



STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 43 · 21. januar
Sesjonen 2020–2021

Møte torsdag den 21. januar 2021 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 43):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i midlertidig lov om innreiserestriksjoner for utlendinger av hensyn til folkehelsen (krav om negativ covid-19-test for rett til innreise og bortvisning ved brudd på regler om innreisekarantene)
(Lovvedtak 63 (2020–2021), jf. Innst. 149 L (2020–2021) og Prop. 61 L (2020–2021))
2. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Langskip – fangst og lagring av CO₂
(Innst. 143 S (2020–2021), jf. Meld. St. 33 (2019–2020))
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Jon Georg Dale og Terje Halleland om gjennomgang av planene for vernede vassdrag med mål om å legge til rette for økt verdiskaping gjennom utbygging av vannkraft
(Innst. 69 S (2020–2021), jf. Dokument 8:124 S (2019–2020))
4. Interpellasjon fra representanten Lars Haltbrekken til olje- og energiministeren:
«Regjeringen har utlyst 25. konsesjonsrunde. Normalt vil kunne ta flere år fra det gjøres et funn, til et felt settes i drift. Forskere på CICERO anslår at om vi fortsetter med utslipp på dagens nivå, vil verden i 2030 ha sluppet ut nok CO₂ til at den globale temperaturøkningen vil overskride Parisavtalens mål om å begrense oppvarmingen til 1,5 grader. DNV GL anslår i sin Energy Transition Outlook 2020 at det vil skje allerede i 2028. Utslippene fra forbruket av oljen og gassen som nå skal hentes opp i 25. konsesjonsrunde, ligger derfor an til å være direkte i strid med målet fra Parisavtalen om å begrense global oppvarming til 1,5 grader.
Hvilke forutsetninger er det regjeringen baserer seg på når de likevel utlyser flere letelisenser?»
5. Interpellasjon fra representanten Torstein Tvedt Solberg til kunnskaps- og integreringsministeren:
«Vi får nå flere og flere alvorlige meldinger om koronautmattelse fra skoler og barnehager over hele landet. Ansatte melder om høyt arbeidspress, økende sykefravær, mangel på vikarbudsjetter og usikkerhet rundt smittevern. Dugnaden fra i vår er avlyst. Det kortvarige skippertaket har blitt erstattet av et langvarig arbeidspress. Koronakrisen blir langvarig, og det er behov for å gi allerede slitne ansatte bedre svar på hvordan hverdagen ute i skolene og barnehagene skal være fremover.

Kan statsråden nå berolige dyktige ansatte i skoler og barnehager om at det vil komme klarere rammer, et tydelig og forutsigbart regelverk og tilstrekkelige ressurser for resten av skoleåret, og hvilke konkrete grep vil regjeringen ta for å lette situasjonen til de ansatte?»

6. Interpellasjon fra representanten Michael Tetzschner til kunnskaps- og integreringsministeren:
«En lektor i Oslo-skolen fikk varig mén etter angrep fra elever som trengte seg inn i klasserommet for å innkreve narkogjeld fra en medelev. Hovedmannen ble dømt. Skoleeieren, Oslo kommune, har vegret seg for å ta ansvar, enda retten fastslo uakt-somhet da skoleledelsen unnlot å informere om at eleven var voldelig, og at angrepet kunne vært unngått. Svikten var ikke grov nok til at kommunen ble dømt. Lektoren står tilbake med ødelagt helse og et krav på 1,7 mill. kr for et overfall i klasserommet som skolen kunne avverget. Fra 2016 til 2019 ble de to alvorligste kategoriene for trusler/vold tredoblet til 2 500 varsler. Skoleeiers unnvikende holdning utsetter lærerne for fare.
Gitt at statsråden finner voldsutviklingen i Oslo-skolen uakseptabel, vil hun vurdere en nærmere oppfølging av Oslo for å bringe volden under kontroll, og har statsråden tanker om hvordan den urimelige behandling av lektoren kan rettes opp?»
7. Referat

Presidenten: Presidenten vil av smittevern hensyn foreslå at publikumsgalleriet holdes stengt også under dagens møte. – Det anses vedtatt.

Representanten Per-Willy Amundsen vil fremsette et representantforslag.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:00:33]: På vegne av stortingsrepresentantene Peter Frølich, Lene Vågslid, Jenny Klinge, Petter Eide, Geir Sigbjørn Toskedal, Solveig Schytz og meg selv fremmer jeg et representantforslag om endring i straffelovens regler om tvangsinngåelse av religiøst ekteskap.

Presidenten: Representanten Kjell-Børge Freiberg vil fremsette et representantforslag.

Kjell-Børge Freiberg (FrP) [10:01:11]: Jeg har den oppriktige glede å framsette et representantforslag på vegne av Erlend Wiborg, Hanne Dyveke Søttar og meg selv om bedre tilrettelegging for at unge mennesker i større grad skal unngå å bli uføre, med henvisning til samhandlingsmodellen i Saltdal.

Presidenten: Representanten Liv Signe Navarsete vil fremsette et representantforslag.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:01:47]: På vegner av representantane Sandra Borch, Bengt Fasteraune, Willfred Nordlund, Emilie Enger Mehl, Geir Adelsten Iversen og meg sjølv har eg gleda av å leggje fram eit representantforslag om å sikre Hæren helikopterstøtte på Bardufoss.

Presidenten: Representanten Arne Nævra vil framsette et representantforslag.

Arne Nævra (SV) [10:02:19]: På vegne av stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Karin Andersen og meg sjøl har jeg gleden av å framsette et viktig representantforslag om opprettelse av et ekspertutvalg som skal utrede mulig varige konsekvenser av reisevaner og trafikkprognoser innen samferdselssektoren etter pandemien.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:02:49]

Stortingets vedtak til lov om endringer i midlertidig lov om innreiserestriksjoner for utlendinger av hensyn til folkehelsen (krav om negativ covid-19-test for rett til innreise og bortvisning ved brudd på regler om innreisekarakterene (Lovvedtak 63 (2020–2021), jf. Innst. 149 L (2020–2021) og Prop. 61 L (2020–2021))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:02:58]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Langskip – fangst og lagring av CO₂ (Innst. 143 S (2020–2021), jf. Meld. St. 33 (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:03:47] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke komiteen for godt samarbeid. Denne saken må kanskje sies å være litt på overtid, da komiteens arbeid for det meste var unnagjort i god tid før jul, og fordi rammebetingelsene i stor grad ble avgjort i forbindelse med statsbudsjettet for det året vi nå er inne i.

Det er en enstemmig komité som slår fast at karbonfangst og -lagring er avgjørende for å begrense de menneskeskapte klimaendringene og nå målene i Parisavtalen om å holde den globale temperaturøkningen under 2 grader. Det er bra.

Det har lenge vært bred enighet om at Norge har en unik mulighet og forpliktelse til å realisere industrielle anlegg for fangst og lagring.

For drøyt ti år siden snakket noen om månelanding, men den gang handlet det om å gjøre oljeindustrien utslippsfri. Det har skjedd mye siden den gang. Dagens prosjekt, som regjeringen har valgt å kalle Langskip, har som mål å tilby fangstteknologi til alle bransjer som slipper ut svart karbon. Planen er å kunne tilby mottak og lagring av karbon fra andre land og samtidig eksportere verdensledende fangstteknologi.

Norge er allerede verdensledende innen karbonfangst. På sokkelen har aktører drevet med fangst og lagring av karbon i mer enn 20 år, og både Norge og andre land har hatt suksess med teknologien fra petroleumsindustrien. Jeg skal ikke dvele mer ved de mulighetene som ligger her – de er etter hvert meget godt belyst.

Senterpartiet mener det må komme klart fram at satsing på fangst og lagring av det svarte karbonet er viktig. Vi ønsker at Norge skal utnytte mulighetene som ligger her, til framtidig verdiskaping, teknologiutvikling og arbeidsplasser.

I løpet av den fireårsperioden som nå snart ligger bak oss, har Senterpartiet utålmodig heiet på prosjektene som har vært under planlegging. I dag står vi igjen med to prosjekter som er klare. Det ene gjelder sementfabrikken i Brevik, det andre gjelder avfallsforbrenningsanlegget her i Oslo, på Klemetsrud.

Jeg legger ikke skjul på at Senterpartiet ønsker en realisering av begge, for det vil gi en mer robust verdikjede, et bedre grunnlag for framtidige prosjekter og grunnlag for et viktig eksportprodukt i årene som kommer. Vi når som sagt ikke målene i Parisavtalen uten en løsning for industrien og heller ikke uten en løsning for verdens avfallsforbrenningsanlegg.

Regjeringen har lagt opp til at anlegget på Klemetsrud skal finansieres delvis ved hjelp av EU. Vi i Senterpartiet håper selvfølgelig at det lar seg gjøre, for det er avgjørende viktig å lykkes, men vi er kritisk til at regjeringen legger opp til denne finansieringsmodellen, fordi den skaper usikkerhet om hvorvidt det er reell vilje til å lykkes fra regjeringens side.

Senterpartiet mener også det er viktig å få en strategi på plass for videre utrulling av flere fangst- og lagringsanlegg i framtiden. Brevik og eventuelt Klemetsrud blir de første, men de blir ikke de siste.

Jeg anbefaler med dette komiteens tilråding.

Espen Barth Eide (A) [10:07:19]: Dette er en usedvanlig viktig debatt om et usedvanlig viktig tema. Endelig kan vi ta neste skritt i den lange sagaen om karbonfangst og -lagring i Norge. Norge tok på seg ledertrøya internasjonalt for mange år siden, tidlig i Stoltenberg-regjeringens periode. Som saksordføreren gleder jeg meg over at det nå er bred enighet om at vi nå går inn i neste kapittel med fullskala satsing på fangst med å etablere en verdikjede for både fangst, transport og lagring. Og jeg gleder meg over de framskrittene som er gjort med hensyn til Northern Lights-prosjektet, der Equinor, Total og Shell samarbeider, noe som er viktig i seg selv, men som også er viktig for å vise at dette går an.

Det vi driver med her, er intet mindre enn god klimapolitikk, god miljøpolitikk og god industripolitikk i skjønn forening. Det er et klimapolitisk imperativ fordi det finnes veldig få alternativer hvis vi skal nå Parisavtalens mål om å begrense oppvarmingen av kloden til 1,5 grader, eller for den saks skyld til 2 grader, utenom karbonfangst og -lagring. De alternativene som finnes, er betydelig dyrere og betydelig mer inngripende i folks liv enn om man lykkes med karbonfangst og -lagring. Så dette er rett og slett Norges viktigste enkeltbidrag i den internasjonale klimakampen.

Det er også et industripolitisk imperativ, for som saksordføreren gjorde godt rede for, vil karbonfangst og -lagring være knyttet til mange av de nye teknologiene, de nye løsningene som det nå er stor etterspørsel etter internasjonalt. Jeg har lyst til å bruke anledningen til å minne om at sent i går kveld, eller i natt, fikk EUs grønne giv følge av USAs Green New Deal. USA er tilbake i Parisavtalen, men det er også en massiv sektorovergripende innsats for at USA skal melde seg på i konkurransen om de nye teknologiene, som gjør at også det landet kan gå fra det 20. århundrets fossilindustri til det 21. århundrets fornybarindustri. Dette er bra, men det sender også et tydelig signal til Norge. Enkelt sagt: Det vi kan bli gode på i framtiden, vil bli stadig mer populært i markedet, mens det vi har vært gode på fram til nå, og som jeg er veldig glad for at vi har håndtert så godt, vil falle raskere enn vi har trodd.

Til slutt vil også jeg si at det er viktig at vi lykkes med to anlegg. Når det nå gikk slik at det ble sendt en søknad til EU, har vi, i likhet med Senterpartiet, som det ble redegjort for, kommet til at den søknaden bør opprettholdes. Det er fint og velkomment om vi lykkes med å få de pengene fra EUs innovasjonsfond, men vi har ment at det er lurt å signalisere at vi øker det norske bidraget, for derved også å øke sannsynligheten for gjennomslag. For vi kommer til å trenge å lykkes når det gjelder både prosessindustri og avfallshåndtering. Det siste er noe vi alltid kommer til å ha bruk for.

Jon Georg Dale (FrP) [10:10:48]: Forslaget om Langskip har ei lang historie. Ho starta med det som til slutt vart kalla «månelandinga» til den raud-grøne regjeringa, som for mange enda opp som ei krasjlanding, men som regjeringa systematisk har jobba med i mange år etter det for å få på rett spor. Også då Framstegspartiet var ein del av regjeringa, vart det jobba systematisk for å bidra til teknologiutvikling som fangst og lagring av CO₂.

Når Framstegspartiet i denne saka og til det konkrete prosjektet har valt ein annan kurs enn stortingsfleirtalet, kjem det av fleire svakheiter i regjeringa sitt forslag til Langskip, slik vi vurderer det. Det aller viktigaste er at det i for stor grad er skattebetalarane som tek hovudrisikoen, den økonomiske risikoen, i prosjektet, mens det er selskapa som for alle praktiske formål sit igjen med gevinsten. Det er med andre ord ein for stor ubalanse mellom kven som tek risiko, og kven som får gevinst.

Det er også fleire andre utfordringar i dette prosjektet. Eksempelet frå Mongstad viste oss jo at det dukkar opp uføresette ting i så store industriprosjekt, med, som regjeringa sjølv skriv i meldinga, ein stor risiko knytt til seg. Då hadde det eksempelvis vore lurt å ikkje gjennomføre to prosjekt parallelt, av den enkle grunnen at ein kan lære av feil ved realiseringa av det første, slik at ein slepp å gjenta tabbar som kan verte gjorde undervegs, fordi dette er ekstremt krevjande.

Den risikoavveginga som Stortinget burde ha gjort, som næringslivet sjølv ville gjere, vel Stortinget aktivt å sjå vekk frå i behandlinga av denne saka. Det er det som er den grunnleggjande utfordringa med det forslaget som ligg på bordet, og som gjorde at det var nødvendig at Framstegspartiet gjennom budsjettavtalen fekk stramma til på fleire område for tydelegare å avlaste denne risikoen framover. Grunnen til at skattebetalarane tek ein så stor del av risikoen, er at dei private bedriftene som står bak, ikkje ville ha gjort det. Nettopp det gjer at oppfølginga av dette må vere tett. Det er framleis fleire utfordringar med Langskip.

Lars Haltbrekken (SV) [10:14:12]: Lite kjennes mer meningsfylt enn å starte akkurat denne dagen med å diskutere hva vi kan gjøre for å bekjempe vår tids store utfordring, klimakrisen. Etter presidentskiftet i USA i går kveld og nyheten om at USA igjen vil gå inn i Parisavtalen, er det grunn til å si: Det er håp. Det er håp om at vi skal klare å kutte utslippene av klimagasser, så vi unngår de verste konsekvensene av klimakrisen.

Saken vi diskuterer nå, CO₂-fangst og -lagring, er ikke en ny sak. Selv stiftet jeg bekjentskap med den første gang i 1989 på et møte i Trondheim Natur og Ungdom. Det var Erik Lindeberg, forsker ved SINTEF i

Trondheim, som foredro om hvordan man kunne løse utslippsproblemene ved det planlagte gasskraftverket på Tjeldbergodden i Møre og Romsdal. CO₂-en kunne fanges og lagres. Det hører med til historien at dette gasskraftverket til slutt ble CO₂-fritt – ikke fordi man fanget CO₂-en og lagret den, men fordi det aldri ble bygd.

I dag er klimakrisen en betydelig større utfordring enn den var i 1989. Derfor er det også behov for en mye kraftigere innsats. Vi er glade for at regjeringen vil sørge for at det blir CO₂-fangst ved sementproduksjonen i Brevik. Vi tror det er avgjørende for å få fjernet CO₂-utslipp fra andre sementprodusenter rundt om i verden.

Men dessverre vil ikke regjeringen være med på å sikre at vi får CO₂-fangst ved søppelforbrenningsanlegget her i Oslo. Her overlater regjeringen i stor grad beslutningen til EUs innovasjonsfond – et fond med mange søkere og en begrenset mengde penger. Søknadssummen på 3 mrd. kr, som forslaget til regjeringen tilsier, utgjør 30 pst. av innovasjonsfondets første utlysning. Flere er med rette bekymret for om EU vil bevilge et så stort beløp til et enkeltstående prosjekt. Sjansen er stor for at man vil spre midlene til forskjellige industri-sektorer og geografisk i hele eller store deler av Europa.

I rapporten «Energy Transition Outlook 2020» fra DNV GL av 8. september 2020 anslås det at verden vil passere nivået som driver temperaturen over 1,5 grader, allerede i 2028. Dermed er vi i en svært alvorlig situasjon som gjør at vi ikke kan ta de nødvendige utslippskuttene litt etter litt. Derfor kan vi ikke bare sette vår lit til EUs innovasjonsfond. Derfor er vi selv også nødt til å være med på å sikre fullfinansiering av karbonfangst ved Fortum Oslo Varmes anlegg.

Jeg tar med det opp de forslagene som SV er en del av.

Presidenten: Da har representanten Lars Haltbrekken tatt opp de forslagene han refererte til.

Ketil Kjenseth (V) [10:17:28] (komiteens leder): Norge leder an i noe av det som er det aller viktigste for å redde kloden fra altfor store klimautslipp. Det å fange karbon blir helt essensielt, men det er også verdt å minne om at den teknologien ikke gjør alt. Den vil ikke redusere temperaturen og den globale oppvarmingen i betydelig grad, så vi må gjøre mer, men Norge gjør her sin del, har gjort det lenge og har tatt på seg et stort ansvar.

Flere har vært inne på Mongstad og den rødgrønne regjeringas forsøk på månelanding, som representanten Dale beskrev som en «krasjlanding». Men det er også med respekt vi står her i dag, fordi det er kre-

vende teknologier som skal tilpasses. Dette er fangst, men det er også transport, og det er lagring på havbunnen, og det er kombinasjonen av det som gjør at Norge er langt framme og viser vei. Tempoet i det prosjektet har vært en stor del av debatten, særlig de siste årene, men regjeringa leverer nå det vi hele tida har sagt, på dato, og vi holder framdriften, til tross for at det er brønner som har måttet bli boret på nytt på havbunnen, og andre utfordringer knyttet til teknologien.

Når det gjelder EU som medfinansieringskilde: Ja, det er et stort felles prosjekt vi tar på oss, og vi har fra norsk side, uavhengig av regjeringer, jobbet for at karbonfangst og -lagring skal være en del av EUs innovasjonsfond og finansiering. Nå er karbonfangst og -lagring tilbake på lista over innovasjonsprosjekter. I tillegg er Northern Lights-prosjektet sterkt forankret også i de andre nordiske landene, som gir et bidrag til at EU vil finne dette interessant å være med på. Andelen kan vi selvfølgelig diskutere. Men det er også andre aktører som vil ha interesse av avfallsforbrenning her, fordi det må bygges flere avfallsforbrenningsanlegg i verden, og når en kan sette på fangstanlegg i tillegg, har Norge en stor eksportmulighet.

Så til Venstres rolle i dette: Vi har vært en stor pådriver. Venstre gikk til valg i 2013 på to prosjekter. Dagens leder i Venstre, Guri Melby, var byråd i Oslo da startskuddet for Klemetsrud gikk, og Jeløya-forhandlingene i 2018 har vært viktige for at vi er der vi er nå. Vi kan også takke Fremskrittspartiet – da de satt i regjering – for god støtte til å komme dit vi er nå. Det har vært viktig med den framdriften, de bevilgningene som vi har måttet gjøre underveis for å komme fram til dagens prosjekter.

Stefan Heggelund (H) [10:20:52]: Dette er en gledens dag. Jeg er glad for at vi behandler meldingen som beskriver det største klimaprojektet i norsk industri noensinne. Vi er ikke de eneste som gleder oss her i dag. Det er glede hos industri, partene i arbeidslivet, forskere, miljøorganisasjoner. Denne meldingen og behandlingen av denne meldingen er en seier. Jeg har lyst til å gratulere statsråd Tina Bru med arbeidet hun har gjort i denne saken, i tillegg til å gi ros til den rekken av Fremskrittsparti-statsråder som har jobbet godt med det vi sitter med i dag.

Dette er en klimapolitisk milepæl. Det er et prosjekt som vil kutte utslippene, ikke utviklingen. Sånn er det helt i tråd med det som er Høyres og regjeringens klimapolitikk. Det handler om å sikre eksisterende og skape nye, grønne industriarbeidsplasser. Akkurat det er en prioritet for regjeringen. Legg merke til den tråden som er i klimapolitikken når det gjelder industri, fra denne regjeringens side – fra Hydro Karmøy til Hywind

Tampen videre til Langskip. Dette henger sammen. Dette er den riktige måten å tenke på hvis man ønsker en grønn omstilling, og hvis ens måt ikke er å stanse veksten, men å frikoble utslipp fra vekst, fordi det er den eneste måten å løse klimaproblemet på og ha en grønn omstilling samtidig.

Langskip er det første prosjektet i sitt slag. Selv om teknologien i de enkelte delene av prosjektet er velprøvd, er det selvfølgelig risiko forbundet også med dette. Men dette prosjektet skiller seg fra det rød-grønne prosjektet, og jeg skjønner de er lei av å høre om det, så jeg skal være kort og si at det skiller seg fra det rød-grønne prosjektet ved at dette ikke er en blankofullmakt fra norske skattebetalere til industri. Her er risikoen fordelt på flere hender nettopp fordi vi må lære av feilene de rød-grønne gjorde. Så dette er et mer fornuftig prosjekt hvor det ikke er slik, som representanten Dale prøver å gi inntrykk av, at all risikoen ligger hos skattebetalerne. Nei, risikoen ligger også hos bedrifter, industri som er med på dette.

Så er det en rekke misforståelser om EUs innovasjonsfond, hvordan det fungerer, osv. Men hadde jeg vært medlem av Arbeiderpartiet – det hadde jeg selvfølgelig aldri vært, men hadde jeg det – hadde jeg vært litt nervøs, tenkt meg om to ganger før jeg gikk opp på talerstolen i dag. Her har man i måned etter måned sagt at man må fullfinansiere to og ikke skal ha noe med EUs innovasjonsfond å gjøre, men når man leverer et alternativt budsjett, er det jammen meg et mageplask for energi- og miljøfraksjonen deres, dette også.

Tore Storehaug (KrF) [10:24:07]: Ja, i dag er ein gledeleg dag. Som vi alle veit, er det avgjerande at vi lykkast med karbonfangst og -lagring viss vi skal nå dei internasjonale måla som er sette for klimaarbeidet. Dette er ein teknologi vi må lykkast med, og der Noreg har føresetnadene for å kunne gå framfor og lage ei heil verdikjede. Stortingsmeldinga til regjeringa og prosjektet Langskip og måten ein har jobba i lag med industrien og aktørane der på, er nødvendig for at vi skal kunne lykkast.

Med det klarar vi òg i praktisk politikk å ta eit steg framover i klimapolitikken, og vi klarar å gjere det på ein måte som skapar føreseielegheit, og som på sikt skal sikre norske industriarbeidsplassar, som òg resten av Europa vil vere avhengige av at vi lykkast med, for at dei kan klare å kople seg på. Med det har ein ein politikk som kuttar og ikkje flyttar utsepp. Difor er dette ein gledeleg dag.

Når Stortinget gjev ei så brei tilslutning til denne stortingsmeldinga, meiner eg det er bra. Sjølv om det har vore ymse utspel frå forskjellige parti tidlegare, er det bra at ein har ei såpass brei tilslutning til innhaldet i

meldinga. Men ein er òg vidare nøydd til å ha ei oppfølging av dette. I merknadene frå regjeringspartia og Framstegspartiet blir det peika på ein del av dei oppmødingsvedtaka som blir gjorde. Framstegspartiet har vore med på at vi gjev dei midlane som prosjektet treng, gjennom budsjettet. Så er det òg nokre oppmødingsvedtak der intensjonane handlar om at vi må nytte oss av den teknologien som blir utvikla her, og sørgje for at han kan kome norsk industri til gode, og vidare at ein òg sørgjer for at risiko og ansvar blir fordelt riktig mellom staten og dei aktørane som er der.

Det som er fint med denne teknologien, er at når vi no får på plass heile energikjelda, er det eit stort potensial òg vidare. Det er eit stort potensial for å kunne knyte til seg andre bedrifter og andre land i Europa som ein del av prosjektet. Det er ein viktig del av føresetnaden for kvifor prosjektet er lagt opp slik det er. Men det er òg eit stort potensial for å kople på fleire i vårt eige land. I Klimakur er det tre avfallsforbrenningsprosjekt ein har sett på tiltakskostnaden på. Alle har ein tiltakskostnad som er lågare enn den CO₂-prisen som regjeringa legg opp til i klimameldinga si.

For at dette skal bli den suksessen som trengst, må vi vidare få med oss resten av Europa. Noreg har no vald å gå framfor, og ein ser at Europa aukar klimaambisjonane sine.

Dette er ein teknologi som vi treng, regjeringa har levert ei god melding, og dette er ein gledeleg dag. Det er ein gledeleg dag for Øygarden, for Noreg og for dei landa som ligg rundt oss og kan ha glede av dette prosjektet. Ikkje minst er det òg ein gledeleg dag for klimaet og for dei arbeidsplassane som dette prosjektet kan sikre og skape i framtida.

Statsråd Tina Bru [10:27:17]: Langskip er en viktig milepæl i norsk klima- og industrisatsing. Det er det største klimaprojektet i norsk industri noensinne. Det kan få global betydning i kampen mot klimendringene, og det skaper nye muligheter for grønn vekst her i Norge.

Jeg synes det er flott å se at Langskip allerede stimulerer til nye prosjekter i Norge og Europa. Sist uke oppnådde selskapene også alle nødvendige godkjenninger fra europeiske konkurransemyndigheter. Enda en viktig milepæl er dermed passert.

Langskip er et resultat av mange års planlegging og politisk arbeid fra flere regjeringer og statsråder fra ulike partier. Ikke alle satsinger har ført frem, men de har gitt mye læring – læring vi har dratt god nytte av i utarbeidningen av Langskip. Det usedvanlig solide beslutningsgrunnlaget vi nå har, er resultatet av et tett samarbeid med industrien som skal eie og drive prosjektene. Gassnova har også gitt viktige bidrag.

Statens rolle er å sette nødvendige rammer og yte tilstrekkelig støtte til at industrien får jobben gjort. Den smart utformede støtteavtalen med lagerselskapene er et viktig grep i så måte. Den stimulerer til kostnadsdisiplin samt god utnyttelse og videreutvikling av lagervirksomheten. Det er svært gledelig at det allerede vises betydelig interesse fra ledende europeiske industriaktører for å benytte seg av restkapasiteten i lageret.

Det er også viktig å huske på at et vellykket Langskip ikke bare handler om å gjennomføre prosjektet innenfor rammene for kostnader, tid og kvalitet. Hvis Langskip skal lykkes, må vi sørge for å koble utslippskilder fra Europa til lageret vårt, som igjen bidrar til at andre prosjekter blir realisert raskere og med lavere kostnader. Jeg mener utviklingen i europeisk klimapolitikk gir grunnlag for optimisme. Forholdene ligger nå til rette for at Langskip skal bidra vesentlig til utviklingen av CO₂-håndtering som et effektivt klimatiltak – et klimatiltak Europa er helt avhengig av for å nå målene i Parisavtalen.

Norge vil nå ta et viktig grep for å videreutvikle CO₂-håndtering som klimatiltak, og jeg er glad for den brede støtten i Stortinget for å gjennomføre Langskip. Så må vi ikke glemme at det er først etter det møtet vi har her i dag, jobben tar til for alvor. Skal vi lykkes, kreves det fortsatt sterk vilje til å satse og mye hardt arbeid fra både industri og myndigheter, både i Norge og i Europa. Lykkes vi, vil vi ha gitt et betydelig bidrag til at verden når målene som er satt i Parisavtalen. Ikke minst vil vi også ha bygget noe nytt og stort som vil sikre arbeidsplasser og verdiskaping i norsk industri også i en lavutslippsverden, på skuldrene til olje- og gassindustrien.

Dette prosjektet er et svært godt eksempel på at det er mulig å kutte utslippene uten å kutte utviklingen. Det gjør meg stolt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Espen Barth Eide (A) [10:30:27]: Jeg har egentlig lyst til å begynne med å gratulere statsråd Bru for å være den statsråden som legger fram dette ekstremt viktige prosjektet, som altså har bred støtte i Stortinget. Jeg vil faktisk også takke for at hun anerkjenner at dette er en innsats fra mange regjeringer. Det er en moden kontrast til enkelte andre representanter fra samme side i denne debatten så langt.

Mitt spørsmål dreier seg om veien videre når det gjelder den halvparten av dette prosjektet som har å gjøre med avfall – ikke i og for seg Klemetsrud og EU, der har vi jo en løsning vi langt på vei er enige om, selv om vi legger mer penger inn i det. Hvilken strategi ønsker statsråden for å sørge for at vi i framtiden kan få karbonfangst og -lagring på mange flere avfallsanlegg?

For det er jo slik at i industrien kan man på sikt tenke seg alternativer til karbonfangst og -lagring, men avfall vil vi alltid ha. Selv i en framtidig ombruksøkonomi eller sirkulærøkonomi blir det noe avfall igjen. Det må forbrennes, for vi vil ikke kaste det i havet eller legge det i et deponi. Så hva er regjeringens strategi på sikt for avfallsdelen av karbonfangst og -lagring?

Statsråd Tina Bru [10:31:32]: La meg starte med å takke for et godt samarbeid mellom våre partier om prosjektet for fangst og lagring av CO₂ i Norge, som har pågått i mange år. Det er en lang prosess som har ført oss hit. Vi har snublet på veien, men nå står vi endelig ved målstreken, og det er en veldig deilig følelse.

Så er jeg selvfølgelig glad for å se at man fortsatt er ivrig etter å komme videre med det neste, og vi skal gjøre mer. Jeg mener at det viktigste vi kan gjøre for strategien videre, også når det gjelder CO₂-håndtering av avfall, faktisk er å gjennomføre dette prosjektet. Det er derfor vi også peker på at vi ønsker å realisere Fortum Varme i tillegg, fordi det vil gi viktig læring og få ned kostnadene. Det er det viktigste for å kunne implementere dette i større skala etter hvert.

Vi vet vi kommer til å være helt avhengige av også å fange CO₂ fra avfallshåndtering, fordi det er en stor utslippskilde, og det er også i ikke-kvotepiktig sektor. Så det er gode grunner til å gjøre det. Vi har også støtte-mekanismer på plass for at man skal kunne søke støtte til å modne prosjekter og få dem i gang, og vi kommer til å bygge videre på det. Men det viktigste skjer i dette prosjektet, som vil gi den læringen vi trenger for å komme videre.

Espen Barth Eide (A) [10:32:37]: Jeg takker for et godt svar og ser fram til godt samarbeid også om det, for dette er det ganske viktig at vi står sammen om. Det er Norges viktigste enkeltbidrag i klimakampen, og det fortjener bred samling i dette hus.

Vi har også en god del verdier igjen i Nordsjøen, ikke minst i gass. Men etter de signalene vi har fått fra EU, og nå i natt også fra USA, ser vi at avkarboniseringen f.eks. av kraftsektoren kommer til å gå fortere enn nesten noen av oss turte å tro for bare noen måneder siden.

Hva slags strategi har regjeringen for å få til karbonfangst og -lagring knyttet til gassproduksjon, slik at vi i framtiden kan eksportere hydrogen – utslippsfri gass? Og er statsråden enig i at Norges framtidige nisse i Europa kanskje kan være å lage nettopp det blå hydrogenet, som kan gi volum lenge før det grønne kommer på plass?

Statsråd Tina Bru [10:33:30]: Ja, jeg ser absolutt en stor framtid for blått hydrogen. Jeg tror Europa kommer til å være helt avhengig av det. Også når man ser på

de kraftige ambisjonene som mange europeiske land nå har for hvor mye hydrogen de ser for seg å bruke, er det helt opplagt at de også kommer til å trenge det. Det vil ikke være tilstrekkelig med grønt, i hvert fall ikke på kort sikt, og det vil kreve enorme mengder fornybar energi å realisere det.

Så igjen: Dette prosjektet er et superviktig skritt i den retningen. Det er det som muliggjør en storsatsing også på produksjon av blått hydrogen i Norge, nå som vi har lagringskapasiteten på plass. Jeg vet også at det er mange aktører som ser på dette, i Norge.

Jeg tror vi nok en gang har nådd en milepæl som tegner et kart videre for hvor vi kan havne i Norge – en måte å sikre verdiskaping på fra våre fantastiske naturressurser også på norsk sokkel, i en grønn framtid hvor dette vil være ekstremt viktig.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:34:33]: Jeg vil også få gratulere statsråden med denne saken.

Regjeringen peker på EU for finansieringen av anlegget på Klemetsrud. EUs innovasjonsfond er på 1 mrd. euro. Det er 311 søkere, og det er til sammen søkt om prosjekter til en verdi av 21,7 mrd. euro. Senterpartiet håper at Norge lykkes med den søknaden, men det er i tillegg 17 andre søknader fra Norge, og mer enn 15 av dem er CCS-prosjekter. Skulle et norsk prosjekt få en tredjedel av EUs innovasjonsfond, er det oppsiktsvekkende.

Så spørsmålet er: Har regjeringen skjøvet dette til Brussel for å slippe kostnaden med å stå til ansvar for å si nei til Klemetsrud?

Statsråd Tina Bru [10:35:25]: Hvis regjeringen har gjort det, har i så fall Senterpartiet gjort akkurat det samme. For hvis Senterpartiet er så bekymret for dette, kunne man jo lagt opp til en fullfinansiering også av Fortum Oslo Varme i sitt alternative statsbudsjett. Det har ikke Senterpartiet gjort. Riktignok legger de inn litt mer penger, men de vil fortsatt være avhengige av at dette innovasjonsfondet, som har så mange søknader, som representanten viser til, velger det norske prosjektet.

Jeg har tro på det norske prosjektet. Jeg har tro på Oslo Fortum Varmes prosjekt. Det er godt modnet. Det passer som hånd i hanske med mange av de planene og ambisjonene som også Europa har. Så jeg har ikke tenkt å stå her nå og snakke ned mulighetene de har for å få tak i disse pengene.

Og det handler ikke bare om finansieringen, det er ikke et pengespørsmål; det er et spørsmål om også å få Europa med på det som skjer når det gjelder karbonfangst og -lagring. For det som kommer til å gjøre Langskip vellykket, når alt kommer til alt, med Norcem, og med Fortum Oslo Varme, hvis det blir realisert, er at andre følger etter i Europa. Da er det viktig også å få

Europa med på dette prosjektet. Jeg har tro på prosjektet, og det er synd at ikke Senterpartiet har det samme.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:36:26]: Jeg kan berolige med at Senterpartiet har stor tro på prosjektet på Klemetsrud. Det er realismen i EUs finansiering vi stiller spørsmål ved. Og vi har valgt å gå for det i denne runden.

For å stille spørsmålet litt annerledes – eller som en oppfølging av Klemetsrud: Vi er altså nødt til å få til fangst og lagring på avfallsforbrenningsanleggene for å nå Paris-målene. Det er ca. 450 avfallsforbrenningsanlegg i Europa. Spørsmålet er: Hvorfor har regjeringen valgt bort anlegget som kanskje er mest relevant for norske kommuner og norske utslipp, og i stedet gått for en industrigigant?

Statsråd Tina Bru [10:37:12]: Jeg må igjen få lov til å kommentere at hvis man er opptatt av realismen i å få finansiering fra EU, burde man fullfinansiert prosjektet selv i sitt alternative statsbudsjett – hvis man ikke har tro på at det er mulig. Men det gjør ikke Senterpartiet, så da må man allikevel ha tro på det. Hvis man er så bekymret, burde man lagt inn alle pengene selv. Det gjør man ikke. Så noe sier meg at også Senterpartiet ser verdien utover bare finansieringen, at det har en selvstendig verdi også å få EU med på laget.

På spørsmålet om hvorfor vi har valgt Norcem framfor Fortum Oslo Varme som det vi skal realisere først, så handler det bl.a. om at kvalitetssikrer helt tydelig pekte på Norcem som det beste prosjektet. Så vet vi også at læringen fra å gjøre to prosjekter parallelt ikke er så stor som det man kanskje kunne tenkt i utgangspunktet, selv om det er to ulike sektorer. Det er allikevel svært gode grunner, nettopp de grunnene som representanten nevner, til også å få realisert Fortum. Derfor er det det vi jobber mot, og vi har forpliktet oss til 3 mrd. kr til det prosjektet dersom vi også sikrer tilstrekkelig annen finansiering.

Lars Haltbrekken (SV) [10:38:28]: Jeg tror også jeg skal gratulere statsråden i dag med et viktig prosjekt. Og så vil jeg spørre statsråden: Hva nå hvis strategien med å få penger fra EU slår feil? Hva hvis EUs innovasjonsfond ikke bidrar med penger til prosjektet på Klemetsrud i Oslo, eller bidrar med for lite? Hva vil statsråden da gjøre for å sikre at vi får CO₂-fangst og -lagring også på avfallsforbrenningsanlegget her i Oslo?

Statsråd Tina Bru [10:39:05]: Først og fremst takk for gratulasjonen – det er veldig hyggelig. Jeg synes vi også skal dele denne med min gode kollega i SV.

Jeg tror at det er litt for tidlig nå å begynne å snakke som om dette ikke er mulig å få til. Nå må vi først se

hvordan søknaden går, og så får vi ta det derfra. Men regjeringen har ikke pekt på EUs innovasjonsfond som den eneste muligheten for annen finansiering. Vi har bare sagt at vi må sikre tilstrekkelig annen finansiering, pekt på innovasjonsfondet som en mulighet og også oppfordret selskapet til å søke der. Jeg merker meg at regjeringspartiene skriver i merknadene i innstillingen til saken her i dag at også Oslo kommune, f.eks., kan bidra hvis de ønsker det. Vi har ingen motforestillinger mot andre finansieringskilder, men vi har pekt på EUs innovasjonsfond som en god mulighet som jeg tror passer godt til dette prosjektet.

Lars Haltbrekken (SV) [10:39:53]: Jeg takker for svaret. Statsråden peker på at EUs innovasjonsfond kan være en mulig finansieringskilde, og hun peker også på Oslo kommune. Har statsråden andre mulige finansieringskilder også, utover disse to?

Statsråd Tina Bru [10:40:16]: Jeg mener at jeg akkurat svarte på det. Jeg mener det er for tidlig å ha den diskusjonen nå. Vi har lagt opp til at man skal kunne gå to søknadsrunder i innovasjonsfondet i avtalen med Fortum. Vi jobber på det sporet, og så får vi komme tilbake til det. Men vi er også åpne for at Fortum kan finne andre finansieringskilder. Dette vet jeg at Fortum er opp-tatt av og jobber godt med. Jeg opplever at vi også har en god dialog med dem.

Ruth Grung (A) [10:40:48]: Jeg må bare føye meg inn i rekken av alle gratulantene. Men dette bygger jo også på en tidligere satsing fra Norge og at vi var så tidlig ute med å satse på fangstteknologi og forskning – Mongstad-prosjektet, TCM på Mongstad. Så hører vi stadig vekke spesielt Fremskrittspartiet, Venstre og – tidligere – Høyre si at dette var en mislykket investering. Men vi vet at det amerikanske klimadepartementet har inngått en intensjonsavtale, til tross for Trump, med TCM, og inderne er inne, fordi det er det er mest avanserte forsknings-senteret innenfor fangst. Så spørsmålet mitt er: Hva mener statsråden om forskningssenteret TCM?

Statsråd Tina Bru [10:41:34]: Først og fremst har jeg lyst til å si at jeg aldri har hørt noen verken i regjeringspartiene eller andre si at TCM har vært mislykket. TCM har tvert om vært noe av det som har blitt trukket frem som det positive som kom ut av Mongstad, men jeg tror vi alle må være enige om at CO₂-fangstprosjektet på Mongstad lyktes ikke som man hadde tenkt at det skulle lykkes. Men som jeg også sa i mitt innlegg, har det gitt veldig viktig læring, som har gjort at vi kan stå her i dag. Det er ingen tvil om det. TCM er viktig, og det kommer til å fortsette å være viktig. Det er sant som representanten sier, at det også er hyppig brukt av andre internasio-

nale aktører, og det er en stor styrke for Norge. Det er også derfor jeg har så tro på dette prosjektet. Jeg tror vi skal lykkes med dette i Europa fordi vi har så lang erfaring med det – vi har vist at det er mulig å få til. Nå satser vi videre. For første gang vil vi nå få en fullstendig verdikjede med CO₂-fangst og -lagring, få demonstrert det og få ned kostnadene, så det kan rulle ut over hele Europa. Det er min drøm.

Presidenten: Med det er replikkordskiftet omme.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ruth Grung (A) [10:42:51]: Som flere har vært inne på, må karbonfangst til for å nå klimamålene. Det er få land som har den teknologien og industrikompetansen, de økonomiske ressursene og så god tilgang på stabile brønner til å lagre CO₂ som det Norge har.

Northern Lights har vært helt tydelig på at det er samspillet mellom utvikling av fangstteknologi og lagringsteknologi som skal til for at Norge opprettholder en ledende posisjon.

CO₂-fangst og -lagring og gjenbruk av karbon vil spille en viktig rolle i å stanse global oppvarming. Fullskalaanlegg er et eksempel på industriutvikling som vi vil se mer av framover, som vil bidra til både å redusere klimautslipp og utvikle ny industri med nye arbeidsplasser og verdier til å finansiere framtidig velferd.

Men, som flere har vært inne på, er det fellesskapets midler som tar den største risikoen og regningen for investeringene. Derfor er det utrolig viktig at vi som storting, myndigheter og regjering følger med på at det bidrar til å skape nye arbeidsplasser, og at verdiene ikke bare kommer private selskaper til gode, men også det store fellesskapet.

Det er mye som er uklart framover, både hvilken type industri som vil utvikles i tilknytning til fullskalaanleggene, hvordan karbonprisen vil utvikle seg, konkurranse fra andre karbonfangstteknologier eller andre alternative løsninger og ikke minst verdens evne til å prioritere klimautfordringene.

Som representanten Barth Eide var inne på, har Norge store naturgassverdier. Jeg savner kanskje en litt tydeligere kobling her, selv om statsråd Tina Bru svarte tydelig, når det gjelder å realisere de verdiene vi har i form av naturgass, når naturgassprisene går ned. Hovedmarkedet er iallfall i dag EU, og det er store forventninger til hydrogen. Vi vet at det er for liten tilgang på grønn fornybar energi til å få fram det grønne hydrogenet, så man bør tenke igjennom hvordan vi kan lage gode avtaler med EU, for der kommer det også ulike signaler om i hvilken grad de vil ha blått eller grønt hydrogen. Så at vi i sterkere grad kobler Langskip til en

offensiv satsing knyttet til å realisere verdiene i naturgass, tror vi er veldig viktig framover.

Men avslutningsvis: Optimismen er utrolig stor i Øygarden. Der har man startet prosjektet med all den pomp og prakt som skal til, de ligger midt i kjernen av den store industriklyngen som Vestland er, og vi ser fram til at vi klarer å skaffe nye arbeidsplasser, nye fantastiske muligheter, og at vi også får nye verdier til å finansiere velferden vår.

Lene Westgaard-Halle (H) [10:46:08]: Først vil jeg bare ta tak i en ting som foregående taler sa. Hun sa at dette ikke må bli noe som bare kommer de private selskapene, men også fellesskapet. til gode. Det syntes jeg var litt interessant, og det viser litt av hva som er forskjellen på Høyre og Arbeiderpartiet i et nøtteskall, for private selskaper er en del av fellesskapet. Vi jobber der, det er der vi får inntektene våre, og det er de som bidrar med skatteinntekter og verdiskaping til fellesskapet. Så det henger ganske tett sammen.

Dette er en veldig, veldig stor dag. Ikke bare har vi fått en klimaoffensiv president i Det hvite hus; han har på sin aller, aller første dag valgt å løfte USA inn i Parisavtalen igjen, og med det får vi et ekstra gir i klimakampen i verden. Det betyr at Europa ikke lenger står alene. Vi står skulder ved skulder med våre venner i vest, og sammen trapper vi opp innsatsen for å kutte utslippene og ikke utviklingen.

Og det er nettopp det som er det aller viktigste med Langskip. Det er ikke bare offensivt og visjonært; det er realistisk, og det sikrer grønne, trygge og moderne arbeidsplasser for framtiden. CCS er et av klimakindereggene: Vi kutter utslipp, vi utvikler teknologi som vi kan selge, og vi skaper jobber. Og for meg som er fra Norges vakreste fylke – veldig fint å ikke kunne få replikker på det – Vestfold og Telemark, fylket som har nesten alt, vi har fjorder, fjell og – la meg se litt bort på Østfold her – Norges vakreste skjærgård, og vi har industri, høyteknologi og landbruk. For alle oss er dette en gledens dag. Dette har vi jobbet hardt og lenge for. CCS på Norcem gjør oss nesten komplett som fylke. Nå mangler vi bare dobbeltspor på intercity hele veien ned til Grenland, og så skal vi aldri be om noe igjen – kanskje.

Så kan vi stå på denne talerstolen og flisespikke litt fra ulike partier og markere noen nyanser og si akkurat det som er viktig for akkurat vårt parti, men dette er vi jo faktisk tverrpolitisk enige om. Vi er mange som har kjempet for dette. Fremskrittspartiet har drevet det fram i regjering, noe som er veldig bra. Arbeiderpartiet har samme opplegg som oss i sitt alternative budsjett, og alt er – iallfall sammenlignet med den politiske situasjonen hos våre venner i vest – rene harmonien. Norge

går foran, opposisjonen henger sånn noenlunde med, og sammen kan vi feire at Norges vakreste fylke går foran i kampen for grønn vekst, ny teknologi og trygge arbeidsplasser.

Som om ikke det er nok, har regjeringens beste statsråder, Rotevatn og Bru, drevet fram norgeshistoriens mest offensive klimapolitikk. Vi har lagt fram klimameldingen, og det er, sammen med CCS, et skikkelig taktskifte for klimapolitikken i Norge. Så takk til alle som har jobbet for det! Jeg gleder meg til vi skal behandle den i salen også. Og til alle sammen: Gratulerer med dagen!

Ole André Myhrvold (Sp) [10:49:28]: Vi er tverrpolitisk enige om at dette er en viktig mulighet for norsk industri. Regjeringen har pekt på to anlegg, ett fullfinansiert og ett med en finansieringsmetode som ligger litt på utsiden av det tradisjonelle. Det er mange gode grunner til å peke på to anlegg, herunder å få ned tiltakskostnadene per tonn fanget CO₂, for å sikre stabiliteten i leveransen av CO₂ inn i verdikjeden.

Fangst av CO₂ utgjør en relativt liten andel av totalkostnaden for Langskip, også med to fangstanlegg. Likevel har regjeringen, som det nå er påpekt, valgt å fullfinansiere bare ett anlegg. Norcem Heidelberg er fullfinansiert, mens Fortum Oslo Varmes prosjekt for ren avfallsforbrenning kun har fått tilsagn om rundt halvparten av budsjettet for å realisere det anlegget. Misforstå meg rett: Det er viktig å få rensset opp etter sementindustrien, som står for 5 pst. av de globale utslippene.

Det er allikevel greit å stille noen spørsmål rundt hvorfor Heidelberg er valgt, hvis man bare skulle velge ett anlegg. Reduserte utslipp fra avfallsforbrenningen vil bli nødvendig for alle kommuner i landet som har slike anlegg. Realiseringen av fangst og lagring fra avfall vil være langt viktigere for flere i Norge enn håndteringen av utslipp fra en sementfabrikk, som strengt tatt primært vil glede eierne i Tyskland og den globale sementindustrien.

For det andre mener vi at ambisjonene for Langskip, herunder demonstrasjonseffekten og driftssikkerheten, klart taler for to anlegg. I stedet har regjeringen altså sendt et brev til Fortum Oslo Varme og bedt dem søke midler fra EU. Det har vi stilt oss bak i innstillingen, og vi håper det lykkes, men vi kommer til å følge nøye med på det framover. Vi er utålmodige etter å få løst dette.

Når det er sagt, bør ikke satsingen på fangst og lagring stoppe her. Det er flere prosjekter som er på beddingen rundt i landet. Det er flere prosjekter som har kommet langt. Representanten Westgaard-Halle var innom Vestfold. I Østfold har vi et anlegg på Øra i Fred-

rikstad, som også bør få se dagens lys med tid og stunder, som vil være med og bidra til at fornybarindustrien i Østfold blir enda mer ren enn det den allerede er. Spørsmålet til statsråden er: Hvordan tenker regjeringen å følge opp de prosjektene som ikke er en del av Langskip, men som nå koker rundt i landet, og som bør se dagens lys i løpet av overskuelig framtid?

Ola Elvestuen (V) [10:52:26]: Ja, dette er en stor dag, som flere har vært inne på.

I går meldte USA seg inn igjen i Parisavtalen. Noe som var et viktig tema i forhandlingene om regelverket for Parisavtalen tilbake i 2018, var om man skulle få en juridisk sterk nok avtale som omfattet alle land, inkludert Kina, sånn at det skulle være enkelt for USA å melde seg inn igjen. Det fikk man på plass.

I dag gjør Stortinget et vedtak om Langskip, som har global betydning. For skal vi nå Parisavtalens mål og holde temperaturøkningen ned mot 1,5 grader, må vi kutte utslipp. Vi må være i netto null globalt innen 2050, men det holder ikke i seg selv. Vi må også ta vare på og restaurere natur i en skala som verden tidligere ikke har sett. Men det holder heller ikke i seg selv. For å holde oppvarmingen ned mot 1,5 grader er vi nødt til å ha omfattende karbonfangst og -lagring.

Karbonfangst og -lagring er teknologi som ifølge Det internasjonale energibyrådet kan kutte globale klimagassutslipp med 19 pst. Det er et enormt potensial. Og det vil skape grønne arbeidsplasser og øke eksporten, i dette tilfellet av norsk klimateknologi. Karbonfangst og -lagring er en ny teknologi som verden trenger. Den norske teknologien kan brukes på tusenvis av industri- og avfallsforbrenningsanlegg i flere land. Alle land som har forpliktet seg til Parisavtalen, skal de nærmeste årene kutte utslipp raskt. Da trenger vi karbonfangst og -lagring.

Jeg kom inn på Stortinget i 2013, rett etter at karbonlagringsprosjektet på Mongstad ble avsluttet. Jeg tror at jeg har holdt på med dette siden, både gjennom budsjettforhandlinger, for å holde prosjektet gående med to anlegg fram til 2018 og i forhandlinger om både Jeløya-plattformen og Granavolden-plattformen. Jeg vil også slutte meg til dem som sier at vi hadde et godt samarbeid i regjering, også med Fremskrittspartiet. Derfor synes jeg det er litt underlig med den holdningen som er der nå, for dette har vi virkelig drevet igjen sammen.

Norcem er et stort prosjekt som viser hvordan klimatiltak driver næringsutvikling. Northern Lights lagringsprosjekt er viktig for Øygarden.

Helt til slutt: Det er riktig å be om støtte fra EUs innovasjonsfond for Fortum Oslo Varme og prosjektet på Klemetsrud. Men det holder ikke bare å gjøre det. For

Venstre handler det ikke om hvorvidt Klemetsrud skal realiseres, men hvordan det skal gjøres.

Espen Barth Eide (A) [10:55:46]: Litt av poenget med denne salen er at man skal kunne bryte meninger mot hverandre. Sunn uenighet er bra og litt av poenget i politikken. Men det kan også være lurt å anerkjenne når vi faktisk er enige. Jeg har lyst til å understreke en gang til at det er veldig mye av dette vi er enige om. Jeg er veldig glad for statsrådets svar på både mitt og representanten Grungs spørsmål når det gjelder at dette er en lang tradisjon der flere regjeringer har delt på ansvaret, delt på visjonene og også delt på risikoen.

Når spesielt representantene Heggelund og Kjenseth bruker så mye tid på å latterliggjøre Stoltenberg-regjeringens karbonfangstanlegg, har jeg lyst til å minne om at Langskip ikke er bygd. Da vi gikk inn for både testsenteret og fullfinansiering, trodde vi det ville virke. Så viste det seg at testsenteret virket og ble en stor suksess, mens det opprinnelige fullskalaanlegget ikke virket.

Det vi gjør i dag, er å vedta at vi skal gå inn i svært avansert teknologi. Vi skal lykkes på Norcem med å fange karbon, vi skal lykkes i å få en fungerende transportkjede, og vi skal lykkes med noe som ikke har vært prøvd før, i hvert fall ikke i denne skalaen, nemlig å lagre under Nordsjøen i store reservoarer. Det kan gå galt, det kan bli dyrere, det kan bli forsinket, og det kan være at vi får store sjokk også i denne prosessen.

Da har jeg lyst til å si fra denne talerstolen: I den grad jeg og mine måtte bli involvert i dette i framtiden, hvis noe slikt skjer, har jeg ikke tenkt – skriv det gjerne ned, den eneste representanten for pressen som følger denne debatten – å si at herregud, så håpløs Solberg-regjeringen var, dette burde de ha skjønt, hvordan kunne de finne på å gå inn for noe sånt, det var jo opptil flere pensjonerte teknologer som mente dette ikke ville virke noen gang, og de hørte ikke på dem. For det synes jeg ikke er spesielt kledelig.

Vi er med på å ta denne risikoen. Det er en risiko å utvikle ny teknologi. Jeg har forstått det sånn fra folk som kan mye mer om dette enn meg, at ikke bare testsenteret, men også mye av lærdommen ved det fullskalaprojektet som det ikke ble noe av, er en del av det globale kunnskapsgrunnlaget som har videreutviklet karbonfangst og -lagring. Apollo 1 kom ikke til månen, Apollo 11 kom til månen. Man satset lenge, og det var en meget høy risiko – månelandinger er det.

Jeg vil anbefale representantene Heggelund og Kjenseth å lytte til sin kollega Tina Bru, som holdt et godt innlegg om dette, men de kan også ta en ekstra titt på talen til president Joe Biden i går. Han understreket at det noen ganger kan være lurt å lytte til hva den

andre egentlig mener, ikke bare prøve å lete etter konflikt også der konflikt ikke eksisterer.

Presidenten: Presidenten vil forsikre representanten Barth Eide om at det føres referat.

Espen Barth Eide (A) (fra salen): Det er bra!

Ketil Kjenseth (V) [10:58:55]: Det passet jo da godt at jeg etterfølger representanten Barth Eide. Jeg sa i mitt innlegg at vi skal ha respekt for den teknologien, og at det var store utfordringer knyttet til Mongstad-prosjektet. Jeg anerkjenner absolutt det, og at testsenteret har vært utrolig viktig for at vi er der vi er i dag.

Jeg sa også noe om tempo, at regjeringen har levert på dato. Det er jo der jeg retter kritikk mot opposisjonen – at en har undergravd regjeringens arbeid systematisk hele veien, stilt spørsmål og skapt tvil om at det er mulig å levere på dette. Nå har regjeringen virkelig levert, og det synes jeg også opposisjonen i dag skal ta ad notam. En har ikke mer penger å legge på bordet. En har ikke et raskere tempo å drive dette prosjektet fram på. Det er også en del av denne debatten som jeg synes det er verdt å nevne i dag. Det er et ansvar en har hver dag i politikken, ikke bare den dagen en vedtar noe som en til slutt er enig i.

Så vil jeg trekke fram at representanten Myhrvold fra Senterpartiet har nevnt HeidelbergCement, som står bak Norcem. Flere har også nevnt Fortum, som er et finsk selskap. HeidelbergCement er tysk. Det sier også noe om hvilke aktører vi her snakker om, som er med og bidrar. Den videre debatten om dette er ikke en konflikt mellom staten og Oslo. Dette er en stor dugnad mellom mange aktører for å få til noe som er svært krevende, svært dyrt og svært nødvendig.

Derfor er det – til opposisjonen og egentlig oss alle – viktig at vi også får fart på å finansiere spleiselaget: hvordan vi skal bruke aktøren Gassnova i fortsettelsen, og hvordan vi skal bruke CO₂-avgiften regjeringen har lagt på forbrenning, til å være med og finansiere den videre utviklingen. For det er ikke sånn at Trondheim, Bergen, Fredrikstad og Kristiansand kan sitte helt stille og vente på at staten skal ta regningen for å utvikle denne krevende teknologien. Det er flere som må melde seg på. Det er ikke bare finske Fortum, som eier Klemetsrud i Oslo, som skal ta den regningen helt alene, men det er samarbeidet vi må få til. Jeg sitter også i Nordisk råd og leder et tilsvarende utvalg der. Det er stor interesse, og det er større og større forståelse og større og større vilje til å være med på dette spleiselaget. Derfor er det også viktig at Stockholm, København – hovedstedene – som har store avfallsforbrenningsanlegg, er med på denne utviklingen.

Så er også den konkurransen det er snakk om – risikoen, men også konkurransen – ved å ha flere aktører inne, veldig viktig, for teknologien her går raskt. Det er nevnt at det bare fra Norge til EUs innovasjonsfond er flere titalls søknader, og det sier noe om både hvor Norge er, og også hvor viktig konkurransen om teknologiutviklingen er.

Stefan Heggelund (H) [11:02:11]: Det er ingen – det kan jeg bare si til representanten Barth Eide – som ikke mener at det har vært et samarbeid her gjennom mange år. Men hvis han hadde lyttet til det jeg sa i mitt innlegg, så pekte jeg på én konkret ting som bl.a. var noe av problemet med det rød-grønne prosjektet, nemlig at all risiko lå hos skattebetalerne. Da sa jeg at da har vi lært av den feilen. Det er ett eksempel.

Men så skal kanskje Espen Barth Eide være litt forsiktig med å snakke om at man ikke liksom skal lage konflikt der det egentlig ikke er konflikt. La oss ta en liten historiefortelling:

Den 4. juni 2020 stiller Espen Barth Eide et spørsmål til Tina Bru om hun vil bidra til at Norge tar en internasjonal lederrolle innenfor produksjonen av blå hydrogen gjennom i nær framtid å foreta en investeringsbeslutning med to fangstprosjekter.

Den 10. juni 2020 sier Espen Barth Eide i VG at han ikke utelukker at et flertall i Stortinget vil sikre fullfinansiering av to fangstprosjekter.

Den 21. september 2020 tvitrer Espen Barth Eide: «Skuffende at Regjeringen ikke går videre med fullskala karbonfangst ved avfallsanlegget på Klemetsrud (...)»

Den 21. september 2020 sier Espen Barth Eide til NRK: «At vi skal si til Brussel at vi ikke klarer å finansiere dette selv, og at vi derfor må be bulgarske og portugisiske skattebetalere om hjelp, klinger litt rart ... Jeg mener at dette bør vi kunne bære på våre skuldre.»

Det viser for øvrig at han ikke vet hvordan EUs innovasjonsfond er finansiert.

Den 25. august 2020 sier Espen Barth Eide til NTB: «For at Norge skal beholde ledertrøya her, trenger vi en investeringsbeslutning allerede i neste års statsbudsjett om to fullskala CCS-anlegg.»

Den 21. september 2020 sier han: «Vi er samtidig skuffet over at man nå ikke går videre med fullskala-prosjektet ved Fortum Oslo Varme (...)»

Den 4. desember 2019, når han snakker om Arbeiderpartiets alternative budsjett, hvor Arbeiderpartiet ikke fullfinansierer to prosjekter, sier han:

«Vi har en sterk satsing på karbonfangst og -lagring, hvor vi mener at Norge må gå i front.»

Så det han har ment at ikke er å gå i front, det han har ment vil forsinke prosjektet, det han har ment vil forsinke teknologiutviklingen, mente han i desember at

er å gå i front. Dette henger ikke på greip. Man må klare å stå for det man mener i både juni og desember.

Se på eksempelet Lars Haltbrekken. Han klarer det nemlig. Han fullfinansierer to prosjekter. Så når man sier alle disse tingene fra juni til oktober/november, må man også følge det opp i sitt eget alternative statsbudsjett. Det valgte Espen Barth Eide ikke å gjøre.

Ruth Grung (A) [11:05:31]: Barth Eide står på talerlisten, så han får svare for det meste. Jeg vil bare si at rent generelt må man ta en større offentlig risiko i startfasen av ethvert forskningsprosjekt, som Stoltenberg-regjeringen den gangen gjorde, for da var det særdeles umodent. Nå er det blitt mer moden teknologi, både på fangst og lagring.

Så til Westgaard-Halle: Jeg mener det er bred enighet politisk om at nøkkelen til suksessen i Norden og i Norge nettopp er at vi har en fornuftig samhandling mellom industri og myndigheter. Når vi investerer så mye av fellesskapet, er det mulig – slik vi har oppfattet at også statsråd Tina Bru har vært tydelig på – å lage kontrakter og ordninger som sikrer verdien på teknologien, som sikrer at det er tilstedeværelse av dem som skal lokalisere seg, som sikrer at det kommer til å være sysselsetting, og at man når man skal utvikle prosjekter, får med seg norske aktører i samhandling med internasjonale aktører, sånn at vi hele tiden bygger opp norsk kompetanse for å tilrettelegge for norske lønnsomme arbeidsplasser og verdiskaping tilbake.

Så er det litt spesielt at en stor aktør som sementindustrien, som står for en så stor andel av det internasjonale utslippet, som heller ikke kan flytte så lett på seg, og som har så pass store klimautslipp, ikke ser en egeninteresse av å investere enda mer i dette prosjektet og ta en større risiko. Her må både storting, regjering og myndigheter følge tett med på hva som kommer ut av teknologien, slik at hvis det er mulig å selge den senere, får også det norske storsamfunnet andel i det, og ikke bare internasjonale aktører.

Statsråd Tina Bru [11:07:40]: Først har jeg litt behov for å kommentere innlegget fra representanten Myhrvold, for jeg synes det er helt utrolig fascinerende at Senterpartiet klarer å gjøre også den debatten vi har i dag, til en oss-versus-dem-debatt – norske kommuner versus store internasjonale aktører. La oss da ikke bry oss om at det har vært hundre år med sementproduksjon i Brevik – en viktig del av en stolt norsk industritradisjon og industrihistorie. Jeg synes det er litt utrolig.

Jeg synes ikke at vi skal sette disse to tingene opp mot hverandre. På sikt skal vi selvfølgelig også lykkes med CO₂-håndtering på avfall. Nå har vi også varslet en kraftig økning i CO₂-avgiften som kommer til å gi klare insentiv til å få det til. Og som jeg har sagt flere ganger i

dag: Jeg har stor tro på prosjektet til Oslo Fortum Varme.

Jeg ønsket også å ta ordet for å fortelle litt om hvor vi står nå, etter at vi tok beslutningen om Langskip, som jeg mener er viktig, gitt den offentlige debatten vi har om hvorvidt dette kommer til å lykkes, og om dette er riktig å satse på.

Vi ser allerede at Langskip har hatt en positiv effekt på utviklingen av CCS. Bare kort tid etter at vi lanserte Langskip, inngikk Equinor en intensjonsavtale med Microsoft, som bl.a. vurderer å lagre CO₂ i det norske lageret. Equinor er i dialog med 60 potensielle kunder som vil dekarbonisere ulike industri i Europa. Et eksempel er den store tyske stålprodusenten ThyssenKrupp. I går sendte Equinor utkast til kommersielle avtaler til 15 forskjellige selskaper. HeidelbergCement, som eier Norcem, er nå i gang med studier av CO₂-fangst ved sementproduksjon på Gotland i Sverige. Så vi ser også en positiv utvikling på CO₂-håndtering i flere land rundt oss. Blant annet i Danmark og Sverige pekes det på muligheten for å lagre CO₂ i Norge.

Statsstøtteavtalene er nå klare for signering, og Equinor har allerede satt ut de første kontraktene til underleverandører: Skanska, Aker, Kværner, Technip-FMC og Alcatel. Så her skjer det mye.

Jeg har mange ganger sagt at den store risikoen i dette prosjektet ikke er at vi ikke klarer å holde kostnadene, eller at teknologien ikke er moden, at vi ikke får det til. Det tror jeg vi kommer til å gjøre. Det viser også kvalitetssikringen at det er god grunn til å tro. Det som er den største risikoen, er jo at ingen følger etter, at Norge blir det ene landet i verden som satser på dette, og som bygde denne infrastrukturen som ingen andre ville benytte seg av. Men på kort tid, bare på den lille, korte tiden etter at regjeringen sa at vi ønsket å gå for dette prosjektet, ser vi allerede stor bevegelse i Europa, mange positive signaler, og store, viktige avtaler som inngås. Det er noe å glede seg over i dag.

Espen Barth Eide (A) [11:10:47]: Jeg konstaterer at min appell om å glede seg over det man er enige om, ikke nødvendigvis traff alle like godt. Det får jeg bare ta til etterretning. Men jeg vil understreke det ene poenget som det er viktig å få fram, og det er at vi mener at det skal være to fangstanlegg, og vi mente veldig lenge at den riktige måten å få til det på var å gå direkte til fullfinansiering av begge to.

Så skjedde det noe i mellomtiden: Det ble faktisk sendt en søknad til EUs innovasjonsfond. Den søknaden er inne, den er til behandling. Vi vurderte – gjennom en grundig gjennomtenkning sammen med våre kolleger i Senterpartiet, som er på samme linje – at det var urimelig å trekke den tilbake mens den var til

behandling. I stedet sa vi at vi ville øke den betingede støtten fra de opprinnelige 3 mrd. kr med 1,5 mrd. kr, altså til 4,5 mrd. kr, og så avvente hva som skjer i EU. For det går jo nesten ikke an å være imot at man får støtte utenfra hvis det er mulig. Det er altså et forsøk på å nærme seg en enighet. Det står vi på, og det kommer vi til å fortsette med, selv om noen egentlig ønsker at vi skal ha mest mulig konflikt.

Jon Georg Dale (FrP) [11:12:09]: Eg har sjeldan hatt rykte på meg for å vere festbrems, men i denne debatten er det behov for noko meir sunnmørsk nøkternheit. For når ein høyrer innlegga i salen i dag, er det lite som tyder på at vi her reelt sett set i gang investeringar som totalt vil koste opp mot 25 mrd. kr, på usikker teknologi og til ein kostnad som vi ikkje veit om marknadene vil vere i stand til å betale. Ein av dei største risikoane i dette prosjektet er at tiltakskosten er så høg at ingen andre har råd til å nytte seg av det. Når ein høyrer innlegg etter innlegg etter innlegg som ikkje tek innover seg verken det regjeringa sjølv skriv om risiko i prosjektet, det eksterne kvalitetssikrarar peikar på, eller dei risikoavlastande temaa som må gjennomførast, er det grunn til bekymring.

Det høyrest ut som om dette er plankekøyning. Det er det ikkje, verken når det gjeld teknologi, eller finansiert. Det gjer meg uroa for prosessen vidare, for det er skattebetalarane som tek ein plass mellom 70 og 80 pst. av rekninga og risikoen i prosjektet, og det er skattebetalarane som i veldig stor grad ber risikoen for denne feilinvesteringa på sine skuldrer fordi ingen private selskap som sit igjen med eigarskapen til teknologien, var villige til å gjere det.

Når det er situasjonen og det eine innlegget etter det andre handlar om nesten å overby kvarandre i kor mykje for alt dette ein kan vere, utan å ta innover seg dei realitetane, gjev det grunn til bekymring. I alle andre grunnlagsinvesteringar på sokkelen er staten med og bidreg og tek risiko, men har også ein direkte økonomisk andel, f.eks. gjennom at regjeringa tildeler ein SDØE-andel – ein mykje betre risikoprofil enn ein aktivt vel her.

Denne saka håpar eg vi lykkast med. Eg håpar skepsisen min viser seg å vere utan grunn. Men det gjev grunn til bekymring at ingen andre her synest å gjere det.

Åsmund Aukrust (A) [11:15:25]: Dette ble på mange måter en veldig merkelig debatt. De første innleggene handlet om at alle var enige om at dette var en jubeldag for Norge, og Høyres representanter sa gratulerer med dagen til hverandre. Så får vi noen tordentaler om hvordan Arbeiderpartiet og Senterpartiet er verdens verste partier, igjen fra representanten Stefan Hegg-

lund, og så går statsråd Tina Bru opp og anklager Senterpartiet for å være dem som skaper splid mellom folk her. Jeg tror nok at Tina Bru burde lytte til innleggene som kom fra representantene Stefan Heggelund og Ketil Kjenseth, og tenke om de bidro til større oppslutning om det prosjektet som nå Stortinget enstemmig stiller seg bak.

Det har vært veldig mye snakk om månelandingen. Jeg vet at det er favorittøvelsen til politikere i Høyre og Venstre. Jeg lover at jeg skal aldri skal kritisere en politiker for å ha for store ambisjoner i klimakampen. Jeg vil mye heller ha en politiker som tør å satse stort, som tør å tenke høyt, men som kanskje ikke kommer hele veien. Hvis vi skal følge resonnementene til Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet i denne debatten, må vi ha politikere som bare tør å gå nøyaktig de millimeterne de vet at de kommer til å klare. Jeg mener at man på ingen politiske områder bør tenke sånn, men i alle fall ikke i klimakampen. I klimakampen har vi så få år på oss, og vi har så store oppgaver foran oss, at vi trenger politikere som viser vei, som tør å tenke stort, som tør å drømme høyt, som av og til ikke kommer hele veien dit man skal, men som kommer et stykke på veien. Det er det Mongstad-prosjektet handler om. Det er ingen grunn til å snakke det ned på den måten som gjøres av de borgerlige partiene i dag. Det er grunn til å være stolt av det vi har fått til i Norge – selv om vi gjerne skulle være kommet lenger, er vi kommet et godt stykke på vei.

Det var et merkelig innlegg å høre fra representanten Stefan Heggelund, som selvfølgelig, som vanlig, var mest opptatt av Arbeiderpartiet og hadde gått igjenom representanten Espen Barth Eides bevegelser det siste halve året. Vel, det er ingen tvil om at Arbeiderpartiet har vært den største pådriveren for begge disse prosjektene. Det har de vært lokalt, i Oslo, i Skien, i industrimiljøene, i fagbevegelsen og her i denne sal. Vi i Arbeiderpartiet har ved hver eneste korsvei tatt opp våre bekymringer for utsettelse av CCS-prosjektene. Vi kunne brukt nesten hele taletida vår i dag på å snakke om hvordan det har vært kutt tidligere som nok har gitt noen forsinkelser. Men la oss ikke gjøre det. La oss si at det er bra at vi har kommet dit vi har gjort, når vi har kommet hit i dag.

Skulle vi fulgt resonnementet til Stefan Heggelund, skulle vi ønsket at Arbeiderpartiet hadde stemt imot den søknaden. Jeg tror ikke den søknaden hadde stått noe sterkere i Brussel dersom den hadde blitt nedstemt eller bare så vidt fått stemmer fra en regjering som kanskje skal sitte bare et halvt år til. Jeg tror søknaden står sterkere, det er bra, og Stefan Heggelund burde være fornøyd med at Arbeiderpartiet nå slutter opp om det regjeringa har gjort. Jeg tror at hvis vi hadde sittet i

regjering, hadde det kanskje sett annerledes ut, men nå er vi der vi er i dag, og derfor bør Stortinget være fornøyd med det de har gjort.

Det partiet som virkelig har forandret seg mye, er Fremskrittspartiet. Det Fremskrittspartiet mener i denne saken, har virkelig vært et bevegelig mål, fra å ha en rekke statsråder, til at de avslo hele prosjektet da det kom, til at de nå stemmer for allikevel.

Presidenten: Representanten Ketil Kjenseth har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ketil Kjenseth (V) [11:18:41]: Litt oppsummering, både til Fremskrittspartiet og til Arbeiderpartiet: Jeg kommer gjerne Arbeiderpartiet i møte når det gjelder engasjementet de har for hydrogen. Det er hydrogenfest på Oslo Børs nå. Det er store internasjonale aktører som ser hva som skjer i Norge, og vi har alle muligheter til å gjenbruke en infrastruktur på best mulig måte. Noe av den blir sikkert blå. Noe av den håper jeg blir så grønn som mulig. Det trenger vi.

Så til risikoen: Det er ikke bare skattebetalerne som tar den risikoen. Fortum er et finsk selskap, Heidelberg er et tysk selskap. Det er skattebetalere i andre land som er med på å ta den risikoen: Shell, Total, Equinor. Aker Carbon Capture er en annen norsk aktør. Og til representanten Myhrvold: Det finnes også i Østfold. Goodtech er også en liten aktør som sikter seg inn mot disse markedene. Det er mange aktører, men vi må også evne å samarbeide, bl.a. mellom de nordiske landene. Vi er virkelig i det grønne hjørnet som skal bygge grønn konkurransekraft i Europa, og denne muligheten er vi i ferd med å gripe sammen.

Presidenten: Stefan Heggelund har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til inntil 1 minutt.

Stefan Heggelund (H) [11:20:02]: Jeg stusset litt over innlegget til Aukrust og Barth Eide. Arbeiderpartiet har i flere måneder underkjent denne søknaden i alle mulige medier, underkjent den og sagt at det er helt urealistisk at pengene kommer til å komme derfra. Og da jeg kommenterte i Dagbladet at det burde Arbeiderpartiet kanskje slutte med, og i samme artikkel også fikk anledning til å forklare Espen Barth Eide hvordan innovasjonsfondet er finansiert, så sa han at det var det merkeligste han hadde hørt fra den kanten på en stund. Poenget mitt var at jeg er kjempeglad for den enigheten vi har nå, men det går ikke an å si at Arbeiderpartiet har vært en sterk pådriver for fullfinansiering av to anlegg, når det er Lars Haltbrekken som leverer det i sitt alternative budsjett. Jeg mener det Lars Haltbrekken gjør i

sitt alternative budsjett, er feil. Jeg mener det vi gjør i vårt budsjett, er riktig. Men Arbeiderpartiet har altså kritisert oss for én ting i seks måneder når det gjelder karbonfangst og -lagring, og da er det umulig å ikke påpeke det når vi skal behandle meldingen.

Lars Haltbrekken (SV) [11:21:22]: Etter det siste innlegget er det nesten fristende å spørre om representantens Vipps-nummer, men jeg skal la være å gjøre det.

Klimakrisen krever at vi løfter i flokk. Den er av en så alvorlig karakter at vi er nødt til å finne fram det beste i vårt demokrati. Hvis nå regjeringens – eller Fortum Oslo Varmes – søknad om penger fra EUs innovasjonsfond ikke slår til, hvis pengene ikke kommer, hvis det kommer for lite, så må vi som land ha planene klare for hvordan vi da går videre. SV har forslag til det i sitt alternative budsjett. Det har beklageligvis blitt nedstemt i Stortinget, men i dag fremmes det forslag både fra SV og MDG og fra SV, Arbeiderpartiet og Senterpartiet om å utvikle alternative finansieringsmåter for å sikre etablering av CO₂-fangst og -lagring også ved avfallsforbrenningsanlegget her i Oslo. Vi skulle ønske at det forslaget fikk flertall, sånn at man kunne gå i gang med å utvikle alternative strategier for å sikre dette fangstanlegget dersom det viser seg at regjeringens strategi med å hente penger fra EU slår feil.

Og det er ikke bare i Oslo at vi trenger denne satsingen på CO₂-fangst og -lagring fra forbrenningsanleggene. Vi trenger det også i byer som Trondheim, Bergen, Stavanger, Kristiansand og Fredrikstad. Vi ser at det alle disse stedene er et sterkt ønske om og en sterk vilje til å få til CO₂-fangst og -lagring, og det vil være et betydelig bidrag til å nå Norges klimamål og få kuttet utslippene av klimagasser, men det vil også være et betydelig bidrag til å industrialisere og gjøre denne teknologien billigere, sånn at også flere land kan ta den i bruk.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:24:06]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Jon Georg Dale og Terje Halleland om gjennomgang av planene for vernede vassdrag med mål om å legge til rette for økt verdiskaping gjennom utbygging av vannkraft (Innst. 69 S (2020–2021), jf. Dokument 8:124 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, også får en taletid på inntil 3 minutter.

Runar Sjøstad (A) [11:24:58]: Ønsket til forslagsstillerne om en gjennomgang av planene for vernede vassdrag med mål om å øke utbyggingen har blitt grundig behandlet i komiteen, men har ikke oppnådd flertall.

Historisk ser vi at det første arbeidet i Stortinget på dette feltet ble gjort allerede i 1960, da Gabrielsenkomiteen ble nedsatt, noe som resulterte i Verneplan for vassdrag i 1973. Målsettingen for en samlet plan for vassdrag var å få til en samlet nasjonal forvaltning av landets vassdrag, og at planen skulle ses i sammenheng med landsplan for nasjonalparker. Disse skulle ivareta naturvern og friluftsliv og avveies opp mot behovet for en forsvarlig kraftdekning. I dag ser vi at det er ca. 390 vernede vassdrag i Norge.

Energimeldingen fra 2016 understreket at verdien av å sikre disse vassdragenes verneverdier og urørthet er større enn gevinsten de ville gi ved en utbygging. Likevel ble det åpnet for at det i særskilte tilfeller kunne behandles konsesjoner for vannkraftverk i vernede vassdrag, knyttet til effekt ved flom- og skreddempende tiltak, innenfor akseptable miljøkonsekvenser, og at disse sakene i så fall skulle behandles direkte av Stortinget. Også inngrep som veibygging, kraftlinjer og drenering skulle kunne vurderes opp mot verneverdiene, om de kan gjennomføres uten å hindre vernebestemmelsene. Oповassdraget er så langt det eneste vernede vassdraget som etter vedtak i Stortinget er åpnet opp for inngrep som tiltak mot flom.

Statsråden har vært tydelig på at kunnskapsgrunnlaget oppdateres jevnlig i NVE, og at det er tilgjengelig på deres sider. En ny gjennomgang vil være omfattende og arbeidskrevende og støttes derfor ikke nå.

Det estimerte potensialet for utbygging på om lag 50 TWh er basert på et rent teknisk og økonomisk utbyggingspotensial, jf. statsrådens svarbrev til energi- og miljøkomiteen. Likevel mener et flertall at det er bra at en søker muligheter for å finne alternative kilder til fornybar energi, og at det i enkelte tilfeller kan være lurt å vurdere kraftproduksjon, om man reduserer flomfaren. Disse må i så fall vurderes særskilt.

Tap av natur og klimautfordringene er to hovedutfordringer som samfunnet må løse, uten at den ene går på bekostning av den andre. Derfor må vi evne å bevare og videreutvikle et økologisk representativt nettverk av varig vernet vassdragsnatur, for å ivareta natur og arts-mangfoldet.

Jeg vil dermed anbefale komiteens tilråding.

Liv Kari Eskeland (H) [11:28:25]: Det er all god grunn til å vera einig i forslagsstillerane sitt utgangspunkt for dette Dokument 8-framlegget, der dei gjev ein hyllest utan atterhald til vasskrafta vår. Det gjer eg og! Ingen energiproduksjon kan samanlikna seg med kvalitetane som ligg i vår regulerbare vasskraft – ingen over, ingen ved sida av.

Me har bygd mykje av vår velstand på denne vasskrafta, og me har eit uttalt mål om å utvikla denne, og seinast i budsjettet for 2021 tok regjeringa grep for å utnytta endå meir av det potensialet som ligg her gjennom endringar i skatteregimet, noko som me allereie no får tilbakemeldingar om vil vera med på å bidra til auka investering i kWh i vasskraft.

Men så har me naturen og omsynet til naturverdiar på den andre sida av vektsskåla, for all menneskeleg aktivitet krev inngrep i naturen, og det er sjølvsagt grunnen til at me har sett på at nokre naturverdiar må og bør vernast – noko som er grunnlaget for dei omfattande verneplanane som er laga, og som Stortinget så seint som i 2016 slutta seg til gjennom stortingsmeldinga Kraft til endring.

Likevel – det vil nok heilt sikkert vera vassdrag som kan ha potensial i seg til både å ta vare på dei naturkvalitetane eller kulturminna som det er verd å ta vare på, samstundes som det er mogeleg å byggja ut delar av det verna vassdraget – noko me har fleire eksempel på. Etnevassdraget er eit slikt eksempel. Det er også andre tilfelle der flomsituasjon i verna vassdrag kan kombinerast med kraftproduksjon – Oповassdraget vart nemnt her i stad.

Difor har Stortinget i sin visdom i handsaminga av energimeldinga opna for at det i særskilde tilfelle vil kunna handsamast konsesjonar for vasskraft i verna vassdrag på visse vilkår. Samtidig er det viktig å halda på det verneinstituttet me har slått fast gjennom fleire vedtak.

Departementet har slått fast i sin gjennomgang av saka at det ein kan få att i talet på kilowatt sett i forhold til ein relativt omfattande gjennomgang av våre verna vassdrag, er relativt beskjedent. 39 pst. av fastlandet er dekkja av verna vassdrag, og det er ein stor jobb som i tilfelle skal gjerast med å rekartleggja desse områda.

Forslaget tek likevel opp i seg fleire viktige forhold som både komiteen og Stortinget vil få høve til å drøfta vidare i åra som kjem, nemleg trongen for meir fornybar energi, og korleis me skal skaffa oss denne energien på ein miljøvenleg og skånsam måte, slik at me også greier å ta vare på naturen.

Framstegspartiet skal ha ros for at dei ser seg om etter innovative løysingar for å møte den aukande energietterspurnaden no som me har som mål å fasa ut den fossile energien me i dag nyttar på mange område.

Eg ser fram til at dei også framover vil vera konstruktive medspelarar til dette arbeidet.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Terje Halleland (FrP) [11:31:44]: Fremskrittspartiet har spurt Stortinget om å få ta en gjennomgang av mulighetene for skånsomme vannkraftutbygginger i vernede vassdrag, men nei, vi får ikke det. En sånn gjennomgang er for omfattende, var svaret. Så spurte vi om kraftselskapene kunne få lov til å ta den gjennomgangen, men vi fikk ikke flertall for det heller. En sånn etablering er ikke mulig uten at det gjøres inngrep i naturen, og da er det uansett ikke ønskelig.

Samtidig har vi en debatt gående om klima og om hvordan vi skal få ned klimagassutslippene i Norge. Elektrifisering er stort sett svaret nesten uansett spørsmål. Dessverre går debatten utelukkende på mer bruk av kraft, ikke hvor denne kraften skal komme fra. I dag har vi overskudd av kraft, men når vi ser de planene som er framover, ser jeg ikke hvordan dette skal la seg gjennomføre.

Vi har lokalsamfunn som slåss for nye etableringer, som skaper verdier og arbeidsplasser, men som utelukkende blir etablert på grunn av tilgang til kraft. Vi har storskala batterifabrikker, datalagring, elektrifisering av sokkelen og elektrifisering av transporten, for å nevne noen eksempler. Dette henger ikke lenger sammen. Jeg har ikke registrert én kritisk stemme til sånn etablering.

Men vi har hatt andre diskusjoner, bl.a. om etablering av utenlandskabler. Flertallet i denne salen har vært oppriktig bekymret for en sånn etablering på grunn av faren for økt pris og at dette skal kunne svekke norsk konkurransekraft. Er det sånn at det samme flertallet ikke er bekymret for økte priser om kraften blir brukt til noe annet enn å bli sendt til utlandet? Det har sikkert veldig mye for seg å elektrifisere sokkelen, men tror en virkelig at dette ikke vil gi prisene for fastlandsindustrien de samme utfordringene?

Jeg håper man i like stor grad som man har avvist våre forslag i dag, forteller til kommuner og næringsliv, som i disse dager arbeider for etablering av ny aktivitet, at disse arbeidsplassene kan være truet av mangel på kraft.

Alle energiformer har en eller annen påvirkning på miljøet rundt oss. Storsamfunnet har vist i vindkraftutbyggingene hvor langt en har vært villig til å gå med naturinngrep for å få til kraftproduksjon. Men likevel, med ny kunnskap og ny teknologi, har en ikke tro på at våre kraftselskaper vil kunne finne fram til vannkraftprosjekter der gevinsten er større og inngrepene mindre.

Da tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Terje Halleland har tatt opp det forslaget han refererte til.

Sandra Borch (Sp) [11:35:04]: Vannkraften har vært og er ryggraden i det norske kraftsystemet og utgjør i dag store deler av norsk kraftforsyning. Det er ingen tvil om at vannkraften har vært bærebjelken i utviklingen av det moderne Norge, og det er ingen tvil om at vannkraften også i framtiden blir viktig.

Senterpartiet er generelt positive til å se nærmere på de mulighetene og det potensialet som ligger i økt fornybar energiproduksjon i norske vassdrag. Vi har over lengre tid tatt til orde for å se på muligheter for opprustning og utvidelse av eksisterende vannkraft og ser i utgangspunktet derfor positivt på dette forslaget. Men jeg vil presisere at vi også er opptatt av at en slik eventuell utbygging må skje innenfor nærmere bestemte rammer og med hensyn til de verneverdiene som en del av vassdragene i dag representerer.

Jeg må også få understreke at det derfor ikke kan være snakk om et frislepp på området. Men en faglig gjennomgang som bygger på flere hensyn, bør ingen i denne salen være redd for.

I flere deler av landet er det knyttet betydelige utfordringer til fare for flom og ras i vernede vassdrag, som det derfor ikke er anledning til å gjøre gode og nødvendige sikringstiltak i. I slike tilfeller må det kunne være både meningsfullt og samfunnsøkonomisk klokt å legge til rette for bl.a. utbygging av vannkraft.

Det er ingen tvil om at teknologi og ny metodikk muliggjør påkobling av eksempelvis sideelver i eksisterende vannkraftverk på en helt annen måte, med potensial for bedre miljøforhold enn det som var tilfellet tidligere. Dette kan også gjøre det mulig å ta vare på natur samtidig som man produserer mer fornybar kraft.

Senterpartiet er derfor positiv til at det kan åpnes for bygging av kraftverk i vernede vassdrag i de tilfellene det ikke er i konflikt med verneverdier og eksisterende næringer. En gjennomgang av planene for vernede vassdrag kan utgjøre et godt kunnskapsgrunnlag for å utnytte potensialet for økt produksjon av norsk fornybar vannkraft. Vi støtter derfor forslaget i dag.

Jeg mener imidlertid at det ikke bør åpnes for å innvilge eventuelle søknader fra kraftselskap i slike vernede vassdrag før det er gjort en gjennomgang. Det er derfor viktig å legge til grunn at en eventuell gjennomgang på området vil kunne avgjøre hva slags vassdrag det er aktuelt å se nærmere på som har en slik grad av verneverdier eller konfliktnivå at det framstår som uaktuelt å bygge ut kraftverk i. Eventuelle søknader fra

kraftselskap i denne forbindelse må etter vår mening komme i etterkant av en slik gjennomgang.

Lars Haltbrekken (SV) [11:38:24]: Den 14. januar var det 40 år siden norgeshistoriens største sivil ulydighetsaksjon på miljøområdet. Den 14. januar 1981 marsjerte 600 politifolk opp til nullpunktet i Stilla, ikke langt fra Alta sentrum, for å bære bort de tusen elveredderne som hadde lenket seg fast i protest mot utbyggingen av Alta-Kautokeinovassdraget.

Selv om naturvernerne tapte kampen om utbyggingen av Alta-Kautokeinovassdraget, vant naturvernerne svært mye på lengre sikt. Verneplanen for vassdrag, som har vernet tett innpå 400 vassdrag, er en av de virkelig store naturvernseirene som vi kan være stolte av i Norge, og det har vært et bredt flertall i Stortinget som har stått bak de verneplanene som har kommet.

For ikke lenge siden fikk vi også et forslag fra en statsråd fra Fremskrittspartiet om vern av Øystesevassdraget i tidligere Hordaland fylke. Det var et svært godt forslag fra Fremskrittspartiets statsråd, som ble enstemmig stemt igjennom i Stortinget.

Det var i fjor også 50 år siden vi så de første sivil ulydighetsaksjonene for naturen i Norge. Det var også knyttet til en vannkraftutbygging – Mardøla.

Vi skal i disse sakene huske historien. Vi skal huske den betydningen som miljøorganisasjonene har hatt i arbeidet for å få vernet det som på mange måter kan kalles Norges regnskognatur. Vi har et internasjonalt særskilt ansvar for å ta vare på vassdragsnaturen. Jeg er derfor glad for at det er et bredt flertall i dag som står sammen om å avvise forslaget fra Fremskrittspartiet.

Ketil Kjenseth (V) [11:41:21] (komiteens leder): Jeg vil starte med å si at tida for de store vannkraftutbyggingene i Norge definitivt er over, og det er slått fast mange ganger. Jeg er glad for det flertallet som i dag sier nei til dette forslaget. Regjeringa har også bebudet en energimelding. Den blir viktig. Det er klart det er elementer i dette som det er viktig å diskutere, bl.a. teknologien, som går framover.

Det er verd å merke seg – vi har vært igjennom en stor vindkraftdebatt – at nå kommer solcelleteknologien i større og større grad, også i Norge. Den utvikler seg veldig raskt. Dette handler om å ta i bruk de samlede mulighetene vi i Norge har når det gjelder vann – som er, som sagt, ryggraden, og den kraften vi har der, er veldig viktig – men nå har vi også fått betydelig vindkraftproduksjon. Så kommer sol i betydelig grad inn. Småkraft er også en viktig del av dette. Så hørte jeg i representanten Sandra Borchs innlegg at det kan være tilfeller der man kan gjøre både klimatilpasning og fornybar kraftproduksjon i småskala. Det er jeg helt enig i.

Det bør vi være nysgjerrige på og se på, men at det må kombineres i en sånn plan, er jeg skeptisk til.

Noe annet som skjer nå, som er veldig viktig, er en utrolig digitalisering av kraftsektoren. Det gir oss et helt nytt handlingsrom å spille på. Jeg er opptatt av at vi nå bruker disse mulighetene så godt som mulig i Norge. Vi har også en lang tradisjon for nordisk fellesskap, samarbeid og organisering av kraftsektoren, og vi bør fortsette å bygge ut det samarbeidet, som vi har gjort de siste 25 årene. Vi er ledende i Europa i å organisere dette.

Her ligger det så mange andre muligheter vi skal utnytte før vi går inn og diskuterer hvilke vassdrag vi eventuelt skal gå løs på. Det spriker i det faggrunnlaget som vi får inn – fra at det er mulig å gjøre noen tilpasninger i allerede utbygde vassdrag, til å bygge ut ny. Det spriker mellom 5 TWh og 30 TWh, noen sier opp mot 50 TWh, men det er jo et behov vi ikke har, så vi må også få et faggrunnlag som gir oss et navigeringspunkt. Energimeldinga er et viktig startpunkt for det.

Statsråd Tina Bru [11:44:24]: Jeg mener, som forslagsstillerne, at vi både skal bevare og utvikle vannkraften videre. Den gir grunnlag for verdiskaping og nye næringer, bidrar til kraftkrevende industri, gir grunnlag for økt elektrifisering, gir inntekter til stat og kommuner og har en flomdempende effekt. Derfor har vi sammen bl.a. endret skattereglene for vannkraft for å legge til rette for nye investeringer og opprustning og utvidelse av eksisterende vannkraftverk.

Samtidig er det viktig å bevare et representativt utvalg av den norske vassdragsnaturen. Stortinget sluttet seg så sent som i 2016, i energimeldingen – Meld. St. 25 for 2015–2016 – til at vassdragsvernet i hovedsak skal ligge fast. Stortinget vurderte at disse vassdragenes verneverdier og urørthet er større enn gevinsten ved utbygging.

Verneplanen for vassdrag var et utspring fra konfliktene rundt de store vannkraftutbyggingene på 1960- og 1970-tallet. All kraftutbygging i naturen, også vannkraft, krever inngrep i naturen. Gjennom de to siste årene har vi vært igjennom en svært opprivende debatt om vindkraft, og der har Fremskrittspartiet og Senterpartiet skiftet standpunkt, fra å være veldig for til nå å bli svært restriktive. De, som alle andre partier i denne sal, har endret politikk som følge av den store motstanden. Men man kan jo undre seg om Fremskrittspartiet og Senterpartiet har forstått hva som førte til den konflikten i utgangspunktet.

Forslagsstillerne viser til at ny kunnskap og teknologi kan gi bedre utnyttelse av vannkraftressursene samtidig som miljøhensynet ivaretas, og jeg er helt enig i det, for takket være målrettet forskning og utvikling er

dagens prosjekter mer skånsomme og effektive. Det er likevel ikke mulig å bygge ut vannkraft uten naturinngrep og miljølempet. Potensialet for større utbygginger i vernede vassdrag uten betydelig konflikt er svært begrenset.

Spørsmålet om å se på verneplanene på nytt i håp om å finne prosjekter med akseptable miljøvirkninger er tatt opp flere ganger tidligere. Det har også vært fremmet forslag om å se på prosjekter med flomdempende effekt. Vurderingene har vært at det realistiske potensialet nok er beskjedent. Å gå igjennom alle verneplanene vil også være et svært omfattende arbeid. Jeg noterer meg at forslagsstillerne innser dette. Verneplanene består av 390 objekter og omfatter ulike vassdrag som til sammen skal utgjøre et representativt utsnitt av Norges vassdragsnatur.

Svært få land har et så stort mangfold i landskaps typer og rikdom på vann og vassdrag som Norge. Utbygging av vannkraft har tjent oss godt, og vern av vassdrag har vært en viktig del av den samlede vassdragspolitikken. På bakgrunn av dette ser jeg ikke behov for at det nå settes i gang en gjennomgang av planene for vernede vassdrag.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Terje Halleland (FrP) [11:47:33]: Med sin innstilling til denne saken sier regjeringen fra seg muligheten til å få en økt vannkraftproduksjon, eller i alle fall en oversikt over hva potensialet kunne vært, i en tid der det er økt etterspørsel etter kraft, fornybar kraft, og det ikke er så mange alternativer til det. Når en da tar med at statsråden har vært en sjeldent tydelig stemme mot den motstanden som gjerne har vært i vindkraftdebatten, er mitt spørsmål til statsråden: Er det ny vindkraft på land som skal være løsningen på økt etterspørsel etter kraft?

Statsråd Tina Bru [11:48:21]: Vi har ikke noe umiddelbart behov for massivt med ny kraft i Norge. Vi styrer mot et kraftoverskudd. Helt frem til 2040 kommer vi til å gjøre det, i det nordiske kraftmarkedet. Men jeg er helt enig med representanten i at vi er nødt til å passe på den balansen, for vi har store planer, og det er mye vi ønsker å få til.

Jeg tror ikke løsningen på en situasjon der vi har stoppet mye vindkraft og kraftig strømmet inn den politikken på grunn av stor motstand mot å gå inn i urørt natur og bygge i natur – som Fremskrittspartiet har vært en av de fremste forsvarerne for i den debatten – er å gå inn i vernede vassdrag. De er vernet av en veldig god grunn. Vi har masse vannkraft i Norge som vi fortsatt kan utvide, ruste opp, få mer potensial ut av, men å begynne med å gå inn i de vernede vassdragene

tror jeg ikke er en løsning på å skaffe mer kraft uten betydelig mye mer konflikt.

Terje Halleland (FrP) [11:49:17]: De første vassdragene våre ble vernet for 50 år siden. Vi har fått en helt ny kunnskap, vi har en helt ny kompetanse, og vi har en helt ny teknologi til å bygge ut vannkraften i naturen vår i dag enn hva vi hadde den gangen.

Hvis statsråden, som også er aktiv i programkomiteen til Høyre, skal se på de mulighetene vi har for å få økt kraftproduksjon, er dette noe som nestlederen i Høyre vil stille seg bak å være motstander av?

Statsråd Tina Bru [11:50:00]: Jeg forstår ikke helt. Det er ikke slik at all vannkraftutbygging i Norge er vernet. Noe er vernet, av god grunn, og vi har god kunnskap om det. Noe av kunnskapsgrunnlaget er eldre, ja, men det er også fordi det har vært så opplagt at dette var natur med stor verdi som trengte et vern.

Så må man tenke: Til hvilket formål? Ja, man kan si at det teknisk er et potensial på rundt 50 TWh i vernede vassdrag, men hvis man faktisk skulle realisert det, snakker vi om massive inngrep, massiv rasering av naturverdier. Jeg tror ikke noen av oss her inne egentlig er for det. Hvis man skal begynne å gå inn i vernede vassdrag, vil man uansett få et veldig lite potensial som er gjennomførbart. Det må uansett konsesjonsbehandles, og der vil man også stille krav for å ivareta miljøverdier. Spørsmålet er: Hvor mye kraft får man ut av det, og er det verdt det? Er det verdt å ta den kampen istedenfor å legge til rette for at vi kan bygge ut på andre måter i noe som ikke er vernet, som jeg mener vi sammen nå har fått til i budsjettforliket, med skattereglene for mer vannkraft?

Runar Sjøstad (A) [11:51:15]: Representanten Haltbrekken tok kampen mot utbygging av Altavassdraget til inntekt for miljøbevegelsen. Den var nok en viktig drivkraft, men jeg tror mange var uenig i at man skulle legge kirken i Masi og store deler av bygda under vann – at man skulle frata reindriftsnæringen viktige beiteareal. Det var nok litt mer sammensatt enn det. Det er nok også grunnen til at den politiske kampen på 1970- og 1980-tallet endte med at NVE til slutt, i 1974 i konsesjonssøknaden, hadde tatt vekk store arealer.

Men tap av natur og klimautfordringer er i fokus, og når vi har et potensial på 50 TWh på områder hvor man allerede har gjort inngrep, er det naturlig at man ønsker å se på det. Med de begrensningene som foreligger: Hvor stort anser du at det egentlige potensialet er? Det blir en viktig del av diskusjonen.

Presidenten: Presidenten minner om at talen skal rettes til presidenten, ikke til statsråden.

Statsråd Tina Bru [11:52:24]: Det går en diskusjon om hva som egentlig er potensialet for å hente ut mer kraft fra vannkraften vår, og det varierer veldig i tall. Én ting som er helt tydelig, er at man innimellom i denne debatten, tror jeg, blander litt og ikke helt har klarhet i hva som er de ulike måtene å gjøre det på. Det er f.eks. forskjell på å oppruste noe og å utvide noe. En opprustning kan handle om å bytte ut en turbin, få mer kraft ut av det man allerede har, mens en utvidelse nesten i samtlige tilfeller vil innebære mer naturinngrep. Man må utvide areal, bruke mer, bygge ned mer natur. Så jeg tror ikke potensialet er så enormt, jeg tror vi kan få litt mer ut av mange forskjellige ting, men tiden for de store vassdragsutbyggingene er nok forbi. Det betyr ikke at vi ikke skal være flinke til å ruste opp det vi har, utnytte der det er fornuftig å gjøre det uten for store naturinngrep. Det tror jeg er en fornuftig politikk for å få mer kraft og samtidig ta vare på naturen og miljøet rundt.

Runar Sjøstad (A) [11:53:19]: Det er veldig viktig at vi får avklart hvor stort det egentlige potensialet er, for det er jo en drivkraft i debatten. Jeg og Arbeiderpartiet er ikke uenig i de begrensningene som ligger der, og at vi også skal ta hensyn til lokalkunnskap, til lokal motstand, eventuelt støtte. Er ikke statsråden enig i at det ville ha vært viktig for debatten framover at vi hadde fått avklart hvor stort det egentlige potensialet er?

Statsråd Tina Bru [11:53:59]: Jeg mener ikke at det er veldig vanskelig å finne den informasjonen. Det som var poenget med mitt svar i sted, var at vi også må rydde opp i begrepene rundt hva som er hva. Å si at det er et potensial for så og så mye: Hva er potensialet for å utvide, hva er potensialet for å oppruste, hvor mye får man ut av det? Tallene er lett tilgjengelige, Statkraft har gode tall på dette, NVE har gode tall på dette, og det står også ganske tydelig forklart der hva som er potensialet innenfor de ulike måtene å gjøre dette på.

Jeg er helt enig i at noen fakta i bunnen er viktig, men jeg synes det ville vært veldig spesielt om vi nå, etter at vi nettopp nærmest har blitt enige om at vi ikke skal ha vindkraft noe sted – for å sette det litt på spissen, det er sånn denne debatten har utviklet seg – hadde sagt at vi skal løse det med å gå inn i noe som har vært vernet, eller som har stor naturverdi, og tro at dette ikke kommer til å bli veldig opprivende og skape mye konflikt. Det tror jeg ikke er en vei framover. Jeg tror den politikken vi har i dag, er fornuftig. Jeg tror vi skal respektere at vi har en avveining av ulike hensyn, og så henter vi ut der det er mulig å gjøre det uten for store inngrep.

Lars Haltbrekken (SV) [11:55:17]: Jeg skal gjøre noe så uvant som å si tusen takk til statsråden for et used-

vanlig godt innlegg. Jeg tror at hvis jeg fortsatt hadde vært leder i Naturvernforbundet, skulle jeg ha tilbudt henne et medlemskap i organisasjonen på flekken.

Jeg tror jeg kunne ha sagt nesten hvert ord av det statsråden sa i sitt innlegg. Det er godt å høre et sånt forsvaret av vernet av natur som vi tross alt har fått til i Norge.

Det jeg ønsker å spørre om, er: Vi har i dag mange gamle vannkraftkonsesjoner gitt i en tid da miljøkravene var nesten fraværende. Det er nå en revidering av disse konsesjonsvilkårene, så jeg ønsker å høre statsråden fortelle litt om hvordan regjeringen legger opp arbeidet for å få gjort mer for å få revidert de gamle vannkraftkonsesjonene.

Statsråd Tina Bru [11:56:25]: Takk for den komplimenten – hvis jeg får lov til å si det. Jeg setter pris på det.

Jeg mener det jeg sier, men det er også en annen grunn enn bare at naturverdiene har en egen verdi – som de jo har – til at jeg sier det jeg sier. Sånn jeg har fulgt energidebatten de siste årene, og sånn jeg ser for meg at den kommer til å utvikle seg, tror jeg vi er ganske sjanseløse til f.eks. å få til elektrifisering av hele samfunnet vårt og klare å gjøre dette på en måte som ikke skaper store rifter og stor konflikt – hvis vi ikke klarer å enes om noen viktige prinsipper, at vi må balansere også hensynene her og ivareta viktige verdier på begge sider. Det er også en grunn til at jeg mener vi bør stå for den politikken vi har hatt.

Når det gjelder vilkårsrevisjonene, mener jeg det er et kjempeviktig grep. Der har man blitt enige om at man kommer til å akseptere en viss grad av tap av kraftproduksjon for å bedre miljøverdiene, for det er det god grunn til å gjøre i flere av de gamle konsesjonene.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:57:30]

Interpellasjon fra representanten Lars Haltbrekken til olje- og energiministeren: «Regjeringen har utlyst 25. konsesjonsrunde. Normalt vil kunne ta flere år fra det gjøres et funn, til et felt settes i drift. Forskere på CICERO anslår at om vi fortsetter med utslipp på dagens nivå, vil verden i 2030 ha sluppet ut nok CO₂ til at den globale temperaturøkningen vil overskride Parisavtalens mål om å begrense oppvarmingen til 1,5 grader. DNV GL anslår i sin Energy Transition Outlook 2020 at det vil skje allerede i 2028. Utslippene fra forbruket av oljen og gassen som nå skal hentes opp i 25. konsesjonsrunde, ligger derfor an til å være direkte i strid med målet fra Parisavtalen om å begrense global oppvarming til 1,5 grader.

Hvilke forutsetninger er det regjeringen baserer seg på når de likevel utlyser flere letelisser?»?

Lars Haltbrekken (SV) [11:58:43]: For litt over fem år siden jublet vi i Paris. Verdens miljøvernministre klarte å bli enige om en klimaavtale som har som mål å gjennomføre store kutt i utslipp av klimagasser – kutt som gjør at vi ikke bare begrenser den globale temperaturøkningen til 2 grader, men så store at vi klarer å holde den under 1,5 grader.

Det kan høres uvesentlig ut med 1,5 eller 2 graders temperaturøkning. Matematisk er forskjellen liten, men for jorden utgjør den halve graden en enorm forskjell. Med 1,5 graders oppvarming vil Arktis være isfri kun én gang hvert 100. år, mens det med 2 graders oppvarming vil kunne skje hvert eneste tiår. Med 1,5 graders oppvarming kan vi begrense den ekstreme varmen, mens slike tilfeller vil skje dobbelt så ofte om den globale temperaturen stiger med 2 grader. Korallrevene vil forsvinne dersom vi varmer opp jorden med 2 grader, mens de fremdeles vil eksistere til en viss grad med 1,5 graders oppvarming.

Det finnes mange slike eksempler på forskjellen mellom de to scenariene. Derfor er det en stor fordel om vi klarer å holde oss under 1,5 graders oppvarming.

Forskere på CICERO Senter for klimaforskning her i Norge anslår at om vi fortsetter utslippene av klimagasser på dagens nivå, vil verden i 2030 ha sluppet ut nok CO₂ til at den globale temperaturøkningen vil overskride Parisavtalens mål om å begrense oppvarmingen til 1,5 grader. Og DNV GL anslår i sin rapport Energy Transition Outlook 2020 at vi vil ha brukt opp CO₂-budsjettet allerede i 2028.

Før jul utlyste regjeringen 25. konsesjonsrunde. Normalt tar det mange år fra en utlysning til det gjøres funn og til et felt settes i drift. For de feltene vi her snakker om, kan produksjonen komme i gang godt etter 2030. Utslippene fra både produksjonen og forbruket av oljen og gassen som nå skal hentes opp fra 25. konsesjonsrunde, vil altså kunne komme i en periode hvor vi er svært nær ved å bruke opp vårt karbonbudsjett for 1,5 graders målet – eller, om det har gått riktig ille, har vi allerede brukt det opp, og vi sitter og diskuterer nye mål for hvordan vi skal stanse en eskalierende klimakrise.

Den olje- og gassproduksjonen regjeringen ser for seg fra feltene som skal komme som et resultat av 25. konsesjonsrunde, ligger derfor an til å være i direkte strid med målene fra Parisavtalen om å begrense den globale oppvarmingen til 1,5 grader. Klimakonsekvensene av 25. konsesjonsrunde burde være nok til å avlyse utlysningen, men i tillegg har vi også de økonomiske sidene.

Jeg er overbevist om at både olje- og energiministeren og jeg deler et intenst håp om at verden når Parisavtalens mål og får gjennomført de utslippskuttene som trengs. Og hvis så skjer: Hvilken økonomisk verdi vil oljen og gassen fra 25. konsesjonsrunde da ha? Vil det finnes nok kjøpere til at fellesskapet kommer til å tjene penger på det, eller vil det bli et økonomisk tap for oss?

Av de blokkene som ble utlyst i 25. konsesjonsrunde, er 125 i Barentshavet. I sin høringsuttalelse til denne konsesjonsrunden ba Miljødirektoratet om en klimarisikoanalyse av konsesjonsrunden før den ble lyst ut – både for konsesjonsrunden som helhet og etter hvert for hver enkelt blokk som skulle lyses ut, altså en vurdering av den økonomiske risikoen vi tar ved å bygge ut oljeplattformer i dette området. I høringsuttalelsen skrev direktoratet:

«Miljødirektoratet vil også minne om klimarisikoutvalgets anbefaling om at klimarisiko vurderes og synliggjøres med scenarioanalyser og stresstesting ved beslutningsprosesser i både privat og offentlig sektor. Utvalget har særlig trukket frem betydningen av gode analyser av klimarisiko i petroleumssektoren. I lys av Parisavtalens 1,5-gradersmål bør man stressteste med et scenario hvor utslippene av klimagasser halveres innen 2030, og når netto null utslipp av CO₂ rundt 2050.»

Miljødirektoratet anbefaler videre at etterspørselsrisikoen forbundet med klimamålene ble vurdert før man lyste ut de nye blokkene i 25. konsesjonsrunde.

I et svar til meg i fjor om dette temaet skrev olje- og energiministeren:

«I tråd med etablert rolle- og ansvarsfordeling i sektoren og langvarig praksis er det som nevnt aktørene i næringen som vurderer og gjennomfører aktivitet i petroleumssektoren, herunder vurderer fremtidige olje- og gasspriser. Jeg mener det derfor vil være av begrenset interesse med egne klimarisikoanalyser ved konsesjonsrunder. Det viktige er at selskapene også fremover tar hensyn til hele risikobildet når ev. aktivitet skal besluttes. Prisisikoen knyttet til fremtidige klimatiltak er en del av dette risikobildet.»

Et av spørsmålene jeg håper vi kan få belyst i dag, er om statsråden vil stille krav om en slik vurdering av klimarisiko i framtidige utbyggingsplaner – en stresstest hvor økonomien i utbyggingen ses i lys av Parisavtalens mål om å begrense temperaturøkningen til 1,5 grader.

Vi skal også legge merke til klimaomstillingsutvalget som kom med sin innstilling i fjor, og som besto av bl.a. tidligere klima- og miljøminister fra Høyre, Vidar Helgesen, samt en stortingsrepresentant fra Høyre, Stefan Heggelund. Begge gikk inn for en stresstesting av kli-

marisiko for plan og utbygging av drift. Utvalget mener at lisenshavernes plan for utbygging og drift skal inneholde en realistisk klimastresstest av den samfunnsøkonomiske lønnsomheten for utbyggingen av det konkrete feltet. Utgangspunktet for stresstesten bør være scenarier for prisbaner for olje, gass og CO₂, inkludert et scenario basert på ambisjonene i Parisavtalen. Og dersom en slik samfunnsøkonomisk lønnsomhet ikke sannsynliggjøres, sa utvalget, anbefaler man da at prosjektene ikke godkjennes.

Flertallet i klimaomstillingsutvalget pekte også på at klimarisikoen de nærmeste årene har blitt betydelig forsterket som en følge av de skatteendringene som stortingsflertallet dessverre vedtok før sommeren 2020.

I fjor høst ble det også kjent at Olje- og energidepartementet hadde fått en ny lønnsomhetsvurdering av petroleumsvirksomheten i Barentshavet som de valgte ikke å informere Stortinget om i behandlingen av åpningen av Barentshavet sørøst i sin tid. Den nye vurderingen viste at oljeboring i Barentshavet ikke trengte å bli så lønnsomt som departementet hadde gitt inntrykk av, og at oljeboring faktisk ville bli ulønnsomt for en oljepris på mindre enn 84 dollar fatet. Denne saken skal nå behandles i kontrollkomiteen, men oljeprisen er i dag på rundt 55 dollar fatet – altså nesten 20 dollar under det som var lønnsomhetskriteriet. Da reiser det spørsmålet om de 125 blokkene i den 25. konsesjonsrunde som ligger i Barentshavet, noen gang kommer til å bli lønnsomme. Den tidligere skjulte lønnsomhetsrapporten peker i alle fall på et behov for å gjøre grundige vurderinger av lønnsomheten på norsk sokkel, spesielt i Barentshavet, i tillegg til de vurderingene man er nødt til å gjøre for å se om oljeboring framover, etter ønske fra regjeringen, er i tråd med Parisavtalens mål om å holde temperaturøkningen på under 1,5 grader.

Statsråd Tina Bru [12:08:17]: Klimautfordringen er vår tids største utfordring. Oppgaven vi står overfor, er enorm. I klimapolitikken er det sjelden enkle løsninger eller to streker under svaret. Utfordringene er sammensatt, og ofte er det vanskelige avveininger mellom ulike hensyn. Resultatene i arbeidet for å redusere utslippene er summen av politikk og tiltak på mange områder. Dette gjelder også innenfor sektoren jeg har ansvar for, nemlig olje- og gassvirksomheten på norsk sokkel og energiforsyningen.

Energi og klima er ofte to sider av samme sak, og utfordringene er store. Forbrenning av kull, olje og gass slipper ut store mengder klimagasser, noe som igjen skaper klimaendringer. Verdens forbruk av disse energikildene er derfor helt nødt til å reduseres. På dette punktet er jeg og representanten Haltbrekken helt enige. Derimot skiller vi raskt lag når SV nok en gang

kommer med enkle svar på det jeg mener er komplekse problemer, når de serverer overskrifter og tall uten kontekst og forklaring. Det er nemlig en grov forenkling å hevde at norsk olje- og gassutvinning og 25. konsesjonsrunde er i direkte strid med Parisavtalens målsetninger.

Verdens befolkning øker, og energifattigdommen er fortsatt utbredt. Dette er et spørsmål jeg vet at representanten Haltbrekken og SV er opptatt av. SV har alltid båret fanen høyt for solidaritet med fattigere land, og de har kjempet for bistand og utvikling. Realiteten er at energibruk og velstand henger sammen. Økt velstand, bedre helsevesen, utdanning, transportsystemer, bedre boliger og levekår – alt henger sammen med tilgangen på energi. Energi er og blir selve livsnerven i verdensøkonomien.

Dette energisystemet er enormt omfattende og komplisert. Det består av stor, kostbar og langvarig infrastruktur som er tilpasset dagens energisystem. Realiteten er at kull i dag dekker 27 pst. av verdens energibehov. Olje og gass dekker til sammen 57 pst. Av det resterende dekkes 6 pst. av vannkraft, 5 pst. av andre fornybare kilder og 4 pst. av atomkraft.

Jeg tror at også representanten Haltbrekken og SV innerst inne forstår at det vil ta tid å endre et slikt system, og at det vil medføre store kostnader. Det er faktisk slik at energitransisjonen, altså dreiningen fra kull, olje og gass til fornybar energi, foregår i ulikt tempo og står overfor ulike barrierer i verdens land.

Jeg sier ingenting av dette som en bortforklaring eller rettferdiggjøring av norsk olje- og gasspolitikk. Det haster med å begrense utslippene. Parisavtalen er utrolig viktig for å begrense klimaendringene, og regjeringens politikk forutsetter at vi skal oppfylle våre forpliktelser. Det gjelder også for energiforsyningen og olje- og gassnæringen. Jeg gjentar dette budskapet fordi det store bildet faktisk betyr noe, og norsk klima- og energipolitikk må være tilpasset landene rundt oss. Klimapolitikken er ikke et norsk mesterskap, men et internasjonalt samarbeid. Med dette bakteppet fører regjeringen en ansvarlig og forutsigbar petroleumpolitikk i møte med klimautfordringene. Norsk olje og gass bidrar til å dekke 2–3 pst. av verdens behov. Dette er energi som omsettes i globale markeder, og der etterspørselen kan dekkes av andre olje- og gassprodusenter.

Enkelte hevder at en ensidig avvikling av norsk olje- og gassproduksjon er et godt klimatiltak. Jeg er veldig uenig i det. Dagens petroleumpolitikk lå også til grunn da vi meldte inn våre mål under Parisavtalen, og Norge har, sammen med EU, den mest ambisiøse klimapolitikken i verden. Vi satser bredt på mange tiltak, både for å redusere utslipp nå og for å utvikle fremtidens løsninger, slik som Langskip, som vi nettopp

hadde en god debatt om. Det er vel ingen andre oljeproduiserende land som har gjort så mye for å redusere etterspørselen etter de samme produktene som det Norge har gjort.

Norsk petroleumsvirksomhet er allerede underlagt en streng virkemiddelbruk for å begrense utslippene til luft fra produksjonsaktiviteten – vesentlig strengere enn i andre petroleumsproduserende land. Kvoteplikt og CO₂-avgift er hovedvirkemidlene i klimapolitikken på norsk sokkel. Regjeringen varslet også i klimameldingen at vi skjerper CO₂-avgiften ytterligere, slik at summen av avgift og klimavoter skal være 2 000 kr i 2030. Dette gir forutsigbarhet for industrien og ytterligere insentiver til å kutte utslipp fra produksjonen. Regjeringen vil også komme tilbake til Stortinget med en oppfølging av vedtaket via skattepakken om å sette et mål om 50 pst. reduksjon av utslippene fra produksjonen innen 2030.

Vi har drevet en forsvarlig petroleumsvirksomhet i alle våre havområder i mer enn 40 år. Vi vet at vi kan drive forsvarlig og sikker leting, utbygging og drift. Regjeringen viderefører derfor en stabil og langsiktig petroleumspolitik, noe letepolitikken også skal bidra til. Konsesjonstildelingene er en bærebjelke i dette. De nummererte rundene, også 25. konsesjonsrunde, omfatter de mindre kjente tilgjengelige leteområdene på norsk sokkel. Slike leteområder er det lite igjen av på norsk sokkel, siden mesteparten av tilgjengelige letearealer ble åpnet for flere tiår siden.

Leting er selvsagt grunnleggende for å gjøre nye lønnsomme funn. Uten leting blir det ingen nye ressurser, og det vil i så fall bety at man styrer mot en langsom avvikling der man høster av funn som allerede er gjort. Denne sammenhengen er åpenbar, og derfor har også denne delen av norsk petroleumspolitik bred støtte i Stortinget.

Alle konsesjonsrunder gjennomføres i tråd med etablert petroleumspolitik og innenfor rammene som Stortinget har fastsatt. 25. konsesjonsrunde har vært varslet lenge. I Granavolden-plattformen gjorde regjeringspartiene det klart at runden skulle gjennomføres etter at revideringen av forvaltningsplanen for Barentshavet og Lofoten var ferdig behandlet. Et bredt flertall i Stortinget godkjente forvaltningsplanen i juni 2020. Stortingsflertallet ba også om at 25. konsesjonsrunde ble gjennomført så fort som mulig. Regjeringen følger nå opp dette. Forslag til areal som skulle lyses ut i 25. konsesjonsrunde, ble sendt ut på offentlig høring. Regjeringens forslag var i tråd med etablert praksis innenfor rammen av den oppdaterte forvaltningsplanen. Høringsuttalelsene ble vurdert, og 25. konsesjonsrunde ble utlyst 19. november i fjor. Forventet tildeling er 2. kvartal i 2021. Jeg forstår at representanten Halt-

brekken ut fra sin politiske overbevisning vil fremstå som nærmest overrasket over at dette skjer. Men det er det altså overhodet ingen grunn til.

Representanten Haltbrekken og SV har gått fra å godkjenne feltutbygginger og åpne nye havområder da de satt i regjering, til å bli et parti som for alle praktiske formål ønsker å avvikle norsk petroleumsnæring raskest mulig.

At SV ønsker å avvikle norsk olje- og gassnæring, er et helt legitimt politisk standpunkt. Jeg skulle innimellom nesten ønske at de sa det enda tydeligere. Isteden får vi stadig skyggedebatter om elementer av petroleumspolitikken som egentlig handler om det overordnede målet, som er å avvikle virksomheten. Da kan vi også ha en debatt om konsekvensene av en slik politikk. Representanten Haltbrekkens politikk betyr nemlig at vi vil miste titusenvise av lønnsomme arbeidsplasser, at vi vil se kompetanse, kapital og teknologi forsvinne ut av landet, og at store inntekter til vår felles velferd blir borte. For verdens klimaproblemer vil det ikke gjøre noen forskjell.

Lars Haltbrekken (SV) [12:16:58]: Jeg vil vise til den replikkvekslingen jeg hadde med statsråden her tidligere i dag hvor jeg kanskje kom med det noen vil si er en klam omfavelse, og sa at jeg kunne ha sagt nesten hvert ord av det hun sa i debatten om vassdragsvern. Jeg kan berolige statsråden med at det kunne jeg ikke ha gjort etter hennes foregående innlegg.

Vi står foran en stor utfordring – det vet jeg at statsråden er enig med oss i. Vi er nødt til å omstille norsk næringsliv for å møte de utfordringene vi står foran. Vi vet også at det er store muligheter til å skape en rekke arbeidsplasser i Norge basert bl.a. på miljøteknologi som bidrar til å kutte utslipp. Vi ser det nå langs kysten, hvor det på norske verft utvikles nullutslippsteknologi for skipsfarten. Vi ser også en sterk konkurranse mellom flere deler og regioner av Norge om å få etablert batterifabrikker.

Men den utfordringen vi står foran med klimakrisen, gjør at vi er nødt til å tenke nytt også når det gjelder norsk olje- og gassvirksomhet. Hvis vi skal nå de klimamålene verden har satt seg om å begrense temperaturøkningen til 1,5 grader, er det noen fysiske lover som sier hvor mye CO₂ vi kan slippe ut framover og fortsatt klare å holde oss under dette målet.

Jeg føler vel ikke at jeg helt fikk svar på den utfordringen jeg har gitt statsråden om hvilke forutsetninger som regjeringen legger til grunn i 25. konsesjonsrunde, når flere forskere sier at CO₂-budsjettet vårt kan være brukt opp allerede før de feltene som er planlagt gjennom 25. konsesjonsrunde, kommer i drift. Det vil ikke være plass i atmosfæren til den CO₂-en som de genere-

rer verken fra produksjon eller forbruk dersom vi fortsatt skal holde oss under 1,5-gradersmålet. Det håper jeg at statsråden kan gå litt nærmere inn på.

Statsråd Tina Bru [12:20:15]: Jeg skal starte med å si at jeg tror jeg er like glad som representanten Haltbrekken over at han ikke kunne gi meg den samme omfavnelsen her som det han kunne i den forrige debatten vi hadde. Jeg er glad for det.

Men ellers snakket representanten om mange ting som jeg er veldig enig i, hvordan vi nå ser at det skjer veldig mye spennende rundt omkring i hele Norge for å utvikle ny industri og finne nye løsninger som tar oss inn i det grønne skiftet, og som bygger opp under at vi skal kunne leve av noe også i fremtiden, men vi skal ikke ha de samme utslippene som det vi har hatt til nå. Langskip er et veldig godt eksempel på det. Hydrogensatsingen, som denne regjeringen også har løftet flere hakk, er et annet eksempel på det. Vi ser alt som skjer innenfor grønn skipsfart, som bygger på stolte tradisjoner og stor kompetanse som vi har i Norge innenfor det maritime. Vi kan ta en lederrolle internasjonalt også her og bygge noe som resten av verden trenger.

Så ser man det ikke minst også på alt som skjer innenfor transportpolitikken. Se på elbilpolitikken i Norge, som jeg var innom i mitt innlegg, som et eksempel på hvordan vi har kraftig understøttet en utvikling av noe som på mange måter slår beina under vårt viktigste eksportprodukt, som jo er olje. Vi gjør det fordi det er rett. Men det kommer fortsatt til å være rom og behov for olje og gass, også inn i den fremtiden hvor vi skal nå 1,5-gradersmålet. Spørsmålet er hvor den skal komme fra. Vi skal ikke produsere olje og gass i Norge for enhver pris, vi produserer fordi det er lønnsomt. Og så stiller vi mange klimakrav til bransjen her i Norge fordi vi tenker at det kommer til å gjøre dem mer rustet til å møte den fremtiden, til å kunne være med og levere olje og gass i en fremtid hvor det kommer til å være dyrt å forurense, og hvor det kommer til å være strenge krav til utslipp. Jeg har god tro på at vi skal få til det.

Så har representanten også stilt flere spørsmål om dette med klimarisiko og hvordan vi ser på det. Jeg mener at på mange måter er også denne debatten litt å slå inn å åpne dører, for det skapes et inntrykk av at dette er noe man ikke gjør i dag – dette er det ingen av selskapene som tenker på, de bare turer på og investerer milliarder av kroner uten å ta inn over seg eller være bevisst på at vi også skal nå noen mål i verden, at vi skal kutte utslipp. Det er jo ikke sant. Selskapene regner nøye på dette. De forutsetter f.eks. at det kommer til å være høyere CO₂-avgifter, høyere klimakvoteavgifter i fremtiden. Det er viktig for dem, for de vil jo ikke produsere ulønnsomt, akkurat som at vi ikke vil at de skal

produsere ulønnsomt. Så klimarisiko er allerede i høyeste grad en del av denne vurderingen. Men det er rimelig meningsløst å gjøre den vurderingen før man har funnet noe, og en konsesjonsrunde er jo bare utlysning av områder for å lete. Man må jo først finne noe før man kan regne på hva som er lønnsomheten ved forventet utvikling også for karbonpris. Derfor føler jeg at den debatten er litt merkelig og ikke helt tar inn over seg den realiteten som olje- og gasselskapene faktisk befinner seg i.

Lars Haltbrekken (SV) [12:23:32]: Det kommer nok ikke som noen overraskelse på statsråden at jeg mener at oljeselskapene ikke i tilstrekkelig grad tar inn over seg den utfordringen vi står foran. Et eksempel: I februar i fjor la Equinor planene om utbygging av Oscar Wisting-feltet i skuffen på grunn av at lønnsomheten var for dårlig. Det var før koronapandemien traff landet med voldsom styrke.

Så fikk oljeselskapene, godt akkompagnert av interesseorganisasjonen Norsk olje og gass, gjennom en oljeskattepakke i Stortinget, hvor flertallet ga store skattelettelser til oljeselskapene som gjorde at den tidligere ulønnsomme utbyggingen av Oscar Wisting ble tatt fram igjen av Equinor, og som man nå kan komme til å søke om å få bygd ut. Man har laget en skattepakke som har gjort en tidligere utbygging lønnsom, i alle fall for oljeselskapet.

Regjeringen har annonsert at de i løpet av året skal komme med en energimelding som skal se på helheten i norsk energipolitikk. Det ser vi fram til. Det jeg håper regjeringen vil gjøre i den energimeldingen, er å gjøre rede for hvilke karbonbudsjett de opererer innenfor, når de ser for seg en fortsatt storstilt nysatsing på norsk olje- og gassvirksomhet. Da tenker jeg ikke på karbonbudsjettet først og fremst knyttet til norske klimamålet, men for verden som helhet. Jeg håper også at regjeringen i den meldingen tar inn over seg det som Klimomstillingsutvalget foreslo, med bl.a. to sentrale medlemmer av Høyre til stede, om at det ble stilt krav om en stresstesting, en økonomisk vurdering av de enkelte utbyggingene sett i lys av Parisavtalens mål om å begrense temperaturøkningen til maks 1,5 grader.

Ellers vil jeg takke statsråden for debatten.

Statsråd Tina Bru [12:26:26]: Jeg vil også starte med å takke for debatten. Dette er en utrolig viktig debatt. Olje- og gassnæringen er Norges største og viktigste næring. Den står for enorm verdiskapning, sysselsetter hundretusenvis av mennesker og er en veldig, veldig viktig del av vårt lands evne til å ha det velferdssamfunnet som vi har. Men vi skal også selvfølgelig bygge videre på det for fremtiden.

Jeg må si at jeg er veldig stolt av norsk olje- og gassbransje, for vis meg den olje- og gassbransjen fra et annet land som har tilsvarende mål, eller som snakker tilsvarende varmt om behovet for å redusere egne utslipp, for å være med på omstillingen, for å bygge noe nytt på det de allerede er gode på, som kan være med inn i den fremtiden som vi vet ligger foran oss.

Norsk olje- og gassproduksjon kommer jo til å avvikles – helt uavhengig av hva slags debatter vi har i denne salen. Det er ikke en fornybar ressurs. Den har begrenset levetid uansett. Det kan jeg betrygge representanten med i det minste. Men jeg er opptatt av at det må skje på en måte som er bra for dette landet. Det er derfor jeg står for den olje- og gasspolitikken som jeg står for, og jeg mener at vi også med god grunn kan være stolte av at vi med troverdighet samtidig kan snakke om vår ambisiøse klimapolitikk.

Når det gjelder skattepakken, har jeg lyst til å si at den situasjonen vi sto i i fjor, var helt ekstraordinær. Prosjekt etter prosjekt stoppet opp på sokkelen. Det var ikke på grunn av at de plutselig ikke var lønnsomme, men det var på grunn av pandemien og alt som skjedde, med plutselig drastisk fall i etterspørsel etter olje og gass og full stans. Det var helt riktig, etter min mening, av Stortinget å stille opp for den næringen, slik de stilte opp for mange andre næringer i møte med pandemien. Vi ville risikert å miste svært viktige kompetansemiljøer, mange, mange arbeidsplasser og svekke Norges evne til å kunne bygge videre i fremtiden, når vi er ute av krisen. Den skattepakken er avgrenset. Det stemmer overhodet ikke, det bildet som representanten snakker om, med ulønnsomhet, og at disse prosjektene blir dyttet gjennom på grunn av skattepakken. Det stemmer ikke med det bildet vi har i departementet. Vi har de samme kravene nå som vi hadde før.

Så jeg er ikke bekymret for det. Jeg tror vi kommer til å se gode prosjekt gjennomført på norsk sokkel, som ville blitt gjennomført under normale omstendigheter, men som ble hindret på grunn av det som skjedde rundt pandemien. Så har vi sørget for at det ikke skjer, noe som også til gjengjeld har holdt mange i arbeid og hindret at vi mistet mange flere arbeidsplasser enn det vi ellers ville gjort.

Presidenten: Debatten i sak nr. 4 er dermed avsluttet.

Sak nr. 5 [12:29:13]

Interpellasjon fra representanten Torstein Tvedt Solberg til kunnskaps- og integreringsministeren:

«Vi får nå flere og flere alvorlige meldinger om koronautmattelse fra skoler og barnehager over hele landet.

Ansatte melder om høyt arbeidspress, økende sykefravær, mangel på vikarbudsjetter og usikkerhet rundt smittevern. Dugnaden fra i vår er avlyst. Det kortvarige skippertaket har blitt erstattet av et langvarig arbeidspress. Koronakrisen blir langvarig, og det er behov for å gi allerede slitne ansatte bedre svar på hvordan hverdagen ute i skolene og barnehagene skal være fremover.

Kan statsråden nå berolige dyktige ansatte i skoler og barnehager om at det vil komme klarere rammer, et tydelig og forutsigbart regelverk og tilstrekkelige ressurser for resten av skoleåret, og hvilke konkrete grep vil regjeringen ta for å lette situasjonen til de ansatte?»

Torstein Tvedt Solberg (A) [12:30:07]: Jeg vil starte med å si hvor imponert jeg er over den fantastiske jobben de ansatte i skolene og barnehagene rundt omkring i landet gjør. Jeg ser og hører om den innsatsen alle de gode ansatte i Skole-Norge nå gjør – hvordan de jobber på spreng for å møte nye krav, planlegge for karantener og sjonglere hjemmeskole og fysisk undervisning. De ansatte i skolene og barnehagene er en viktig del av førstelinja – noen av de viktigste heltene våre i denne krisa.

Fra Arbeiderpartiet vil jeg si klart og tydelig: Vi ser og anerkjenner den enorme jobben de gjør. Jeg ser at det ikke står på kampviljen, men jeg forstår at det er utmattende. For jeg er alvorlig bekymret over de meldingene vi får fra skoler og barnehager rundt omkring i landet. Det meldes om mangel på vikarbudsjetter og ulik tolkning av regelverk. Det er stort arbeidspress. Lærere som var utslitt allerede til høstferien, er nær utmattelse nå etter juleferien. Det er økende sykefravær. Vi så det nå spesielt i barnehagene, men også i skolene, og jeg har dessverre hørt om lærere som allerede har sluttet.

Dugnaden fra i vår er avlyst, men allerede overarbeidede lærere får fortsatt beskjed om å gjøre gratisarbeid på strammere og strammere budsjetter. At dugnaden er avlyst, blir nå bekreftet av at statsministeren også har sluttet å bruke dette ordet. En forsto vel kanskje at det var umusikalsk å fortsette å invitere til dugnad når en selv ikke møtte opp.

Det kortvarige skippertaket vi så for oss i vår, har blitt et langvarig, intenst arbeidspress for både lærere, ansatte og elever. Derfor mener jeg det nå er på tide å kalle en spade for en spade. I Danmark kaller de nå det siste året nødundervisning. Danskene er jo kjent for å bruke sterke og karikerte ord. Statsministeren sier ofte at hun kanskje ikke ville brukt akkurat de ordene, men jeg mener det er unntakstilstand i Skole-Norge. Å behandle det siste året som normalen blir lurert. Jeg synes det i for stor grad fortsatt snakkes som om dette er normalen. Store prosjekter om skoleutvikling blir

ikke satt på pause, og en fortsetter i stor grad innføringen av fagfornyelsen.

Det som nå er klart, er at vi må planlegge for at denne situasjonen vil vare ut skoleåret. Derfor er mitt mål med denne interpellasjonen også å løfte blikket og invitere Stortinget til en debatt om de grepene vi må ta nå for å sikre at den unntakstilstanden som minst vil vare til sommeren, blir å leve med for både ansatte, barn og elever.

De siste dagers diskusjon om krisepakker til skolene og barnehagene viser at vi kanskje ikke her i dag blir enige om akkurat det. Jeg er opptatt av at den diskusjonen heller ikke skal skygge for viktige diskusjoner om bedre smittevern, behov for tydeligere regelverk, endringer i trafikklyssystemet, muligheter for hjemmekontor, behov for økte ressurser og hva vi må gjøre for å få bedre digital undervisning. Min påstand er at vi også politisk i for stor grad snubler fra den ene krisen til den andre. Spørsmålet nå er om vi har lært fra i vår og i høst, og om vi klarer å ta grep og justere kursen og unngå at vi gjør de samme feilene igjen.

Rødt nivå på ungdomsskoler og videregående skoler i januar er et godt eksempel på nettopp dette. Igjen ble ansatte i skolen innkalt til dugnad med kortest mulig frist og uten at merarbeidet og behovet for ekstra ressurser ble kompensert. Regjeringa presenterte rødt nivå kl. 18 en søndag kveld, som skulle virke fra mandag morgen kl. 8. Fjorten timer på å planlegge er kort tid selv om en er forberedt. Det ble ikke mye søvn på rektorer, lærere og ansatte som måtte lage ny timeplan på én natt. For rødt nivå betyr også en helt annen måte å organisere skoledagen på. Det er mindre kohorter, faste klasserom og én meter avstand for både elever og ansatte. Det er rett og slett merarbeid, mer digital undervisning og økt arbeidspress. Derfor mener jeg at rødt nivå også må bety økte ressurser til skolene. At regjeringa ikke la én krone på bordet når vi vet at det koster og krever mer, var feil.

Sånn kan det ikke fortsette. Skolene og barnehagene er allerede på bristepunktet. Vår jobb nå er å sikre et mer stabilt fundament for den unntaksskolen vi vet det blir fram til sommerferien. Og dette er ikke svartmaling, men virkeligheten der ute, der de ansatte gjør sitt beste, men opplever å ikke strekke til. En strekker ikke til for de barna som trenger fellesskapet skolen og barnehagen er.

I Facebook-gruppa «Korona-dugnad for digitale lærere» – som ble opprettet i iveren etter å dele og hjelpe hverandre da skolen stengte ned – deles det nå ikke bare digitale tips, en diskuterer også hva som trengs for å hjelpe en i skolehverdagen. Det etterlyses bedre smittevern og mer ressurser, og det stilles spørsmål om innføringen av nye læreplaner bør settes på

pause. Og kanskje viktigst av alt: Det etterlyses tydeligere nasjonale føringer, flere folk og ressurser – og det læreren Monica beskrev på Facebook at hun trenger:

«Tid! Tid til alt jeg skal rekke. Til å rette. Til å veilede. Til å planlegge. Til å berolige. Til å være kone og mor.

Fri! Fri fra alt som tynger. Fri fra bekymringer om at jeg tar med smitte fra skole hjem til farmor på 92. Fri fra fagfornyelsen. Fri fra dugnad.»

Vi ser nå at flere barnehager melder at allerede fra høstferien i fjor var vikarbudsjetten brukt opp. Skoler forteller om at de ikke har penger til å sette inn vikarer. VG meldte at 1 400 spesialpedagoger ble brukt som vikarer framfor til spesialundervisning, og at 14 000 elever i grunnskolen har fått redusert spesialundervisning. Ferske tall fra Nav viser at det legemeldte sykefraværet i barnehagene har økt med hele 14 pst., og at det egenmeldte sykefraværet har økt tilsvarende.

Det er dette som er virkeligheten der ute. Arbeidspresset i skoler og barnehager er på rødt nivå. Det har det vært lenge. Nå ser vi også at det får konsekvenser. VG fortalte denne uka at 50 pst. av dem som jobber i skolen, vurderer å søke seg vekk eller bytte jobb. Jeg har hørt mange historier om folk som allerede har sluttet, som nå søker på andre jobber, og det kommer på toppen av den økende lærermangelen vi har nå. Det kan vi ikke stå og se på.

Spørsmålet nå er om vi har lært fra i vår og i høst, og om vi klarer å ta grep. Jeg mener det er et stort behov for et tydeligere regelverk og endringer i trafikklyssystemet. Det er behov for mer konkrete trappetrinn i systemet og for å tydeliggjøre hva som skiller de ulike nivåene. Jeg håper også at veilederne kan være tydeligere på forskjellene, og at en rydder opp i dette.

Konsekvensen nå er at en ser at det er store forskjeller når det gjelder hvordan dette tolkes. Jeg har hørt mange ansatte beskrive et nytt nivå som egentlig ikke finnes, et oransje nivå, som er midt imellom gult og rødt – et nytt uttrykk som har vokst fram nettopp i denne usikkerheten. Vi har sett at regjeringa har lagt fram en forskrift som var på høring før jul, med gult nivå med hjemmeskole. Det blir nesten som rødt. Jeg er i hvert fall veldig opptatt av at det er tydelige skiller mellom de ulike nivåene, og klart når en gjør hva.

Jeg har også fått mange konkrete bekymringer fra dem som jobber i voksenopplæringen. De følger nå ungdomsskolens veileder. Jeg mener det nå er på tide at de kanskje får sin egen veileder. Voksenopplæringen har en helt egen situasjon. Det er en spesiell gruppe elever som krever egne løsninger, spesielt når vi ser smitten som har vært i noen av disse miljøene. Jeg håper statsråden kan svare på om dette er noe en har vurdert eller vil se på.

Vi må også innom bedre smittevern, noe jeg får mange tilbakemeldinger om. De ansatte står midt i smittefaren. Ekstremt mange lærere jeg snakker med, er bekymret. Det er et paradoks at en lærer må ha nesten null nærkontakt privat, men på jobb må møte 50, 100, ja nesten 200 personer.

Skal barnehagene og skolene fortsatt kunne klare å være åpne fram mot sommeren, forutsetter det at ansatte ikke blir utsatt for eller bidrar til økt smitte. Jeg tenker at dette må få betydning for vaksineringsen. Derfor har jeg støttet kravet fra Utdanningsforbundet om at det må vurderes. Jeg inviterer ikke nå til en krass debatt om vaksinersekkefølgen, men vil gjerne høre statsrådens vurderinger rundt dette – om når hun og regjeringa mener ansatte i skoler og barnehager bør inn på prioriteringslista for vaksine. Jeg ser også fram til svaret fra Folkehelseinstituttet på utfordringen fra Utdanningsforbundet. En del av dette er at en også må diskutere muligheten for hjemmekontor og hvordan man bedre kan ivareta risikogrupper.

Det er også behov for økte ressurser, og jeg mener det er grunn til å se spesielt på dette med vikarer og overtidarbeid. Vi vet at de ansatte har jobbet mer, vi vet at de ikke har blitt kompensert, og vi vet at de ikke har fått tatt ut avspasering. Dette må det tas grep om hvis ikke flere skal forlate yrket, og jeg håper konkret at statsråden kan sette seg ned med KS og de andre partene og se hva hun kan gjøre for å sikre dette på en bedre måte.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Guri Melby [12:40:28]: Jeg vil starte med å takke representanten for å løfte dette temaet på Stortingets dagsorden. Jeg synes det er veldig bra at vi diskuterer dette fra landets viktigste talerstol, og jeg håper at det i seg selv kan bidra til at situasjonen i skoler og også i barnehager får enda mer oppmerksomhet rundt omkring. For det er ingen tvil om at det er en diskrepans mellom de tilbakemeldingene vi får fra kommunesektoren, og de beskrivelsene vi får fra mange som jobber ute i skolen. Jeg tror det er viktig at vi går ordentlig inn i dette og ser om det er så stor forskjell i virkelighetsopplevelsen, og hva det bør få av konsekvenser for politikken. Men jeg tror ikke det er vanskelig for noen av oss å forstå at det både er og har vært veldig krevende for ansatte i barnehager og skoler etter utbruddet av pandemien.

Jeg har også lyst til å føye til at det er mange yrkesgrupper som har stått i en veldig spesiell situasjon siden mars, men de som jobber i skoler og barnehager, som jobber tett på barn og unge, og som må møte opp på jobb hver eneste dag for å kunne utføre sine oppgaver,

står i en veldig spesiell situasjon og i et veldig stort press. Og jeg vil gjerne gjenta det som jeg har sagt før, at ansatte i barnehagene og skolene har gjort en formidabel innsats. De har stått i jobben, de har gitt omsorg, trøstet, hjulpet barn og elever inn i leken og ikke minst gitt faglig opplæring. I tillegg har de gjort en kjempejobb med å håndheve smittevernreglene. Jeg tror det er mange der som – i likhet med mange av oss – har blitt smittevernekspertes i løpet av kort tid.

Før juleferien, og også nå etter jul, har vi hatt ganske få store utbrudd på skoler på tross av et ganske høyt smittetrykk, og vi hadde en synkende trend i smitten blant barn og unge tross åpne skoler og barnehager. Det viser jo at smittevernreglene overholdes, og at de fungerer. Jeg har også lyst til å trekke fram det poenget at Norge i større grad enn veldig mange andre land har holdt skoler og barnehager åpne og hatt en relativt normal drift, og det synes jeg hele sektoren kan være veldig stolt over.

Det var ingen av oss som i begynnelsen av mars i fjor kunne forutse hvordan disse siste ti månedene skulle bli. Smittesituasjonen rundt omkring i landet har vært og er varierende. Noen steder har det vært til dels store lokale utbrudd, mens andre steder har hatt et mer jevnt smittetrykk, og det er fortsatt steder i landet som nesten ikke har hatt smitte.

Ved hjelp av helsemyndighetene fikk vi på plass veiledere med råd om smittevern i barnehage, skole og SFO. I mai ble disse veilederne revidert, og det ble innført en trafikklysmoell med grønt, gult og rødt nivå som viser hvilket nivå av smitteverntiltak barnehager og skoler skal følge. Denne trafikklysmoellen skulle bl.a. bidra til mer forutsigbarhet for barnehager og skoler, i tillegg til at den tar hensyn til en eventuell økning i lokal smitte. Etter innføringen av denne modellen er det kun gjort mindre justeringer i veilederne. Jeg har også lyst til å si at gjennom hele denne tiden har vi hatt svært jevnlig møter med alle organisasjonene og med KS, og vi har hver gang bedt eksplisitt om tilbakemeldinger på veilederne. Noen ganger har de blitt justert på bakgrunn av disse tilbakemeldingene, men hovedbeskjeden har vært at trafikklysmoellen fungerer godt. Det betyr ikke at alt er perfekt, og at det ikke er noen utfordringer, men inntrykket formidlet via fagorganisasjonene er at modellen har fungert godt.

Barnehage- og skoleeierne skal også ha beredskapsplaner, sånn at de raskt kan veksle mellom de ulike nivåene i smittevernveilederne, men det vil selvsagt alltid ta litt tid å omstille seg fra ett nivå til et annet. Vi har også vært tydelige på at de gangene vi har vedtatt den type skifter, er det fullt mulig for skolene å bruke tid på å tilpasse seg.

Fram til 4. januar lå vi nasjonalt på gult tiltaksnivå i barnehager og skoler, og da var det opp til lokale

myndigheter å vurdere om man skulle øke til rødt. Så langt har det ikke vært aktuelt at vi nasjonalt skulle ha barnehager og skoler på grønt tiltaksnivå. Da vi satte tiltaksnivået til rødt for alle ungdomsskoler og videregående den 4. januar, var det fordi smitten var økende. Det var mange som hadde reist i forbindelse med julen, og situasjonen var uoversiktlig mange steder i landet. Nå er situasjonen annerledes, og vi har heldigvis kunnet gå tilbake til gult nivå. Den beskjeden gikk ut på mandag. Vi sa at det skulle implementeres tidligst onsdag, men at man også fint kunne bruke hele uken til å omstille seg. Kommuner som har stort smittepress, bør imidlertid vurdere å beholde rødt tiltaksnivå for videregående, ungdomsskole og eventuelt også andre trinn. Vi har gode erfaringer med at smitten har blitt redusert i kommuner som har drevet på rødt tiltaksnivå, og at man derfor får smitten under kontroll raskt og kan gå tilbake til gult tiltaksnivå.

Smittevern tiltak som rammer barn og unge, skal være nødvendige og forholdsmessige og i minst mulig grad påvirke deres hverdag negativt. Vi vet stadig mer om hvor viktig det er for barn og unge å være til stede på skolen og i barnehagen. Derfor er det viktig at de tiltakene som settes inn for å bremse og unngå smitte, går minst mulig ut over barn og unge. Jeg er særlig opptatt av at vi er nødt til å skjerme de aller mest sårbare, og de skal alltid vurderes for et stedlig tilbud i barnehage og skole, også dersom det er redusert oppholdstid. Men jeg må også si at jeg har stor forståelse for at ansatte i skolen og barnehagen er bekymret for å bli smittet eller for å smitte andre, og jeg kan forsikre om at vi jobber tett med helsemyndighetene om tryggheten til ansatte, barn og elever. Vi følger hele tiden med på ny kunnskap om viruset. Smittevernveilederne er utarbeidet nettopp med tanke på å holde barnehager og skoler åpne på en forsvarlig måte også ved økt smitte.

Foreløpig har ikke helsemyndighetene tilrådd bruk av smittevern utstyr som munnbind i skolen og barnehagen, men dersom det skulle komme endringer i tilrådingene eller andre smitteverntiltak enn dem vi har i dag, vil jeg selvsagt umiddelbart legge til rette for at de skal tas i bruk. Det står verken på penger eller på vilje hos regjeringen.

Men fram til de fleste av oss er vaksinert, er det viktig at vi følger de rådene som gjelder for smittevern, både på fritiden og på jobb. Det å være hjemme når vi er syke, holde så mye avstand som mulig til andre og vaske hendene grundig og ofte er fortsatt de beste tiltakene for å begrense smitten.

Hjemmekontor for lærere når de ikke underviser, kan også være et fornuftig smitteverntiltak. Det må eventuelt løses lokalt og i samarbeid med partene i arbeidslivet, men jeg har flere ganger understreket at

det er tiltak som bør tas i bruk for å redusere risikoen for smitte mellom de voksne i skolen. Jeg vet også at mange er slitne, og vi vurderer flere tiltak. Vi har f.eks. jobbet med hvordan lærer- og lektorstudenter kan være et viktig bidrag til å fylle vikarbehovet i skolen, og jeg vet at f.eks. Bergen kommune har vært veldig flinke til å ta dette i bruk.

Når det gjelder det øvrige regelverket, har det i hovedsak ligget fast fra de første midlertidige reglene for barnehage og skole kom på plass våren 2020.

Før jul hadde Kunnskapsdepartementet på høring et forslag om å åpne for mer hjemmeopplæring på gult nivå. Det var ulike synspunkter på dette forslaget. Jeg har vært opptatt av å finne fram til løsninger som ivaretar flere hensyn samtidig, og som gir klare og forutsigbare rammer. Jeg har derfor hatt møter med og bedt om innspill fra de sentrale aktørene på området om dette temaet. Men vi skal ikke legge skjul på at det åpenbart er noen dilemmaer her. Det vil være utfordringer i å greie å balansere hensynet til tryggheten til de ansatte og det behovet ungene våre har for en tetttest mulig oppfølging og fysisk tilstedeværelse på skolen. Vi gjør så godt vi kan for å greie å forene og ta hensyn til begge disse to tingene samtidig, og det er det vi forsøker på også med dette forslaget. Litt mer fleksibilitet i bruk av hjemmeopplæring, også der man driver skolen på gult nivå, håper jeg kan bidra til å redusere stress og belastning og gi mer spillerom for den enkelte skole til å finne gode løsninger som passer for lærerne, men som ikke minst også gir et godt tilbud til elevene. Så det er viktig for meg å få på plass det regelverket.

Det har også vært veldig viktig å ha tett kontakt med sektorene, bl.a. gjennom jevnlig møter med barnehage- og skoleeiere, organisasjonene til ansatte og også Elevorganisasjonen.

Når det gjelder de økonomiske rammene, har regjeringen vært tydelig på at kommunesektoren skal kompenseres for merutgifter og mindreinntekter i forbindelse med virusutbruddet. For 2020 har kommunesektoren blitt kompensert med 18,7 mrd. kr begrunnet i virusutbruddet, og for første halvår 2021 har Stortinget bevilget 8,6 mrd. kr til kommunesektoren begrunnet i økonomiske konsekvenser av virusutbruddet. I tillegg til dette kommer en rekke ordninger som går spesifikt på skolesektoren, f.eks. støtte til digitalt utstyr, ekstra støtte til tilbud for sårbare barn, osv. I en situasjon med store ekstraordinære utgifter som følge av virusutbruddet og tilhørende smitteverntiltak er det viktig at kommunene og fylkeskommunene legger til rette også økonomisk for at skoler og barnehager fortsatt kan levere gode tjenester.

Jeg kan forsikre representanten Torstein Tvedt Solberg om at jeg og regjeringen gjør det vi kan for at barn

og unges rettigheter blir ivaretatt, samtidig som det skal være trygt å jobbe i både barnehage, skole og SFO.

Jeg håper med dette at jeg har greid å være innom de fleste problemstillingene som representanten løftet. Hvis ikke får jeg helt sikkert anledning også videre i debatten til å diskutere flere av temaene som er blitt tatt opp.

Torstein Tvedt Solberg (A) [12:50:29]: Jeg vil takke statsråden for svaret og at vi er i gang med denne diskusjonen. Det er godt vi har mer tid, for det er mange detaljer i dette.

Noe av det jeg vil utfordre statsråden på i den videre diskusjonen, er ordene vi skal bruke for å beskrive den situasjonen skolene og barnehagene nå står i. Mange av de ansatte jeg har snakket med, opplever at en politisk – også vi, som deres politiske ledere – ikke anerkjenner de utfordringene de står i. Jeg mener selv at vi bør kalle dette en unntakssituasjon og en unntaksskole. Mye av den politiske diskusjonen synes jeg bærer preg av at en later litt som om dette er en normal. Jeg vil gjerne utfordre statsråden på hennes tanker rundt dette, hva vi tenker rundt det, og hva vi kaller det. Jeg er enig i at målet vårt er å sikre og legge til rette for at skolene og barnehagene forblir åpne.

Statsråden sier at det er en diskrepans i diskusjonen om behovet for ressurser. Jeg vil nok heller si at en lever på litt ulike planeter, og jeg opplever at den største avstanden er mellom regjeringas påstander og virkeligheten og realiteten der ute. Jeg vil nå utfordre statsråden spesielt på at det er hun og regjeringa som sitter med det største ansvaret for den avstanden og den såkalte diskrepansen. Nå baserer en seg på og skryter av estimater og behovet i oktober. Vi står nå i en helt annen situasjon. Jeg er spent på når en kan forvente nye estimater. Jeg er spent på om en nå jobber med nye regnestykker. Melby innførte rødt nivå på alle ungdomsskoler og videregående skoler uten å bevilge flere ressurser. En visste at det krevde mer, men stilte ikke opp med de pengene en snakker så varmt om. Det kom en krisepakke den 29. januar. Kan en nå si at det kommer flere ressurser?

Jeg er også litt utålmodig når det gjelder en del av avklaringene en har sagt skal komme i løpet av våren, og som statsråden sier hun jobber med. Jeg håper en kanskje kan si noe mer om når en ser for seg at det blir en avklaring rundt eksamen. Jeg vil gjerne at statsråden nå kan si noe om hva hun tenker om tempoet på fagfornyelsen og skoleutvikling, når en nå ser og vet at denne situasjonen kommer til å vare, at unntakstilstanden kommer til å vare i hvert fall fram til sommerferien. Jeg har i hvert fall ikke sett at statsråden har kommentert at den kommer til å vare bare til utpå vårparten.

Til slutt håper jeg at statsråden også får tid til å komme innom det jeg nevnte om voksenopplæringen. Det er en liten del av hele utdanningssystemet og har lett for å bli glemt, men spørsmålet er om de bør få en egen veileder, spesielt rettet mot deres utfordringer.

Statsråd Guri Melby [12:53:48]: Da jeg brukte begrepet diskrepans, handlet det først og fremst om ulikheten i det jeg opplever blir beskrevet fra klasserommet kontra fra kommunene – altså ikke mellom den virkeligheten vi beskriver, og den lærerne beskriver, men mellom den kommunene beskriver for oss, og den lærere, rektorer og andre beskriver.

Vi har hele veien vært bekymret for om de beregningene vi har kommet fram til sammen med KS, har vært gode nok på området skole og barnehage. I hele høst var jeg veldig redd for at mange holdt igjen i bruken av ekstramidler, fordi opposisjonen hele tiden sådde tvil om de pengene ville komme fram. Derfor er jeg også bekymret for om det har vært underrapportert hvor stort behovet i skole og barnehage faktisk er. Så da regjeringen skulle legge fram sin tilleggsproposisjon for kommunene i november, la vi på én milliard kroner ekstra oppå det som arbeidsgruppa der KS er med, hadde sagt var behovet for første halvår, hovedsakelig begrunnet i behovet i skole, barnehage og helse. Vi har hele veien også vært tydelige på at hvis det skulle vise seg at behovene blir større enn det vi beregnet i høst, vil vi selvsagt stille opp med mer penger. Men det er jo ikke sånn at da vi beregnet behovet i høst, så vi bort fra at det kunne bli rødt nivå. Det var blant de faktorene vi regnet med, og som er en av grunnene til at vi satte av 8,6 mrd. kr ekstra.

Jeg er helt enig i at det ikke er noe behov for å late som om ting er normalt, så det har jeg heller ikke prøvd å gjøre. Jeg har vel opptil flere ganger brukt begrepet krise. Vi står i en pandemi. Noen ganger tenker jeg at vi skal være stolte over at vi i det hele tatt greier å holde skoler og barnehager åpne, og vi kan ikke forvente at vi skal få til alt. For eksempel når det gjelder innføringen av fagfornyelsen, som lærerorganisasjonene var veldig opptatt av at vi skulle gjøre på tross av pandemien, har vi også sagt at vi selvsagt ikke forventer at alt skal innføres til punkt og prikke og på en ny måte dette året. Den typen slakk må vi faktisk gi dem som står i klasserommet.

Når det gjelder avklaringer i løpet av våren, skal vi komme raskt tilbake med avklaringen angående eksamen. Der har vi gitt et tydelig oppdrag til Utdanningsdirektoratet, som vurderer sårbarheten ved systemet og hva som er mulig å gjennomføre.

Når det gjelder voksenopplæringen, er det definitivt et tema som jeg synes vi bør bruke mer tid på.

Grunnen til at det ikke er blitt laget en egen veileder, er at voksenopplæringen er organisert svært ulikt i ulike kommuner. Derfor er heller ikke voksenopplæringen knyttet til ungdomsskoleveilederen. Det er opp til kommunene å bestemme hvordan de skal behandle voksenopplæringen, ut fra hvordan den er i kommunen. Om det er behov for en egen veileder, mener jeg vi kan komme tilbake til.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [12:57:00]: Det er ingen tvil om at 2020 og starten av 2021 – som alle håpet skulle bli så mye bedre – har vært krevende. Det er bare å snakke med lærere og skoleledere, og de vil fortelle hvor utfordrende det er å skulle gjøre endringer hele tiden når smittesituasjonen er så uoversiktlig. Så jeg er veldig glad for at vi får diskutert dette godt i dag, og jeg er glad for denne interpellasjonen.

Det er lærerne som står i frontlinjen, og som hver dag bærer ansvaret for de prioriteringene vi gjør i denne salen. Prioriteringen har nemlig vært at barn og unge skal skjermes mest mulig, og at vi ønsker å holde skolene åpne. Det har vært prioriteringen. Hver gang man har gjort lettelsers i smittevernreglene, har det vært ønsket at barn og unge skal komme først. Man vet også at når man gjør det, vil det føre til økte kostnader for skoler og kommuner. Nettopp derfor er jeg veldig glad for at statsråden har vært tydelig hele veien – også her i dag – på at de kostnadene skal dekkes. Jeg tror det er en grunn til at man nå i Utdanningsnytt kan lese at 60 pst. har fått større respekt for lærerne i løpet av pandemien, og at veldig mange også er fornøyde med hvordan skoler og barnehager har organisert seg i en ny hverdag. Det er fordi man har jobbet beinhardt for å få det til.

Da pandemien kom, var det veldig vanskelig å vite hva slags ekstraavgifter man har. Den mest naturlige måten å gå fram på da er å sette seg sammen med partene, med KS, og gjøre grundige beregninger. Det var de beregningene som lå til grunn for at man i 2020 fikk over 20 mrd. kr ekstra, og at man i år har bevilget 8,6 mrd. kr ekstra. Det er mer enn man først estimerte. Hvorvidt man har brukt mer enn 8,6 mrd. kr de første ukene nå i januar, har ikke jeg sett noe regnestykke på. Men jeg forventer, som statsråden sa, at man hele tiden gjør disse beregningene, og at dersom det koster mer, skal det dekkes.

Jeg er enig i at det er forskjell i virkelighetsforståelse, for når man har fått økte overføringer fra staten, som KS er enig i dekker merutgiftene, er det veldig urovekkende for oss her å høre lærere og skoler fortelle at pengene ikke når fram. Det er også ganske urovekkende at koronaen av og til brukes i noen kommuner – slik jeg har forstått det – litt som en unnskyldning for at man nok en gang kutter i skolebudsjettet. Det er bl.a. sett i

byer som Bodø, Tromsø, Trondheim og Oslo, hvor man nå gjør kutt. Hvis kommunene må gjøre kutt i den ordinære driften av skolene fordi de har vanskeligheter med å få budsjettene til å gå i balanse, er det én ting. Men dersom man ikke betaler lærerne for overtid og ekstrajobbing og ikke betaler for vikarer under pandemi, er det et veldig stort problem, og jeg forventer at statsråden, som hun har varslet, er tydelig på dette overfor kommunene.

Jeg skulle ønske at alle her, som har ordførere, er like tydelige overfor dem, for selv om vi er i en krisetid, kan ikke lokaldemokratiet opphøre. Det ville være ganske problematisk dersom vi på Stortinget skulle begynne å øremerke midler til hver eneste kommunal sektor når vi har en pandemi som slår så ulikt ut. Det er det vi må anerkjenne – at det ikke er én løsning.

Når det er sagt, mener jeg at vi må se på om vi skal bevilge mer dersom kommunene ikke får dekket sine kostnader. Jeg håper alle her unngår å så tvil om at det er det man skal gjøre. Sår man tvil om det, er det vanskeligere for skoler og kommuner å vite og da tørre å prioritere f.eks. flere vikarer.

Jeg er litt nysgjerrig på regnestykket som jeg opplever at interpellanten, Tvedt Solberg, har brukt i en del debatter. Senest i går sa representanten at kommunene ikke har fått dekket utgiftene sine, og at 50 pst. av kommunene ikke har blitt kompensert for tapt foreldrebetaling i SFO og barnehage. Men det er jo ikke riktig, for i tilleggsproposisjonen i november ble kommunene kompensert for dette. Det er heller ikke slik at man baserer seg på estimer fra oktober. Man har jo nettopp bevilget 8,6 mrd. kr i år fordi man visste at det kunne skje større endringer i skolen, og at det ville føre til økte kostnader.

Men vi skal være ydmyke, for det er lærernes opplevelse som er viktig. Det er det vi legger til grunn når vi nå diskuterer hva man skal gjøre. Da handler det om penger og om å sikre at de kommer fram til skolene, men det handler også om, som statsråden var inne på, at man kanskje gjør mer for å avlaste lærerne, både ved å få inn flere vikarer – kanskje lærerstudenter – og ved å være åpen og ærlig om at man ikke forventer at alt med f.eks. fagfornyelsen går som planlagt. Dette er en vanskelig situasjon, men vi skal gjøre vårt beste for å hjelpe lærerne og skolene i den situasjonen de står i.

Marit Arnstad (Sp) [13:02:23]: Aller først er det på sin plass med en stor takk til alle landets lærere, skoleledere og kommuner, som står i første rekke for å gi elevene en så normal hverdag som mulig under veldig unormale omstendigheter.

Mange lærere er forståelig nok trøtte av dobbeltarbeid og stadig skiftende rammer, og mange føler usik-

kerhet og utrygghet for egen helse. For lærerne kastet seg ikke rundt bare 12. mars i fjor, de har jo måttet kaste seg rundt gjentatte ganger i snart et år. I en undersøkelse fra Respons som ble kjent denne uka, svarer de fleste at de føler seg overarbeidet, smitteutsatt og underbetalt for merarbeidet. Det er foruroligende når mer enn halvparten av de 1 200 lærerne som ble spurt, i løpet av de to siste årene har søkt jobb eller vurderer å sende inn jobbsøknad til stillinger utenfor skoleverket. Det må i hvert fall være en varselampe for arbeidsgiverne ute i kommunene og for ansvarlige statsråder, for det siste vi trenger nå, er frafall av faglærte lærere, som vil forsterke den lærermangelen vi allerede har i skolen.

Smitteverntiltakene er nødvendige, men de koster, sjølsagt, både i kroner og i ekstrainnsats. Senterpartiet har i lang tid etterlyst en avklaring på hvordan merutgiftene skal kompenseres, og så var sjølsagt svaret i fjor høst en gruppe med regjeringen, KS og lærerorganisasjonene. Men det er klart at mens de satt og jobbet og regnet på mindreinntekter og merutgifter, jobbet barnehagelærerne, assistentene, lærerne og rektorene nesten fletta av seg for å dekke opp for sykdom og karantene som gjorde at kollegaer ikke kunne møte på jobb.

Jeg må si at jeg synes nok det er langt fra denne salen og til det enkelte klasserom når jeg hører enkelte av innleggene, for det hjelper ikke å si til en rektor som i ukevis har 30 pst. av staben i karantene og skolen på rødt nivå, at en bare kan knipse fram nye vikarer. Og det er utfordrende for rådmenn og skolesjefer å skulle oppheve alle budsjett – å si fra seg alle budsjett nærmest, oppheve dem og si at nå regner vi på nytt – uten tilstrekkelig sikkerhet for hva som faktisk blir kompensert. For det er noen spor som skremmer. En skal ikke lenger tilbake enn til våren 2020 og kompensasjon for tapt foreldrebetaling i barnehagene, der det ble en diskusjon om mindreinntektene faktisk ble kompensert eller ikke.

Jeg reagerer litt på at i stedet for at regjeringen er åpen om at ting kan gjøres bedre, lager en her en slags oppkonstruert konflikt mellom kommunene og skolene, kommunene og lærerne. Det synes jeg er litt uverdigg i den situasjonen vi står i. Istedenfor å ta til seg litt av den kritikken som kommer, velger regjeringen nærmest å skyldte på kommunene. Det synes jeg er svært uheldig. Det er en slags form for «blame game», som jeg også ser at representanten Tybring-Gjedde kom med i Utdanningsnytt, der en insinuerer at kommunene bruker pengene på andre ting enn skole, og at det nærmest er kommunenes feil at en nå står i store vanskeligheter i skoleverket. Poenget er at ansvarlige rektorer og kommuner ikke kan bruke penger de ikke har – og ikke er sikre på vil komme. Når virkeligheten taler så tydelig som den gjør, mener jeg at regjeringen også må være

med og erkjenne både at de kan gjøre ting bedre, at kommunikasjonen kan være bedre, og at den kanskje ikke har vært god nok i de månedene som ligger bak oss.

Senterpartiet mener det kreves en annen type dialog både med kommunene og med skolene. Så mener Senterpartiet også sterkt at en del av de tingene som nå er knyttet til fagfornyelsen, bør vurderes i løpet av dette halvåret. Da tenker vi særlig på den svært uheldige eksperimenteringen med matematikkeksamenen som regjeringen legger opp til, og som Utdanningsdirektoratet ønsker å få gjennomført, som vil svekke matematikkfaget. Den typen eksperimentering er i alle fall slett ikke det skolene trenger i den situasjonen de nå er oppe i, der de skal håndtere en veldig ekstraordinær situasjon.

Mona Fagerås (SV) [13:06:43]: Lærere opplever at de er overarbeidet, smitteutsatt og underbetalt for merarbeidet i pandemiskolen. 53 pst. av dem har enten søkt seg bort eller vurderer en jobb utenfor skolen. Dette er tall ifølge VG. Dette er svært oppsiktsvekkende, og jeg forventer at dette tas på høyeste alvor av landets kunnskapsminister. Vi kan ikke miste flere lærere nå.

SV har sammen med Senterpartiet og Arbeiderpartiet nå lagt inn et representantforslag med 16 konkrete forslag til hvordan vi kan få inn flere lærere i norsk skole. Alle disse forslagene har regjeringspartiene tidligere stemt imot. Vi har allerede altfor få utdannede lærere i norsk skole, og en lærerkrise i norsk skole er høyst reell. Det må også landets skoleminister snart innse.

Så er det på tide at også posisjonen i dette landet lytter til sektoren, som er samstemt om at noe må gjøres.

- Vi trenger at flere søker seg til lærerutdanningene.
- Vi trenger å beholde de lærerne vi allerede har.
- Vi trenger å få senioren til å være villige til å stå lenger i jobben.

Norske lærere trenger nå mer enn et klapp på skulderen. De trenger å se at pengene kommer fram til dem de var ment for. Da handler det om å tro på de beskrivelsene som skolen kommer med, som lærerne har, sånn som representanten Marit Arnstad var inne på i sitt innlegg.

Det er åpenbart at pengene som er ment å gå til skole, bør gå til skole, og det er ministerens ansvar å sette inn tiltak som virker. Det er ministeren som må komme med tydeligere instruksjoner til kommunene enn det ministeren så langt har prestert, om å styrke skolebudsjettene, om å få inn vikarer som kan avlaste slitne lærere, og ikke minst at pengene kommer elevene til gode. Vi vet at de elevene som mest av alt trenger å være på skolen, er de som sliter mest akkurat nå.

Det nytter ikke å skyldte på kommunene. Det presset skolene har vært igjennom i snart ett år, er enormt,

og en kan bare beundre de ansatte i barnehagene og skolene etter det de har stått i. Skolene trenger penger på bordet nå, og de trenger ikke flere bekymringer rundt økonomi i tillegg til alt annet.

Så kan det godt hende at denne representanten av og til skyter over mål, slik som ministeren var inne på i VG forleden. Det ligger i gamet om å være med og ta ansvar for laget, men dette er jo et ansvar for laget som ministeren burde tatt. Det er et ansvar hun burde tatt for norske skoler i den alvorlige situasjonen vi er i nå, og ikke be andre om å gjøre jobben.

Løsningen for å sikre at skoler og barnehager får dekket sine utgifter i forbindelse med korona, er ikke moralske pekefinger overfor norske kommuner. Løsningen er en kompensasjon som dekker de faktiske utgiftene den enkelte kommune har hatt. Det har ikke dagens løsning gjort så langt, og jeg skulle ønske ministeren var villig til å se det. For dagens løsning dekker bare et gjennomsnitt, og det betyr at noen kommuner får mer, mens andre kommuner får mye mindre.

Først og fremst handler dette om kommuneøkonomi, en kommuneøkonomi som gjør det mulig å satse på barn og unge, slik at en ikke er nødt til å kutte i tilbud til barn og unge, sånn som realiteten er i mange norske kommuner akkurat nå.

Solveig Schytz (V) [13:11:23]: Lærere, barnehageansatte, elever, skoler og barnehager har gjort en enorm innsats det siste året, og det vil jeg takke særskilt for. Det er mange som har strukket seg veldig langt.

Lærernes og elevenes situasjon er det viktigste for oss i Venstre. Derfor er det helt sentralt at de ressursene regjeringen har satt av til å dekke kommunenes og fylkenes utgifter innen utdanningsområdet, faktisk blir brukt i skolen. Derfor er jeg og Venstre glad for den tette kontakten som har vært mellom departementet, KS og organisasjonene, om hvilke midler som trengs i kommuner og fylker for å sikre at merkostnader og inntektsbortfall blir dekket. Det er bra at regjeringen har gitt fylkene og kommunene de midlene som er meldt inn som nødvendige, og at de i høst la på en milliard ekstra for å sikre at tilstrekkelige midler skulle være tilgjengelig.

Jeg er glad for statsrådens klare tale og signaler gjennom hele pandemien om at barna, barnehagen og skolen er det viktigste, og at disse må komme først. Venstre er også glad for at vi som land har greid å holde skolene åpne i mye høyere grad enn andre land som vi kan sammenligne oss med.

At interpellanten tar opp vikartilbudet i kommuner og fylker, er helt på sin plass. Selv om regjeringen har gitt kommunene og fylkene ekstra midler, virker det dessverre ikke som alle disse midlene er kommet

fram til skoler og barnehager. Utdanningsforbundet dokumenterte i sin egen undersøkelse hos sine medlemmer nå i høst at det ikke virket som at de pengene staten og regjeringen gir, kommer inn til skolene. Man hører også om enkelte kommuner som har satt koronastøtten i fond heller enn å bruke den på tiltak i kommunen, og slik kan vi ikke ha det.

Dersom kommunene og fylkene ikke bruker pengene de får, til det de skal, går det tvert imot det regjeringen har bedt om. Her må lokale politikere og administrasjoner i fylker og kommuner levere det som regjeringen har lagt grunnlag for i sine bevilgninger og med sine tydelige signaler.

Barn og unge skal ha et like godt og best mulig tilbud under pandemien. Det skal ikke være slik at det kuttes i dette. Lærere og rektorer skal være trygge på at de kan gjøre jobben sin på en god måte. Venstre forutsetter at fylkene og kommunene leverer i henhold til det ansvaret de har for barn og unges framtid, og ikke bruker pandemien for å spare penger i budsjettene.

Jeg er glad for at statsråd Melby er tydelig på at det ikke står på pengene, og at pengene skal fram til skolene, til lærerne og til elevene.

Torstein Tvedt Solberg (A) [13:14:11]: Jeg vil takke for en god debatt, og ikke minst vil jeg takke statsråden for at hun nå skal se grundigere på noen av de utfordringene hun i dag har fått, kanskje spesielt dette om voksenopplæringen.

Jeg vil også si meg enig med representanten Tybring-Gjedde, som tydelig sier at en forventer at de ansatte skal få overtidsbetaling og bli kompensert for det ekstraarbeidet de er blitt påført. Det synes jeg er et bra signal fra regjeringspartiet Høyre. Det er ikke det vi har sett fram til nå. Det var ikke det vi så da Høyre var med og innførte rødt nivå i ungdomsskoler og videregående skoler. Da forventet en gratisarbeid. Det er ingenting som ligger i avtalene til lærerne nå om at de skal bli kompensert for dette, så jeg håper dette betyr at Høyre sammen med statsråden fra Venstre nå vil sette seg ned med partene og ikke minst fra regjeringens side legge penger på bordet, slik at en blir kompensert for det ekstraarbeidet en har hatt. Det må regjeringen være en del av om det skal skje.

Jeg er også veldig enig med representanten Arnstad, som kaller det uredelig, slik regjeringspartiene diskuterer, og ikke minst den måten de setter kommuner, skoler og lærere opp mot hverandre på i diskusjonen om ressurser.

Siden manglende foreldrebetaling ble brukt som eksempel, synes jeg egentlig det er sjokkerende om regjeringspartiene er fornøyd med egen innsats på det området. Her er det snakk om inntekter som en ikke

fikk i mars, i april, i mai. Noen av de pengene fikk en altså til slutt, på slutten av året, i desember, og det er regjeringen strålende fornøyd med, den sneglefarten i framdriften og måten å jobbe med kommunene på. Det sier seg selv at det blir umulig for en rektor eller for en rådmann å planlegge når regjeringen er mer opptatt av å krangle på regningen og kutte ned på regnestykkene. Jeg er veldig enig med representanten Arnstad, og håper at statsråden nå framover er mer på offensiven – raskt vil ha på plass nye estimater, kan si at hun vil gå i dialog med KS for å få regnestykkene på bordet – ikke bare sitte på kontoret og vente på at andre skal regne for henne, og at en får en mer samlende diskusjon, der en ikke setter kommuner, skoler og lærere opp mot hverandre, og i hvert fall ikke skylder på opposisjonen. Det er ikke noe annet enn søkt. En må kunne forvente en litt annen diskusjon om vi skal klare å komme i mål.

Statsråd Guri Melby [13:17:28]: Jeg må innrømme at jeg er litt skuffet over hva slags debatt vi nå fikk. Jeg hadde håpet at vi kanskje kunne greid å løfte blikket litt og diskutere noen av de langsiktige konsekvensene som jeg frykter at denne koronaskolen får. For det er ingen tvil om at selv om vi nå har de aller, aller fleste skolene åpne, og selv om de fleste også kan drive på gult nivå, er det fortsatt mange barn og unge som ikke får like god undervisning og oppfølging som det de får til vanlig, og som ikke får like tett oppfølging fra lærerne sine. Jeg er redd for hva det fører til både av læringstap og av sosialt utenforskap. Jeg er redd for at det fører til økt frafall og en rekke andre ting, og jeg skulle ønske at vi kunne ha løftet blikket litt over på det.

Men så har det nok en gang blitt en krangel om penger. Jeg må bare understreke det nok en gang: Regjeringen har fra dag én sagt at vi skal stille opp for kommunene. Vi startet ganske tidlig med å bevilge ekstra midler. For eksempel det med å dekke foreldrebetaling: Det gikk ikke mange dagene fra barnehagene stengte, til regjeringen sa at vi skulle ordne opp i det. Og kommunene har jo ikke de samme likviditetsutfordringene som f.eks. private bedrifter, så det er ikke slik at kommunene må få pengene inn på konto den dagen foreldrebetalingen forsvinner. Så lenge de vet at pengene kommer fra staten, kan de budsjettere med det. Og hvis vi nå kommer i en situasjon der kommunene faktisk ikke stoler på staten, da har vi virkelig store problemer.

Jeg mener at det 2020 viste, var at staten stiller opp med penger. Alle beregninger vi har så langt, viser at vi faktisk stilte opp med mer enn det kommunene hadde av utgifter.

Når det gjelder de tiltakene som representanten etterlyser, f.eks. kontinuerlig dialog med KS: Ja, det har vi. Vi har en egen arbeidsgruppe der KS er med, som sit-

ter og gjør disse beregningene, og som tar inn de nye tallene, de nye faktaene, og som selvsagt kommer med veldig klare tilbakemeldinger til oss i regjering dersom det er behov for mer penger.

For å understreke det nok en gang: Vi har bevilget 8,6 mrd. kr ekstra for dette halvåret, men hvis det skulle vise seg at behovet er større, vil vi selvsagt stille opp med de pengene. Så det er viktig nå – og det handler ikke om skyld, men det handler om å være tydelig overfor dem som nå faktisk kan gjøre en endring – at verken rådmenn, ordførere eller andre lar være å ta i bruk de pengene de har fått, på vikarer, på økt renhold, på støt-tefunksjoner som gjør at det er mulig å drive et best mulig opplæringstilbud uten å slite ut de ansatte. For hvis pengene skulle bli brukt opp, hvis det skulle bli tomt, og hvis behovet overstiger det de har fått til nå, så kommer de til å få mer.

Presidenten: Da er debatten i sak nr. 5 avsluttet.

Sak nr. 6 [13:20:26]

Interpellasjon fra representanten Michael Tetzschner til kunnskaps- og integreringsministeren:

«En lektor i Oslo-skolen fikk varig mén etter angrep fra elever som trengte seg inn i klasserommet for å innkreve narkogjeld fra en medelev. Hovedmannen ble dømt. Skoleeieren, Oslo kommune, har vegret seg for å ta ansvar, enda retten fastslo uaktsomhet da skoleledelsen unnlot å informere om at eleven var voldelig, og at angrepet kunne vært unngått. Svikten var ikke grov nok til at kommunen ble dømt. Lektoren står tilbake med ødelagt helse og et krav på 1,7 mill. kroner for et overfall i klasserommet som skolen kunne avverget. Fra 2016 til 2019 ble de to alvorligste kategoriene for trusler/vold tredoblet til 2 500 varsler. Skoleeiers unnvikende holdning utsetter lærerne for fare. Gitt at statsråden finner voldsutviklingen i Oslo-skolen uakseptabel, vil hun vurdere en nærmere oppfølging av Oslo for å bringe volden under kontroll, og har statsråden tanker om hvordan den urimelige behandling av lektoren kan rettes opp?»

Michael Tetzschner (H) [13:21:42]: I det refererte er tilhørerne allerede ført inn i problematikken. Vi må sette sted og navn på det som skjer.

Lektor Clemens Saers på Oslo handelsgymnasium er den personen som er bakgrunnen for denne interpellasjonen, og som opplevde å bli utsatt for overfall og påført varig legemsskade mens han, i likhet med tusenvis av lærerkolleger over hele landet, utøver sitt yrke på en vanlig skoledag – underviser, utbrer kunnskap, bygger dannelse hos den enkelte elev, understøtter normdannelse og formidler samfunnets verdier videre til en ny generasjon. Det er både et samfunnsoppdrag og en

betrodd oppgave på vegne av foreldre og foresatte, og det er ikke minst et privilegium for de elevene som får dette tilbudet, som på denne måten får nøkkelen til å forstå og beherske fagene, ja i stort til senere å mestre livet. Og det er også når læreren ser at hun eller han lykkes i dette, at det å undervise gir yrkesstolthet og mening.

Et fysisk angrep på en lærer er samtidig et angrep på alt skolen står for. Det er også et angrep på uskyldige medelever som ser at tid og energi som skulle vært brukt på dem, i stedet går med til å håndtere asosial og i noen tilfeller kriminell adferd.

Som stortingsrepresentant skal man vise varsomhet med å mene for mye offentlig om saker som verserer for retten. Men saken er avsluttet for domstolene. Og det bør igjen bli et tema for politikken om man i denne og lignende saker synes de resultatene som systemene har produsert, er både rimelige og rettfærdige, om Saers og kolleger av ham i tilsvarende situasjon ikke skal bli informert om allerede voldsdømte elevers farlighet og den risikoen de representerer for skolens ansatte og også medelever.

Det hører med til historien at Saers ble angrepet fordi han stilte seg i døråpningen da de voldsparate fra en annen klasse tiltvang seg adgang til klasserommet for å banke opp en elev i Saers klasse. Saers er altså slått helseløs, ikke fordi han selv hadde opptrådt løsmunnet eller uklokt eller provoserende, men fordi han var modig nok til å stille seg i veien for inntrengerne og for å beskytte egne elever. Det hører også med i bildet at etter at Saers var slått ned, var det like modige elever som tok opp forsvaret mot inntrengerne. For dette har en av dem mottatt Carnegie-medaljen, en påskjønnelse til folk som med fare for egen helse og liv gjør mer enn det som forventes.

Så er det den kalde jussen: Da retten ikke fant at skoleledelsen hadde opptrådt uaktsomt i tilstrekkelig kvalifisert – det vil si grov – grad, ble Saers ikke tilkjent erstatning etter de reglene som nå gjelder, selv om retten bebreider arbeidsgiver for å ha sviktet. Så kan man si at gjerningsmannen ble dømt til ubetinget fengsel, og da skal alt være i orden. Det ser ut til å være tankegangen. Men i det videre arbeidet med saken mener jeg å ha avdekket et større kompleks av problemer som gjør at jeg har brakt denne saken frem i denne interpellasjonen, fordi jeg mener den krever vår alles oppmerksomhet og en vurdering fra kunnskapsministeren.

Saken er ikke en enkelthendelse. Den er bare særdeles grotesk. Det begrenser seg ikke til en hendelse i et klasserom på Oslo handelsgymnasium. Det viser seg at det er mange og et sterkt stigende antall tilfeller av vold og trusler mot lærere i skolen, og ikke minst i Oslo-skolen. Fra 2015 til og med 2019, som er det siste hele året

vi har statistikk for, er det snakk om 3,5 ganger så stort antall hendelser. I 2019 var det det 1 908 alvorlige og 592 svært alvorlige hendelser, til sammen 2 500. I Oslo-skolen har 15 pst. av lærerne opplevd uakseptable hendelser, hvis vi også tar med kategorien under de to alvorligste. Fra 871 registrerte episoder i 2015 kan man nå i statistikken lese 4 840 i 2019. Vi snakker her om over en femdobling.

Nå vil sikkert noen si at bak en slik utvikling ligger forhold som skolen ikke påvirker selv. Det blir likevel et spørsmål om man har en ledelse av Oslo-skolen som interesserer seg for disse tallene, og om man i det hele tatt arbeider med effektive tiltak som kan snu utviklingen, og som skal være noe mer enn å tilby terapisaftaler i ettertid med voldsutsatte lærere, etter at skaden har skjedd. Jeg finner ingen tegn til en slik interesse for å bekjempe verken volden eller voldsutviklingen i Oslo-skolen, men jeg finner bortforklaringer, og jeg finner utenomsnakk.

La oss stanse opp et øyeblikk ved denne voldshendelsens forhistorie. Den dømte voldsmannen fikk med seg flere for å angripe – ikke læreren som hovedmål, men en medelev. Hensikten var å inndrive narkotikagjeld ved bruk av vold. Vi ser at det er et kompleks av kriminalitet som man lar utspille seg innenfor en vide-regående skoles område – organisert vinningskriminalitet, skolen som markeds plass for narkotika, vold mot medelever og de som fortrinnsvis skal utøve skolens autoritet.

For så et øyeblikk å vende tilbake til uretten mot Saers: Hva opplever han? Jo, at lederne over løper fra ansvaret, både det juridiske og ikke minst moralske. Kommunen mobiliserer de dyktige juristene på kommunens juridiske kontor – Kommuneadvokaten – i krigen mot den som plutselig er blitt problemet, nemlig den som ble offer, den som ble overfalt. Og når vedkommende da hårfint taper erstatningskravet, insisterer kommunen på at han skal dekke kommunens saksomkostninger i tillegg til sine egne. Etter flere rettsinstanser står Saers tilbake med ødelagt helse, som retten mente sannsynligvis kunne vært forebygget av arbeidsgiver, og med en regning på nesten 1,7 mill. kr. Et paradoksalt poeng er at staten håver inn 300 000 kr i merverdiavgift. Staten vinner, selv når den er moralsk taper.

Jeg vil på denne bakgrunn og ut fra sakens alvorlige karakter og ikke minst hva tallene avdekker av et fenomen i vekst og den manglende interesse for å gjøre noe kraftfullt med det, imøtese statsrådets svar.

Statsråd Guri Melby [13:29:42]: Jeg vil starte med å takke representanten for å løfte opp et alvorlig tema, og for at han behandler det med det alvor jeg mener en slik sak fortjener. Jeg tror det er riktig å starte med å un-

derstreke at vold og utagerende oppførsel, enten det er rettet mot andre elever, lærere eller andre voksne i skolen, er helt uakseptabelt. Det kan få store konsekvenser for alle involverte, slik representanten har referert til, og det er alvorlig for både dem som utsettes for det, og dem som utøver volden.

Ansatte i skolen har rett til et godt arbeidsmiljø, og elevene har rett til et trygt og godt psykososialt skolemiljø. Her er regelverket tydelig. Likevel vet vi at virkeligheten ikke alltid er slik. Jeg er kjent med at andelen ansatte i skolen som har vært utsatt for ulike former for vold eller trusler, har vært økende i Oslo. Det er alvorlig, og det er en utvikling vi ser på med stor bekymring, både nasjonalt og lokalt.

Jeg tror vi må erkjenne at det er komplekse årsaker til dette, og at det er et krevende arbeid å snu utviklingen. Skolen og veldig mange andre offentlige instanser må jobbe forebyggende. I tillegg må de ha gode rutiner for hva som skal gjøres når det oppstår situasjoner der elever blir utagerende. Så er det helt avgjørende at lærere som blir utsatt for vold eller trusler, blir fulgt opp på en god måte. Jeg skulle gjerne sett at Oslo kommune kunne vist til en mer positiv utvikling enn det vi ser i dag. Samtidig legger jeg til grunn at Oslo kommune tar situasjonen på alvor, og at de jobber aktivt for at ansatte og elever skal være trygge.

Jeg er også glad for at Oslo kommune publiserer detaljert statistikk over omfanget av vold og trusler, for en god registrering av hendelser er avgjørende for å kunne jobbe systematisk og følge opp de aktuelle hendelsene. Det bidrar også til muligheten for å kunne gi politisk oppmerksomhet til et viktig tema.

Det er skoleeierne, som arbeidsgivere, som har hovedansvaret for at elever og ansatte har et trygt skole- og arbeidsmiljø. Hvilke utfordringer den enkelte skole har, og hva som er de gode løsningene, vil variere. Jeg mener derfor at arbeidet mot vold i skolen i all hovedsak må skje lokalt. Oslo kommune vil f.eks. ha en del andre utfordringer enn mange andre kommuner. Men nasjonalt har vi selvsagt et ansvar for å understøtte det arbeidet kommunene gjør, og også bidra til at dette er et prioritert område.

For å styrke det arbeidet som skjer lokalt, har regjeringen satt i gang et samarbeid mellom noen utvalgte kommuner og fylkeskommuner, og Oslo er én av kommunene som er med i det arbeidet. Gjennom dette samarbeidet, som ble igangsatt i 2018, skal kommunene finne fram til gode tiltak for å forhindre vold i skolen. Målet er selvsagt også at det man finner ut i dette forumet, skal deles med andre skoleeiere, slik at man kan spre erfaringer og god praksis. Dette arbeidet er godt i gang og skal pågå ut 2021. Jeg håper virkelig at dette vil gi noen oss noen positive resultater.

Jeg er også kjent med at Oslo har iverksatt flere tiltak for å redusere vold og utagerende adferd i skolen. Ett eksempel er prosjektet «Trygge og varme ungdomsskoler». Det er fint å se at det på de ungdomsskolene som deltar i dette prosjektet, har vært en reduksjon i antall hendelser det siste året. Så det er ikke slik at det ikke er lyspunkter, selv om statistikken som helhet ikke er positiv.

Selv om det er arbeidsgiverne som har hovedansvaret for lærernes arbeidsmiljø, er det staten som har ansvaret for lovverket. Kunnskapsdepartementet arbeider for tiden med forslagene fra NOU 2019: 23 Ny opplæringslov. Her er det foreslått å lovfeste regler som skal forebygge og avverge at det oppstår situasjoner som kan medføre skade på personer. En tydeligere regulering skal bidra til at utfordrende situasjoner blir håndtert best mulig. Tydeligere rammer for hva ansatte kan gjøre og ikke gjøre, skal også bidra til økt trygghet for dem som jobber i skolen. Departementet tar sikte på å sende forslag til ny opplæringslov på høring våren 2021.

Når det gjelder representantens spørsmål knyttet til den konkrete saken som han løfter i sitt innlegg, vil jeg vise til at saken er behandlet i domstolen, og jeg mener det blir feil av meg å uttale meg om en sak som har blitt behandlet i domstolen.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Michael Tetzschner (H) [13:35:39]: Jeg vil takke statsråden for svaret, og jeg forstår på tonen i det hun sier, at hun også er bekymret for utviklingen, og at hun anerkjenner dette som et problem, og et voksende problem.

Nettopp derfor kunne jeg kanskje ha ønsket meg en nærmere beskrivelse av hva statsråden ser for seg skal bringe oss fra en uakseptabel voldsutvikling til i første omgang å få den under kontroll, for så å bringe den ned. Her var det både en påminning om alt staten ikke har førstelinjeansvaret for, det skjønner jeg kan være bekvemt, og så var det en henvisning til samarbeidet som skal iverksettes. Da kan man jo si om mitt trette øre at når jeg hører prosesshenvisninger, settes det ikke i gang forventningsfulle vibrasjoner i mitt indre forestillingsbilde. For jeg har ikke hørt at det er fremmet en eneste idé eller et eneste forslag til hvordan vi kan gjøre dette bedre.

Man peker på at det er komplekse årsaker, men det var vel komplekse årsaker i samfunnet også for tre år siden. For meg fremstår det ikke fullt så komplisert. Det er snakk om å håndheve den voksenautoriteten som vi må ha institusjonelt. Det er snakk om så enkle ting – men det er kanskje litt dyrere – som å avgrense skolen

rent fysisk, og at det finnes voksne som spør: Unnskyld, har du noe her å gjøre? Er det narkotika du bærer med deg her? Hva gjør den kniven i ranselen? Når slike spørsmål ikke stilles, og alle kryper ned i hver sin trygge, faglige posisjon og håper at noen andre ordner opp, går det galt.

For meg må man begynne å akseptere eller begynne å se på skolen som en institusjon som klarer å avgrense seg fysisk på en troverdig måte. Vi skal ikke ha flyplasskontroller eller narkohunder inn, men vi skal ha en daglig oppfølging og interesse for hvem som er der. Er de der virkelig for å lære noe, eller er de der for å utbrede den kriminelle aktivitet man alltid finner i et samfunn, inn på dette området?

Det synes jeg man skylder elevene. Man skylder deres foresatte det. Man skylder det også til det samfunnsoppdraget lærerne står i førstelinjen for å forsvare og utbre. Da skulle jeg ønske at vi sammen diskuterer hva som kan være effektive tiltak. Jeg har nevnt noen her.

Statsråd Guri Melby [13:38:53]: Jeg har stor respekt for representantens utålmodighet, det vil jeg bare si. Jeg tror også at lærere som selv har stått i uakseptable situasjoner, kjenner på den samme utålmodigheten. Så at det å vise til et arbeid som pågår, som skal være ferdig i 2021, og at vi da skal få noen resultater som vi kanskje kan spre videre, ikke er et tilfredsstillende svar, forstår jeg veldig godt.

Når det gjelder veldig konkrete tiltak, som representanten framhever, er det ingenting i lovverket i dag som forhindrer at man tar i bruk flere konkrete tiltak. I Oslo ble det jo for en to, tre eller fire år siden en ganske stor debatt knyttet til en skole sør i byen som opprettet noen fysiske hindre for å komme inn på skolen. Jeg var selv og besøkte den skolen, og jeg må innrømme at jeg gikk fra å være veldig kritisk til de tiltakene til å ha veldig stor forståelse for behovet for dem etter at jeg hadde vært der på besøk. Jeg opplevde også at det var en skole som slett ikke hovedsakelig satset på den typen virkemidler for å få ned vold og utrygghet, men som var veldig flinke til å jobbe med elevene, være tett på dem og følge dem opp, og som også hadde stor forståelse for at mange elever var i en veldig vanskelig livssituasjon.

Når det er sagt, tror jeg at den typen tiltak som den skolen var nødt til å innføre, ikke vil være relevante på så veldig mange skoler ellers i landet. Det er i hvert fall ikke noe som tyder på det per nå. Men som sagt er det ingenting i lovverket som er til hinder for ta i bruk den typen virkemidler. Jeg mener også at det i Oslo tidligere har vært en del gode, positive satsinger der man har hatt team sentralt i Oslo kommune som har kunnet bidra i skoler som har hatt store utfordringer. Nå tror

jeg at en del av det arbeidet er blitt satt litt tilbake i Oslo. Det tror jeg er veldig synd for både lærernes og elevenes del, og jeg håper man kan få tilbake noe av systematikken i det arbeidet. Det tror jeg er viktig også for å forebygge vold og utrygghet i Oslo-skolen.

Det er ingen tvil om at vi her har en alvorlig utfordring. Det finnes åpenbart noen tiltak som kan trygge situasjonen der og da, men dette er ofte ganske komplekse utfordringer. Vi får på en måte ikke løst det reelle problemet før vi faktisk får kommet enda litt bedre i inngripen med elevene og jobbet mye mer systematisk og forebyggende.

Torstein Tvedt Solberg (A) [13:41:51]: Jeg vil starte med å ønske interpellanten velkommen etter. Jeg tok opp saken til Clemens Saers her i Stortinget allerede høsten 2019 – det er tre kunnskapsministre siden – både saken spesielt og de underliggende utfordringene. Og det er en ganske presis beskrivelse som kommer fra interpellanten, at hans egen regjering ikke har maktet å gjøre noe med dette og har lagt problemstillingen i skuffen. La meg også slå fast at det er helt uakseptabelt at lærere skal gå på jobb og risikere å bli utsatt for vold og oppleve trusler.

Jeg synes interpellanten grovt og feilaktig forenkler det når en isolerer problemet til skolene i Oslo. Det er det heller ikke noe belegg for. For eksempel har Arbeidstilsynet undersøkt nærmere 100 skoler i Østfold og Akershus og funnet mange av de samme utfordringene, og Utdanningsforbundet i Rogaland har snakket med sine medlemmer, som også bekrefter utfordringene. Det som kanskje skremmer meg mest med funnene fra Rogaland, er at yngre og yngre elever utagerer stadig mer, og at lærere til og med i 1. klasse på barneskolen opplever å bli utsatt for vold.

En av de tingene som jeg synes er spesielt viktig med saken til Clemens Saers, er hans uttalelser i etterkant. Det han sa, var at det som plaget ham mest, var arbeidsgivers håndtering av dette i etterkant. Det bekreftes også av Arbeidstilsynets grundige rapport om problemstillingen for noen år tilbake, der en peker på at det er et enormt nasjonalt forbedringspotensial, og at en mangler en kultur for å ta tak i dette, og verktøy for å få tak i det.

De lærerne jeg har snakket med i Rogaland, bekrefter dette. En forteller om at de som varsler eller sier fra, ikke blir hørt. Derfor vet en også at det er store mørketall. For det gjøres jo ingenting. En trenger egentlig ikke å varsle eller å si fra, for det blir uansett ikke tatt tak i.

Derfor mener jeg at en trenger bedre nasjonale systemer. Jeg synes en skal inspireres av helsevesenet, som har hatt en lignende diskusjon, der en har tatt tak i utfordringene med vold og alvorlige hendelser. En har

laget seg et godt system, der det når det skjer ting, når det blir meldt fra om og varslet om, på kort tid skal settes inn nødvendige ressurser og tas nødvendige grep. Sånn er det ikke i skolen i dag. En melder fra, og for mange blir det med det.

Skal vi få til en endring som får blodet til å bruse, som interpellanten var litt på jakt etter, kan en ikke la dette være opp til hver enkelt kommune eller skole alene. Det trengs kulturendring, men det trengs også nasjonale verktøy for å følge dette opp. Det trengs også et bedre lovverk. Kunnskapsministeren viste til endringer i opplæringsloven. Jeg er glad for at en nå ser på det. Jeg har lenge ment at en spesielt må se på kapittel 9 A, som har satt spørsmålsteget ved lærernes og de ansattes rettssikkerhet, og gjøre nødvendige endringer. Nå er det en uheldig motsetning mellom elevers rettigheter og læreres rettigheter, som vi politisk må rydde opp i.

Jeg synes det er urovekkende at statsråden fortsatt skal vente på den helhetlige gjennomgangen når en gjennom forskrift og rundskriv kan gjøre nødvendige presiseringer i arbeidet med opplæringsloven, sånn at rettssikkerheten til lærerne i større grad blir ivaretatt. For eksempel har en nå i en del saker ikke engang rett til å bli hørt. Det kan vi endre på. Da trenger vi ikke vente på opplæringsloven, som selvfølgelig blir bra når den først kommer.

Derfor håper jeg at den iveren interpellanten viser ved å fremme diskusjonen, også er en iver han tar med seg inn i eget parti – som på samme måte, da de hadde statsråden, avviste problemstillingen – og ikke minst inn i diskusjonene med regjeringa. Jeg håper han får egen statsråd til å være med og ta de systematiske og lovmessige grepene som det er behov for om vi skal komme videre. For igjen: Det var en veldig presis beskrivelse, at denne regjeringa ikke har maktet å gjøre noe med en utfordring en bare har sett vokse.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [13:46:55]: Jeg vil starte med å takke representanten Tetzschner for å ha løftet denne saken og for å ha satt seg grundig inn i saken til Clemens Saers etter at den har vært i domstolene, slik at vi kan få en god diskusjon her.

Som parlamentarikere og politikere tar vi ofte stilling til saker og diskuterer dem fra systemnivå og ikke individnivå. Det kan man også gjøre i denne saken. Vi diskuterer hvordan vi kan sikre at skolene har riktig kompetanse til å forebygge alvorlige hendelser, at skoleeier har et forsvarlig system for å følge opp elevenes krav til et godt læringsmiljø og de ansattes krav til et trygt arbeidsmiljø. Vi snakker også om hvilke rutiner man må ha på plass for å forebygge f.eks. at det kommer utenforstående elever inn i klasserommet som egentlig er der

for å bedrive kriminelle handlinger, og at man har et godt samarbeid og god informasjonsflyt mellom politiet, barnevernet og skolen, slik at lærere og skoleledere vet hvilke elever som er innblandet i kriminelle miljøer, og at det er sikkerhetsrutiner på skolene for å håndtere det.

Samtidig tror jeg det først er når vi blir konfrontert med historien til en enkeltperson, i dette tilfellet en person som opplevde at arbeidsgiver verken i ord eller handling kanskje erkjente sitt ansvar for hans sikkerhet, at vi blir påminnet hvilke konsekvenser det har at systemet svikter.

Konsekvensene av at skoleeier ikke har et forsvarlig system på plass for å forebygge og følge opp alvorlige hendelser og konsekvensene av at alvorlige hendelser blir dysset ned, er det enkeltpersonene som kjenner.

Jeg synes representanten Tetzschner hadde gode refleksjoner knyttet til Clemens Saers, og han løftet også diskusjonen om sikkerhetsrutiner. Nå har jeg besøkt flere skoler i Oslo, ungdomsskoler og videregående skoler, som nettopp har satt opp den type sikkerhetsrutiner. Og den påstanden noen har om at det er en mistenkeliggjøring av elevene på den skolen, er det veldig få av de elevene jeg har snakket med, som kjenner seg igjen i. De opplever tvert imot at når det er sikkerhetsrutiner for å ivareta skolen som et trygt opplæringssted hvor ikke andre aktører kommer inn for å drive med kriminelle handlinger, er det egentlig en respekt for deres rett til et frirom. Det mener jeg det er viktig å understreke, for av og til i debatten om ungdomskriminalitet opp mot skolene er det en tendens til nesten å bortforklare eldre elevers handlinger med at man har en vanskelig bakgrunn eller har hatt en vanskelig historikk. Jeg mener at en slik bortforklaring er å underkjenne det personlige ansvaret, men det handler også om ikke å ha respekt for personen.

De skolene som faktisk lykkes med å forebygge voldshandlinger, er de skolene som har ganske tydelige rammer og også gode relasjoner med elevene, og som er sikre på hva som kan foregå innenfor deres vegger.

Det jeg egentlig hadde lyst til å trekke fram som et litt nytt moment, handler mer om den forebyggende delen, og særlig på barneskolenivå, og ikke minst rollen en kommune har som skoleeier. Å være en aktiv skoleeier framstår av og til som at det handler om å ansette flere mennesker og rykke inn med f.eks. flere sosialarbeidere dersom det brenner på en skole. Men å være en aktiv skoleeier handler egentlig om å ha et politisk nivå og et administrativt ledelsesapparat i kommunen som systematisk og kontinuerlig stiller krav og ansvarliggjør skolene med hensyn til hvordan de jobber med å skape et godt læringsmiljø samtidig som de også støtter opp med faglig støtte og kompetanse – rett og slett å bygge

et kontinuerlig stillas rundt skolene for å kvalitetssikre at de hele tiden lærer og forbedrer sine rutiner.

I den grad kommuner, noe jeg dessverre også opplever skjer i Oslo, mer ser på sin rolle som skoleeier som en slags utrykningstjeneste som først rykker ut i det øyeblikket det har skjedd noe, mener jeg er en gammel styringslogikk som ikke fungerer i vår tid og i en så mangfoldig skole som i Oslo.

Det er særlig problematisk at man ser en ganske kraftig økning i voldshandlinger blant de yngste elevene i Oslo. Det tyder nettopp på at man svikter med å være tett på skolene og jobbe forebyggende med et godt læringsmiljø. Det som skjer for ofte, er at man har elever som utagerer noe. Så opplever de at de blir stemplet og isolert fra klasseromfelleskapet. Oppfølgingen de får, får de av ukvalifiserte. Så baller disse utfordringene på seg, og de utagerer enda kraftigere senere i skoleløpet. Det er en kompleks problemstilling, for det forteller oss at man ikke kan isolere spørsmålet om vold i skolen til kvaliteten på opplæringen. Det henger rett og slett sammen. De skolene som har jobbet godt med forebygging, har nettopp jobbet godt med opplæring, godt læringsmiljø og klasseromfelleskap. Jeg bare nevner det, for det er en slik forebygging vi trenger for å unngå at slike situasjoner skjer senere i skoleløpet.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [13:52:04]: Først må jeg si at det er litt hyggelig å følge etter min datter på talestolen. Det er første gang vi er i samme debatt, tror jeg. Det er jo litt spesielt.

Jeg skal begynne med å ønske representanten Torstein Tvedt Solberg velkommen etter, for disse debattene har vi hatt flere ganger i stortingssalen. Jeg behøvde ikke lete mye i papirene før jeg fant forrige gang jeg hadde innlegg her og forrige gang jeg var i Dagsnytt 18 for å debattere dette. I 2018 viste NRK et sjokkerende innlegg på nyhetene om unge jenter som sloss i klasserommet. Det husker man kanskje når man tenker seg om. Etter det skjedde det ingen ting.

Året før det igjen, i 2017, var det rektor på Hersleb skole, Terje Wold, som var ute og varslet om at på hans skole var det helt umulig å holde ro i klasserommene og på skolen. Han visste ikke sin arme råd om hvordan han skulle løse dette. Det var angrep på elever fra medelever, og det var angrep på lærere. Ingenting skjedde. Det fortsatte som før, og alle snakket som de hadde gjort før. Ingen tør å gjøre noe. Man tar hensyn til de få istedenfor de mange – man gjør det om og om igjen.

Etter det, i 2017, satt jeg i Dagsnytt 18 og debatterte med Trine Skei Grande, som da var leder av forsknings- og utdanningskomiteen. Hun sa det ikke var noe problem. Hun hadde hatt møte med seks elever fra Stovner videregående skole på sitt kontor, og de hadde sagt at

de bare hadde sett slåsskamp én gang. Derfor var det ikke noe problem. Og sånn fortsatte det, og sånn kommer det til å fortsette neste år og neste år der igjen. Man snakker om forebygging uten å ta tak i det som er aller viktigst.

Det begynner i hjemmene – oppdragelse begynner i hjemmene. Hvis man har lært hjemme at oppdragelse betyr å slå hverandre, klarer man ikke å skjerpe seg når man kommer på skolen, for det er helt uvanlig når man først opplever det hjemme. Da har man et aggressivt nivå som gjør at man ikke klarer å forholde seg til de reglene vi har etablert i vårt land. Det er sannheten.

Vi kan gå til Malmø, hvor det er helt ekstreme forhold. I skolene i Malmø – det visste man også for lenge siden – er det fullt kaos og slåsskamper mellom grupper. Skolene måtte stenges fordi ledelsen mistet kontrollen med en voldelig elevmasse. Det var i 2016. Og det fortsatte. I Sverige er det enda verre i dag.

Så snakker man om forebygging. Hvor skal forebyggingen begynne? Forebygging begynner i hjemmene, og da må man begynne der og fortelle foreldrene hva som er forventet i klasserommet. I 2017, da jeg satt i Dagsnytt 18, foreslo jeg at det burde være verstingklasser. De som ikke klarer å oppføre seg, og som ødelegger for de mange, bør settes i egne klasser, hvor noen tar vare på dem, hvor de faktisk lærer seg folkeskikk, for dette dreier seg om folkeskikk og innføring i norsk kultur og hvordan våre skoler fungerer.

Man må kalle en spade for en spade og slutte å be om unnskyldning hver eneste gang noen gjør noe som ikke er akseptabelt i vårt samfunn. Verstingklasser er noe man kan vurdere. Da må noen passe på dem, og de som ikke kan oppføre seg, blir plassert der, slik at det store flertallet kan lære. Det store flertallet ønsker å lære og bli produktive mennesker i samfunnet.

Det som burde gjøres nå, er å kartlegge utviklingen i Oslo-skolen, helt konkret. Man må se på hvor i Oslo utfordringene er. For det finnes ikke. Folk liker ikke å ta tak i det. Dette er utfordringer man ikke liker å ta tak i. Og det kommer ikke til å bli tatt tak i heller. Verken denne regjeringen eller byrådet ønsker å ta tak i det, for det er så ubehagelig å putte fingrene sine borti det.

Selv om dette er en god interpellasjon, dreier det seg ikke om erstatning til en lærer. Det dreier seg om en kultur i skolen og i samfunnet. Den kulturen må kartlegges, og det må faktisk få konsekvenser hvis man ikke klarer å oppføre seg – enten mot lærere eller medelever. Jeg oppfordrer denne regjeringen til å kartlegge skolen og også forstå at det må få konsekvenser dersom man ikke er i stand til å oppføre seg ordentlig i skolen.

Jan Böhler (Sp) [13:56:27]: Jeg vil si tusen takk til representanten Tetzschner for en veldig god interpellasjon.

sjon og for den viktige og direkte måten han tok opp tingene på. Det er ikke alltid jeg vil si at det er gode debatter i Stortinget, men nå har jeg hørt flere innlegg som jeg synes har vært interessante å sitte og høre på. Mathilde Tybring-Gjedde holdt et godt innlegg om både tiltak og vinklinger, og jeg synes også noen av systemtingene på nasjonalt nivå som Torstein Tvedt Solberg tok opp, var viktige.

For min del må jeg si at jeg har blitt veldig opprørt av å følge historien til Saers, særlig det at han etter en så forferdelig voldshandling og en sånn skjebne – kan man si – med å være så skadet for livet, skal føle seg motarbeidet, presset ut av Utdanningsetaten og av rektor, og at han sier at han ikke er blitt spurt i det hele tatt under sykmeldingen om han trengte hjelp, og at man også har krevd at han skulle dekke saksomkostninger, og at byrådet avviste økonomisk støtte, osv. Det er veldig trist å høre om en skjebne som dette.

Det jeg merker meg mest når det gjelder hva vi kan tenke av oppfølging ut fra det, er den manglende risikovurderingen av den eleven som sto bak hendelsen, manglende voldshistorikk, at lærerne ikke fikk kunnskap om det, og at man også sier at det er tabu å snakke om dette i skolen, fordi man vil ha et godt renommé. Jeg har selv gjennom ganske mange år nå besøkt en rekke av de skolene som er mest utsatt for problemet, og jeg diskuterte senest i går situasjonen med en rektor på en av disse skolene. Jeg må si at jeg er enig med Tetzschner i at det er grunn til bekymring over om det tas alvorlig nok, om det tas tak i i Oslo kommune, og også andre steder, som Tvedt Solberg var inne på. Jeg vil si at det er i hvert fall tre ting som er kommet opp i de samtalene og fra de erfaringene jeg har.

Det første er at det ikke er et godt nok system på plass når det gjelder å få vite om hvilke elever på skolen som har kriminelt rulleblad, og som har voldshistorikk osv., særlig ved opptak av elevene, når man skal sette sammen klasser, fordele ressurser, hvordan man skal bygge opp skolemiljø – det er personvernregler og sånt som gjør at dette ikke fungerer som det bør. Jeg vil egentlig be statsråden om å se på rammene for det å få kunnskap om elevene. Det er til beste for de elevene man skal forebygge overfor, og også for andre elever, skolen, lærerne og tryggheten er det nødvendig å ha en plan for hvordan man skal håndtere det. Jeg har vært på skoler hvor man har fått mange elever med kriminelt rulleblad og med voldshendelser i samme klasse. Man kan si at man kan ha verstingklasser, men her vet man ikke at man har verstingklasser, og det er ikke satt opp for det. Det har skapt uholdbare situasjoner. Dette henger også sammen med karakteropptaket i Oslo kommune. Det er ofte umotiverte elever som også er involvert i kriminelle hendelser, og ofte blir det da

noen skoler som får en stor overrepresentasjon av elever som har en sånn bakgrunn. Så her er det vanskelige situasjoner med flere med kriminell bakgrunn i én klasse, som også tar med seg konflikter fra ting som de opplever på fritiden, inn i klasserommet.

Det andre punktet som jeg mener det er viktig å gå inn i, er at rektorene sier til meg at de ønsker å ha myndighet til å slå på kameraer i fellesområdene fordi det skaper trygghet for elever som oppholder seg der, og fordi det gir mulighet til å finne ut hva som har skjedd. Det er i situasjoner hvor de føler at det er urolig på skolen, hvor det skjer ting som de er nødt til å følge med på og ta tak i. I dag er det en altfor omfattende søkeprosess til Utdanningsetaten for å kunne slå på disse kameraene, som gjør at de ikke greier å håndtere situasjonen når det utvikler seg noe de vil ta tak i, vil følge med på. De kan ikke holde på med søknader – jeg holdt på å si – i ukevis for å få tillatelse til å sette kameraene på i perioder.

Det tredje jeg vil ta opp med tanke på problemet – det blir jo kort nå – er at når man kan komme inn et kvarter for sent til hver time, fører det til at elever som er lite motiverte, blir hengende ute, og det blir mer rom for hendelser. Den muligheten til å komme inn så sent er regulert nasjonalt, med hensyn til hva det skal føres fravær for.

Solveig Schytz (V) [14:02:02]: Jeg vil takke representanten Tetzschner for at han tar opp denne viktige saken.

La meg slå fast: Norge har en god skole. Mobbing går nedover, flere fullfører videregående skole, og flere tar høyere utdanning. Men vold har ingen plass i skolen. Arbeidsplasser skal være trygge. Arbeidsmiljøet i skolene skal være godt og trygt for både lærere og elever. Skoleeiere har ansvaret for arbeidsmiljøet i skolene og skal ta hånd om dette.

Vi er i tett kontakt med skoler, med skoleeiere og ikke minst med fagforeninger. Men vi må ha høye mål for et best mulig arbeidsmiljø i skolen, og det krever mye av skoleeiere. Det må jobbes med forebygging, elevene må ses, det må jobbes med å bygge relasjoner med ungdommen, men det må også være et trygt miljø for alle lærere i skolen.

Et trygt og best mulig arbeidsmiljø krever en langsiktig innsats. Det krever også gode rutiner og dedikert arbeid for alle som er en del av skolen. Venstre ønsker å være med og arbeide for at vi skal gjøre en ytterligere innsats for arbeidsmiljøet i skolen – gjennom forskrifter, gjennom lover, gjennom læring og gode felles rutiner – for dette krever en stor felles innsats.

Ingalill Olsen (A) [14:03:33]: Tusen takk til interpellanten for at han tar opp en viktig sak på et viktig område.

Jeg tenker at selv om dommen er blitt som den er, tror jeg at det at det løftes opp på Stortingets talerstol og blir drøftet skikkelig, gjør det litt bedre for lektoren.

Vi kan diskutere hva som er årsaken til vold fra elever mot lærere, og se på hva man kan gjøre med årsakene. Men vi vet også på den andre siden at vi har problemer med å rekruttere lærere til skolen i dag. Jeg tror at hvis lærerne hadde visst at de hadde arbeidsgiverne bak seg hvis de kom i en så forferdelig situasjon som dette eksemplet viser, kunne det kanskje fremme rekruttering. Hvis man ikke tror at man har arbeidsgiverne bak seg når man kommer ut for noe så alvorlig, tror jeg heller ikke at vi kan fremme skolen som en trygg og god arbeidsplass. Det handler om å forsikre lærerne om at de er trygge på jobb. Og dersom de ikke er det, skulle arbeidsgiverne stå bak lærerne.

Utrygghet i skolen er selvfølgelig helt uakseptabelt, både for lærerne og for andre ansatte. Men utrygghet gjør også undervisningen og læringsmiljøet for elevene uakseptabelt og dårlig. Vi har sett eksempler på voksne, både folk som jobber i skolen og foreldre, som rett og slett har abdisert overfor barn som premissgivere. Det er en alvorlig utfordring og kan være noe av årsaken til dette.

Dersom vi skal rekruttere unge mennesker til læreryrket, må yrket være attraktivt også med hensyn til trygt arbeidsmiljø. Som tidligere lærer reagerer jeg sterkt på dommen mot nevnte lektor i Osloskolen. Domstolen har talt, men for meg og for mange av mine tidligere kollegaer framstår dette som en urimelig dom. Sånn skal ikke ansatte i skoleverket behandles. Vi er nødt til å gjøre noe med det så det ikke fortsetter, fordi dette er uakseptabelt.

Michael Tetzschner (H) [14:06:26]: Jeg vil takke mine medrepresentanter for både engasjement og interesse for saken, uansett partitilhørighet, det synes jeg er lovende.

Det bringer meg over til neste poeng, nemlig domstolene. Jeg la merke til at statsråden i sitt første innlegg ikke ville kommentere utfallet i retten nærmere fordi det er det domstolene som har sagt, og det skal man respektere. Men det er prosessen som skal respekteres. Jeg var ikke ute etter å kritisere håndverket som dommerne har gjort, det er i så fall lovgivningen de har gått ut fra, som har vært mangelfull. Da begynner det å bli interessant, for det er tre talere her som har sagt at vi må se på de reglene, fordi dette er den lovgivende forsamling, og da kan vi gi domstolene noe mer å arbeide med som vil produsere rimeligere resultater. Og det vil alltid være politikk å ta opp det man synes er utilstrekkelig domstolbeskyttelse, hvis man ser at det er et problem – så hvis vi kan være sammen om det i

fortsettelsen. Jeg tror også det var forklaringen da Torstein Tvedt Solberg i 2019 tok opp saken, for da verserte den jo fortsatt. Så kan man si at det bare var en utsettelse, men jeg synes ikke helt det fortjener karakteristikken «velkommen etter» når man så snart domstolen har sagt sitt, begynner å se på dette fra systemsiden. Jeg er for øvrig veldig enig i det den yngre Tybring-Gjedde sa, at vi må passe på ikke å ha et systemperspektiv i disse sakene, men forestille oss hvordan hverdagen er ute i den enkelte skole.

Da må jeg også minne om at straffeloven gjelder jo på skolene. Vi må passe på at dette ikke blir lovtomme rom, og at vi har voksenautoritet som er i stand til å håndheve de reglene vi allerede har, i tillegg til at vi skal få noen regler som er bedre. Det handler rett og slett om at man må – som inngangsbillett – kreve at folk oppfører seg sivilisert, og dette er krav man må stille lenge før det kommer til voldsepisoder og før det blir slåsskamper, uansett hvem det måtte være imellom. Så jeg tror fortsatt – og det var en fin påminning vi fikk fra statsråden – at skolene kan gjøre mer nettopp når det gjelder å følge med på hvem som kommer, hvem som har noe på en skole å gjøre, og at man griper inn når man ser at ting utvikler seg på en ugrei måte, og da behøver man ikke vente til den ideelle bevilgning er bevilget herfra.

Statsråd Guri Melby [14:09:36]: Jeg vil også gjerne takke for en god og opplysende debatt, selv om jeg nok mener at noen innlegg kanskje har vært i overkant forenkelt om hva som er årsakene til voldsbruk.

Jeg synes også at representanten Tybring-Gjedde var inne på noe viktig, nemlig det å se på rett og slett sammenhengen mellom kvaliteten i opplæringstilbudet og den måten elever oppfører seg på på skolen. Det er klart at elever som har det bra, som trives, og som opplever mestring, i veldig liten grad har utagerende atferd. Men det er heller ikke sånn at det er skolens skyld hver gang en elev er utagerende, det kan være veldig sammensatte årsaker, så for å forebygge denne utfordringen må vi også jobbe veldig bredt, og vi må jobbe med mange tiltak samtidig.

Når det gjelder det lovmessige, som representanten Tetzschner også tok opp nå i sitt siste innlegg, og som for så vidt er hovedformålet for denne forsamlingen, er det helt riktig at en rekke forhold her er regulert gjennom mange lovverk, men det er nok ingen tvil om at det også er et lite lovtomt rom her som handler om bruk av tvang og makt overfor elever, som er noe som vi helst vil unngå, men vi vet jo at det vil oppstå situasjoner der ansatte opplever at de er nødt til å bruke tvang mot elever i skolen. Sånn som situasjonen er i dag, er ikke dette lovregulert, og det er et av temaene som vi

må debattere nå når vi skal diskutere forslag til ny opplæringslov, for der er det foreslått å innføre lovregler om bruk av tvang i skolen. Formålet med det forslaget er å kunne avverge skade, men også det å bedre rettssikkerheten, bidra til økt åpenhet og dermed også øke bevisstheten om bruk av tvang i skolen.

Departementet tar sikte på å sende forslag til ny opplæringslov på høring i løpet av våren og inviterer da alle representanter som har engasjert seg i denne debatten, til også å delta i debatten om den loven, for å sikre at den dekker de behovene vi faktisk har for å lovregulere dette området.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 6 avslutta.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget går fyrst til votering over dei resterande sakene på dagsorden nr. 41 frå tysdag den 19. januar, som er sakene nr. 4–7.

Sak nr. 4 var spørsmål til Stortingets presidentskap, og det ligg difor ikkje føre noko voteringstema.

Votering i sak nr. 5, debattert 19. januar 2021

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjettåret 2019 (Innst. 176 S (2020–2021), jf. Dokument 1 (2020–2021))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 1 (2020–2021) – Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjettåret 2019 – vedlegges protokollen.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 6, debattert 19. januar 2021

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkning av om statlege barnevernsmyndigheiter sikrar det beste for barn i barnevernsinstitusjonar (Innst. 177 S (2020–2021), jf. Dokument 3:7 (2019–2020))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 3:7 (2019–2020) – Riksrevisjonens undersøkning av om statlege barnevernsmyndigheiter sikrar det beste for barn i barnevernsinstitusjonar – vedlegges protokollen.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 7, debattert 19. januar 2021

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om barnevern for barnas beste, ikke privat profitt (Innst. 179 S (2020–2021), jf. Dokument 8:18 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det sett fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Åslog Sem-Jacobsen på vegner av Senterpartiet
 - forslag nr. 2, frå Bjørnar Moxnes på vegner av Raudt
- Det vert votert over forslag nr. 2, frå Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en forpliktende opptrappingsplan for avvikling av anbudssystemet i barnevernet, som sikrer at når dagens kontrakter med kommersielle selskap går ut, skal de ikke fornyes, og enkeltkjøp skal avsluttes. Opptrappingsplanen skal sikre at eierskap og drift i barnevernet er offentlig og i langsiktige samarbeid med ideelle aktører.»

Sosialistisk Venstreparti har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Raudt vart med 81 mot 6 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.22.18)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen:

1. egge frem en forpliktende opptrappingsplan for avvikling av dagens anbudssystem i barnevernet, da barn ikke skal på anbud.
2. unngå konsolidering og for store markedsandeler til store kommersielle leverandører ved utløp av kontrakter med private selskap, og øke andelen ideelle

og små, enkeltstående tjenesteytere ved inngåelse av nye kontrakter.

3. legge fram en opptrappingsplan som sikrer at eierskap og drift i barnevernet er offentlig eller i langsiktige samarbeid med ideelle aktører.»

V o t e r i n g:

Forslaget frå Senterpartiet vart med 78 mot 9 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.22.37)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k:

Dokument 8:18 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om barnevern for barnas beste, ikke privat profitt – vedtas ikke.

Presidenten: Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 45 mot 42 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.23.13)

Presidenten: Stortinget går så til votering over saken på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 21. januar 2021

Presidenten: Sak nr. 1 er andre gongs behandling av lovsak og gjeld lovvedtak 63.

Det ligg ikkje føre noko forslag til merknad. Stortingets lovvedtak er dermed godteke ved andre gongs behandling og vert å senda Kongen i samsvar med Grunnlova.

Votering i sak nr. 2, debattert 21. januar 2021

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Langskip - fangst og lagring av CO₂ (Innst. 143 S (2020–2021), jf. Meld. St. 33 (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det sett fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1 og 2, frå Lars Haltbrekken på vegner av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet Dei Grøne. Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede ulike måter å få sikret resterende finansiering av Fortum Oslo Varmes karbonfangst på, gjennom bruk av innovative finansieringsmekanismer, offentlig innkjøpspolitikk eller pålegg om bruk av avfallshåndtering med energigjenvinning med karbonfangst, og fremme forslag om slik finansiering i forslag til revidert nasjonalbudsjett for 2021.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette mål om utprøving av CO₂-fangst fra luften i Norge og sikre finansiering av slike testanlegg.»

Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g:

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet Dei Grøne vart med 80 mot 7 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.24.16)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k:

I

Stortinget ber regjeringen avklare vidare regime for støtte til norske bedrifter som ønsker å ta i bruk karbonfangst, og fremme forslag om dette i forslag til revidert nasjonalbudsjett for 2021.

II

Stortinget ber regjeringen utrede ulike måter å sikre sterke nok incentiver til å ta i bruk CCS i energigjenvinning av avfall på, med mål om at all energigjenvinning av avfall skjer med karbonfangst.

III

Stortinget ber regjeringen utrede hvilke næringer som har prosessutslipp som er vanskelig å erstatte, og foreslå virkemidler som er sterke nok til å ta i bruk karbonfangst i disse næringene, og komme tilbake med forslag om dette i forslag til statsbudsjett for 2022.

Presidenten: Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart med 45 mot 42 røyster ikkje vedteken.

(Voteringsutskrift kl. 14.24.42)

Vidare var tilrådd:

IV

Meld. St. 33 (2019–2020) – Langskip – fangst og lagring av CO₂ – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 3, debattert 21. januar 2021

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Jon Georg Dale og Terje Halleland om gjennomgang av planene for vernede vassdrag med mål om å legge til rette for økt verdiskaping gjennom utbygging av vannkraft (Innst. 69 S (2020–2021), jf. Dokument 8:124 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten har Terje Halleland sett fram eit forslag på vegner av Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen åpne for at kraftselskapene kan søke om kraftutbygging også i vernede vassdrag der natur- og miljøinngrepene er begrenset og samtidig gir gevinst i form av økt kraftproduksjon og lønnsomhet.»

Det vert votert alternativt mellom dette forslaget og tilrådinga frå komiteen.

Senterpartiet har varsla støtte til forslaget.

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgende

v e d t a k :

Dokument 8:124 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Jon Georg Dale og Terje Halleland om gjennomgang av planene for vernede vassdrag med mål om å legge til rette for økt verdiskaping gjennom utbygging av vannkraft – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Framstegspartiet vart tilrådinga vedteken med 63 mot 24 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.26.08)

Presidenten: Sakene nr. 4–6 er interpellasjonar, og det ligg difor ikkje føre noko voteringstema.

Sak nr. 7 [14:26:18]

Referat

1. (213) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Nicholas Wilkinson, Karin Andersen, Arne Nævra og Solfrid Lerbrekk om flom- og skredsikring (Dokument 8:90 S (2020–2021))
2. (214) Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om klimatilpasning og styrket flom- og skredforebygging (Dokument 8:92 S (2020–2021))
Samr.: Nr. 1 og 2 vert sendt energi- og miljøkomiteen.
3. (215) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Kari Elisabeth Kaski, Torgeir Knag Fylkesnes, Nicholas Wilkinson, Lars Haltbrekken og Karin Andersen om å lage en plan for trygg gjenåpning av kulturlivet når smittesituasjonen åpner for det (Dokument 8:93 S (2020–2021))
Samr.: Vert sendt familie- og kulturkomiteen.
4. (216) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Peter Frølich, Lene Vågsli, Jenny Klinge, Petter Eide, Geir Sigbjørn Toskedal og Solveig Schytz om endringer i straffelovens regler om tvangsinngåelse av religiøse ekteskap (Dokument 8:94 L (2020–2021))
Samr.: Vert sendt justiskomiteen.
5. (217) Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om ekstra bostøtteutbetaling på grunn av høye strømpriser (Dokument 8:91 S (2020–2021))
Samr.: Vert sendt kommunal- og forvaltningskomiteen.
6. (218) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Helge André Njåstad, Silje Hjemdal, Morten Ørsal Johansen, Kjell-Børge Freiberg og Jon Georg Dale om utflytting av det sammenslåtte GIEK og Eksporkreditt til Ålesund og Bergen (Dokument 8:89 S (2020–2021))
Samr.: Vert sendt næringskomiteen.
7. (219) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Torgeir Knag Fylkesnes og Karin Andersen om opprettelse av et ekspertutvalg som skal utrede mulige, varige konsekvenser av reisevaner og trafikkprognoser innen samferdselssektoren etter pandemien (Dokument 8:97 S (2020–2021))
Samr.: Vert sendt transport- og kommunikasjonskomiteen.
8. (220) Årsrapporter fra Stortingets faste delegasjoner til internasjonale parlamentariske forsamlinger for 2020 (Dokument 13 (2020–2021))
Samr.: Vert sendt utenriks- og forsvarskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart behandla fertig. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 14.28.

